RADU TEODORESCU

CONTEMPLAŢIA ÎN VIAŢA DUHOVNICEASCĂ A CREŞTINULUI ORTODOX

Cugir 2016

Cuprins

INTRODUCERE

Cartea de faţă este o carte îndrezăneaţă fiindcă ea îşi propune să abordeze o temă mai puţin populară în zilele noastre. Este vorba despre contemplaţie. Ce este contemplaţia? Ceea ce trebuie să ştim încă de la început este că termenul de contemplaţie are două sensuri. Verbul a contempla are astfel primul sens: „atitudine de contemplare; stare de reverie; meditație; meditație profundă și îndelungată." Al doilea sens al verbului a contempla este: "a gândi mult și profund (asupra unui lucru); a cugeta; a medita; a reflecta; a chibzui."[1] Prin urmare deducem că verbul a contempla este unul care trebuie înţeles foarte bine. În primul sens, contemplaţia este cea care se leagă şi se înrudeşte cu starea de meditaţie în timp ce în al doilea sens contemplaţia este chibzuire profundă. Totuşi, trebuie să ridicăm întrebarea: de unde provine etimologia cuvântului contemplaţie? Cuvântul contemplaţie este un termen care la origini provine din limba latină şi este format de doi termeni: con şi templu. În sens etimologic în latină contemplare este un termen care înseamnă împreună stare sau împreună şedere în templu. Este evident că termenul de contemplare se leagă de termenul de templu. În sens original contemplarea este un lucru care a început să apară încă din antichitate când oamenii se adunau în diferitele temple ridicate în numele lui Dumnezeu. Este adevărat că nu toate templele erau ridicate în numele lui Dumnezeu ci au fost mai multe temple care au fost ridicate în numele diferiţilor zei antici [zeii antici au fost denumiţi în iudeo-creştinism de proorocul David ca şi diavoli]. Ceea ce trebuie să ştim este că în zilele noastre templele nu se mai denumesc temple ci ele au primit numele de biserică. Biserica este şi ea un templu care în unele situaţii poate fii mai mic în timp ce în altele este mai mare. Prin urmare, atunci când intrăm în biserică în sens primordial ajungem să fim într-o stare de contemplare. Ce contemplăm când suntem în biserică? Evident, centrul contemplaţiei din biserică este Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care voim să îl facem mai pe înţelesul creştinului ortodox. Sunt mai mulţi creştini ortodocşi care ajung să contemple fără să îşi dea seama.[2]

Este foarte important să precizăm că această carte nu se adresează începătorilor în viaţa duhovnicească ci ea mai mult se referă la cei care sunt mai avansaţi în viaţa duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă cei care sunt începători în viaţa duhovnicească nu sunt pregătiţi pentru a putea contempla sau mai bine spus nu sunt iniţiaţi în contemplaţie. Contemplaţia este un lucru care se adresează celor care sunt mai avasanţi în viaţa duhovnicească şi acest lucru de mai multe ori a fost trecut cu vederea în creştinismul ortodox. Creştinismul ortodox este o credinţă care are foarte multe lucruri ce pot devenii contemplaţie. Trebuie să ştim că ceea ce noi denumim contemplaţie duhovnicească este departe de mantrele hinduse sau de alte tehnici de contemplaţie de care ne vorbesc mai multe alte religii. Acest lucru este bine să fie ştiut de cât mai multă lume. Sunt mai multe religii în lumea noastră şi aceste religii ajung să

---

1 A se vedea Dicţionarul explicativ.

2 Jean Yves Le-Loup, *Ecrits Sur L'Hesychasme, Une Tradition Contemplative Oubliee* (Albin Michel, 1990).

fie şi ele orientate în spre contemplaţie. Unii îl contemplă pe Buddha, alţi pe Mohamed, alţii pe Zoroastru, alţii pe Pantajali sau alţii pe Dalailama. Prin urmare, ceea ce trebuie să ştim este că sunt mai multe religii şi toate aceste religii sunt grupate în jurul unei anumite personalităţi care ajunge să fie contemplată.[3] Prin urmare, este cât se poate de adevărat că există contemplaţie nu numai în creştinism ci şi în alte religii. Se cunosc mai multe forme de meditaţie în budism sau în hindusim care ajung să îl denumească pe om cu ceea ce consideră aceste religii care fiind vrednic de contemplat. Ceea ce trebuie să ştim este că deşi există mai multe forme de contemplaţie aceste forme sunt false. Ele sunt false fiindcă adevărata contemplaţie trebuie să respecte anumite lucruri sau mai bine spus să se încadreze în anumite funcţii. Contemplaţia este un lucru care este foarte adevărat că îl uneşte pe om cu Dumnezeu. Deşi s-au dau mai multe înţelesuri şi semnificaţii contemplaţiei, ceea ce trebuie să ştim este că fără nici o îndoială contemplaţia este cea care ne duce la unirea cu Dumnezeu. Fără de sensul unirii cu Dumnezeu nu există nici un fel de contemplaţie. Acest lucru este un fapt care lipseşte din mai multe alte religii necreştine. Nu poate exista contemplaţie acolo unde nu există scopul de a ne unii cu Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care trebuie foarte bine subliniat şi foarte bine înţeles.[4]

Se spune că Ava Isaac stătea la un moment dat cu ava Pimen când ava Pimen a căzut în extaz în timpul rugăciunii. Atunci ava Isaac l-a întrebat pe ava Pimen:

- Unde eşti?

  Ava Pimen nu a răspuns nimic.
- Unde eşti? De ce nu îmi spui?
- Chiar vrei să ştii?
- Da, a răspuns ava Isaac.
- Am fost în duh în rugăciune cu Sfânta Maria în momentul în care stătea sub cruce şi îşi privea Fiul răstignit. Aş dorii să plâng şi să mă tânguiesc şi eu la fel de mult cât a plâns şi s-a tânguit ea.

---

3 Ceea ce este propriu contemplaţiei creştin ortodoxe este că ea este centrată în jurul persoanei Domnului Iisus Hristos. Acest lucru este un fapt care nu poate fii trecut prea uşor cu vederea. Sfinţii au fost cei care au ajuns să Îl contemple pe Domnul Iisus Hristos în lumină şi evident acesta este un lucru care este bine să fie ştiut. Contemplaţia este un lucru care ne uneşte cu Dumnezeu. Nu poate exista contemplaţie fără de Dumnezeu. Sunt mai mulţi care ne spun în zilele noastre că contemplaţia este un lucru liber şi nu contează în cele din urmă pe cine contemplăm ci ceea ce este esenţial şi important este că contemplăm. După cum am spus, Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos este centru al contemplaţiei creştin ortodoxe. Prin contemplaţie ajungem nu numai să Îl vedem pe Domnul Iisus Hristos ca şi pe o persoană istorică ce a trăit între anul 1 şi anul 33 al erei creştine ci mai mult ajungem să Îl vedem pe Domnul Hristos ca şi Logosul sau „raţiunea” ultimă prin care au fost create toate lucrurile din lumea noastră. Acest lucru este un fapt care pune contemplaţia într-o cu totul altă perspectivă decât cea istorică. Contemplaţia este un lucru care în creştinismul ortodox se leagă foarte mult de istoria mântuirii. Dacă la începutul timpului şi al istoriei Adam şi Eva au pierdut raiul în Hristos ei l-au recâştigat. Este adevărat că cei care doresc să se mântuiască ajung în cele mai multe situaţii să contemple istoria mântuirii. Acest lucru nu este prezent în alte religii care sunt departe de noţiunea de mântuire.

4 Dumitru Stăniloae, *Din istoria isihasmului în ortodoxia română* (Editura Scripta: Bucureşti, 1992).

Întâmplarea de mai sus ne spune că cei care ajuns să contemple în mai multe situaţii ajuns să fie contemporanii cu toţi cei care au contribuit la istoria mântuirii noastre. Este bine să ştim că nu poate exista contemplaţie dincolo de noţiunea de mântuire. Acest fapt este în mai multe religii trecut cu vederea. Contemplaţia este cea care ne ajută să ne împropriem mântuirea şi la fel de bine să ajungem să ne mântuim. Acest fapt a fost ignorat de mai multe ori. Prin urmare, se ridică întrebarea: ne ajută contemplaţia la mântuire? Răspunsul este da, contemplaţia este un lucru care ne ajuntă la mântuire şi la fel de bine este cea care ne ajută să ne concentrăm mai mult asupra mântuirii. Trăim într-o lume în care suntem asaltaţi de tot felul de lucruri: informaţii, probleme de serviciu, grija de familie, dorinţa de un trai mai bun, dorinţa de a duce o viaţă fără nici un fel de problemă. Lumea din jur ajunge în mai multe situaţii să ne fărămiţeze sau mai bine spus să ne fragmenteze. Acest lucru a putut fii văzut în mai multe situaţii şi în mai multe aspecte pe care trebuie să le avem în vedere. Pentru a scăpa de această stare de fărămiţare sau de fragmentare pe care o produce lumea din jurul nostru, este adevărat că avem nevoie de anumite tehnici de a ne reîntregii sau mai bine spus de a devenii concentraţi referitor la ceea ce este important pentru noi: mântuirea. În acest proces este adevărat că contemplaţia ne ajută foarte mult. Cum putem însă să contemplăm? Contemplaţia clasică se face la biserică. La biserică contemplăm prin textele pe care le auzim, prin rugăciunile pe care le face biserica şi la fel de bine prin icoanele pe care le vedem în biserică. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl ştim. Contemplaţia în sens iniţial este un lucru care îl facem în biserică.[5]

După cum am vorbit mai sus, sunt mai multe religii care ne vorbesc despre contemplaţie dar sunt foarte puţine religiile care ne spun că contempplaţia este un lucru care ne ajută în procesul mântuirii. Ce dovezi biblice avem despre faptul că contemplaţia ajută în mântuire? Este foarte cunoscut în creştinism episodul din Noul Testament cu Marta şi Maria. Marta şi Maria erau două surori în casa cărora a intrat Hristos. Marta se silea să facă un ospăţ mare în timp ce Maria stătea la picioarele lui Iisus şi îi asculta cuvintele. Am putea spune că Maria Îl contempla pe Iisus şi la fel de bine ea contempla cuvintele care ieşeau din gura lui Iisus. Marta nu era interesată de acest lucru fiindcă ea probabil nu ştia ce înseamnă acea contemplaţie. Pentru Marta ceea ce era esenţial era acţiunea, fapta lucru pe care Iisus îl respinge fiindcă El îi spune Martei: Marto, Marto, te sileşti şi te îngrijeşti de multe dar un singur lucru îţi

5 După cum ştim sunt mai multe denumiri care au fost date bisericii: corabie a mântuirii, casă a lui Dumnezeu, tinda raiului etc. Acest lucru ne spune că atunci când mergem la biserică putem să contemplăm. Ceea ce trebuie să fim conştienţi şi ceea ce trebuie să avem în primul rând în vedere că trebuie să ne concentrăm atenţia în contemplaţia noastră este pe mântuirea noastră în primul rând şi mai apoi pe mântuirea întregii lumii. La biserică mergem fiindcă dorim să ne mântuim şi acest lucru este un fapt care nu poate în nici un fel să fie contestat. Mântuirea este un lucru pe care îl putem contempla. Cu ochii minţii îi putem vedea pe Adam şi Eva că au pierdut mântuirea şi la fel de bine tot cu ochii minţii îi putem vedea pe Sfânta Maria şi dreptul Iosif în ieslea din Betleem că au născut pe Cel care a redeschis din nou mântuirea omului. Prin urmare, este bine să ştim că contemplaţia este un lucru care ne ajută în procesul mânturii. Acest lucru este un leitmotiv al acetei cărţi. Este adevărat că mântuirea este un lucru care nu îl câştigăm numai prin contemplaţie dar este bine să ştim că ea este un lucru care poate fii contemplat. Mai înainte de a fii mântuiţii trebuie să contemplăm mântuirea sau mai bine spus să ne concetrăm mai mult asupra a ceea ce este mântuirea. Acest lucru îl facem prin contemplaţie.

trebuieşte. Maria partea cea bună şi-a ales. Acest lucru nu ne spune că faptele bune sau acţiunile pe care le facem în vederea mântuirii sunt rele ci ceea ce ne spune episdoul biblic ce mai sus este că contemplaţia creştin ortodoxă este superioară acţiunilor sau faptelor bune. Prin urmare, este bine să ştim că o faptă bună pe care o putem face este şi contemplaţia. Evident acest lucru în vederea mântuirii. Prin urmare, este bine să evidenţiem că ajungem să contemplăm sau mai bine spus să fim interesaţi de ceea ce este contemplaţia mai mult prin faptul că dorim să ne mântuim. Mântuirea şi contemplaţia sunt două lucruri care nu pot fii negate şi la fel de bine ele nu pot să fie separate. Acest lucru este un fapt care este propriu creştinismului ortodox. Ceea ce vom vedea este că în mai multe religii contemplaţia nu se leagă de mântuire. Acest lucru este un fapt definitoriu care ne spune că trebuie să fim conştienţi de care este scopul sau mai bine spus de finalitatea contemplaţiei.[6]

Ceea ce trebuie să ne întrebăm este: dacă putem să ne mântuim fără de contemplaţie? Răspunsul este da. Ne putem mântui şi fără contemplaţie, dar ceea ce trebuie să ştim este că ne putem mântui mult mai uşor prin contemplaţie. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă după cum am vorbit în rândurile de mai sus, contemplaţia este un lucru care ne ajută sau mai bine spus ne motivează în a fii mult mai concentraţi pe ceea ce este mântuirea şi prin modul în care putem ajunge la ea. Mântuirea este un lucru asupra căruia trebuie să contemplăm cel mai mult. În acest mod în mintea şi în inima noastră v-a devenii foarte clar ceea ce trebuie să facem şi unde trebuie să insistăm în viaţa noastră pentru a devenii mai eficenţi. După cum am arătat, atunci când în chestiune intră mântuirea omului este foarte adevărat că creştinul ajunge să fie interesat de tot şi de orice îl poate ajuta să dobândească mântuirea. Acest lucru îl face contemplaţia. Contemplaţia este un lucru care ne ajută în procesul mântuirii şi pentru acest motiv este bine să fim conştienţi de ea. La fel de bine la ceea ce ne mai ajută contemplaţia este la o cunoaştere foarte bine a sinelui. Când ajungem să putem contempla, ceea ce se întâmplă destul de rar în zilele noastre, ajungem fără doar şi poate la o cunoaştere de sine sau la o cunoşatere a sinelui. Acest lucru este ceea ce se poate denumii ca şi etapa psihologică a contemplaţiei. Contemplaţia este un fapt care ne duce în spre o cunoaştere de sine, a cine suntem noi cu adevărat. Acest lucru este ceea ce ne pune într-o legătură sau mai bine spus într-un raport sănătos cu Dumnezeu. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă nu putem să ajungem să Îl cunoaştem pe Dumnezeu fără ca în prealabil să ajungem să ne cunoaştem pe noi înşine.[7]

Dimpreună cu faptele bine este foarte adevărat că contemplaţia este un lucru care ne apropie de Dumnezeu. Sunt mai mulţi care ne spune că pentru a ajunge la contemplaţie este nevoie de un temperament contemplativ. Sunt mai mulţi dintre semenii noştrii care sunt meditativi din fire şi este adevărat că pentru ei este mult mai uşor să ajungă să contempleze. Atunci când întrăm în biserică însă cu toţii indiferent de temperament putem ajunge să medităm. Ceea ce medităm este mâtuirea noastră. În acest sens, Biserica Creştin Ortodoxă este cea care ne face permanent o invitaţie de a contempla. Contemplăm şi acest lucru este un fapt care nu poate fii trecut cu vederea. Contemplăm pe Dumnezeu şi la fel de bine prin contemplaţie ne concentrăm mai mult asupra mântuirii proprii. Este adevărat că sunt mai mulţi dintre noi care nu sunt la fel de bine predispuşi la contemplaţie. În acest sens, ortodoxia a ajuns să separe pe oamenii în două categorii: cea a martelor şi cea a mariilor. Sunt mai mulţi care pot sta mai mult în rugăciune în timp ce alţii stau mai puţin în rugăciune. Acest lucru ne spune

6 Nichifor Crainic, *Ortodoxie şi etnocraţie* (Editura Albatros: Bucureşti, 1997 reeditare).

că trebuie să fim conştienţi de ceea ce suntem noi interior sau lăuntric. După cum am spus, pentru firile meditative contemplaţia este un lucru mult mai uşor de făcut. Pentru cei care sunt persoane active din temperament contemplaţia este un lucru mai greu de făcut. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este un lucru static, cel puţin în aparenţă. Când stăm la slujbele bisericii de mai multe ori ajungem să intrăm în stare de contemplaţie. În acest sens, după cum am vorbit mai sus, textele sfinte care sunt citite în biserică ne ajută să ajungem la acest lucru. Contemplaţia este un lucru care are nevoie de un fond. Ce este acest fond? Acest fond este universul lăuntric al omului. După cum spune biserica, la botez ajungem să fim uniţi cu Hristos. Prin urmare, unirea cu Hristos are loc şi la nivel lăuntric sau mai bine spus în sufletul nostru. Prin contemplaţie ajungem să îl descoperim pe Hristos din lăuntrul nostru. Acest lucru l-au descoperit mai mulţi sfinţi creştini ortodocşi. Hristos este atât în interiorul nostru cât şi în exteriorul nostru. Prin contemplaţie ajungem să ne unim cu Hristos în interiorul nostru. Acest fapt este bine să îl ştim şi să îl avem în vedere în contextul unei lumii care în cele mai multe situaţii se împrăştie în exterior. Cunoaşterea lui Hristos care sălăşluieşte în interiorul nostru este fără doar şi poate o cunoaştere contemplativă. Cunoaşterea contemplativă este o cunoaştere proprie care se înrudeşte foarte mult cu cunoaşterea mistică. Acest fapt este bine să îl ştim şi la fel de bine trebuie să ştim că există o cunoaştere contemplativă.[8]

Despre un şofer de autobuz se spune că într-o dimineaţă staţiona la începutul liniei. Între călători s-a suit la un moment dat un om înalt şi extrem de muşchiulos care i-a spus şoferului:

- Marele Ion nu plăteşte.

Şoferul a rămas indignat de acest Ion. Nu voria să plătească biletul de autobuz dar nu avea ce să îi facă fiindcă era sigur că ar fii pierdut dacă s-ar fii luat cu el la luptă. A doua zii povestea s-a repetat. Vlăjganul a apărut din nou şi i-a spus şoferului:

- Marele Ion nu plăteşte.

Şoferul a rămas intrigat. S-a tot gândit la o modalitate de a îi venii de hac vlăjganului. În cele din urmă s-a dus la o sală de forţă unde s-a antranat mai mult timp. Timp de mai bine de trei luni şoferul s-a antrenat şi când a crezut că este pregătit să îi

---

7 Este adevărat că contemplaţia este un lucru care nu poate avea loc fără de cunoaşterea lui Dumnezeu. Ştim despre Dumnezeu mai multe lucruri: că este bun, drept, iubitor, veşnic, atotprezent, atotputernic etc. Aceste informaţii despre Dumnezeu le poate cunoaşte şi un ateu sau un necredincios. Ceea ce deosebşte cunoaşterea lui Dumnezeu a unui ateu de cunoaşterea lui Dumnezeu a unui om credincios este faptul că pentru omul credincios informaţile despre Dumnezeu devin contemplaţie. Acest lucru este foarte adevărat că nu are loc în cazul omului care nu are nici un fel de relaţia sau mai bine spus nu crede în Dumnezeu. Pentru omul care crede în Dumnezeu el nu ajunge să Îl cunoască pe Dumnezeu ca şi o simplă informaţie ci mai mult ca şi contemplaţie. Omul credincios este cel care ajunge să contemple tot ceea ce ţine de existenţa lui Dumnezeu: bunătatea, iubirea, blândeţea, veşnicia, atotprezenţa, nemuirirea sau atotşiinţa. Aceste lucruri sunt cele care devin în mai multe cazuri centrul de contemplaţie al creştinului ortodox. Prin urmare, o modalitate de a ne opropia de Dumnezeu este contemplaţia lui Dumnezeu. Evident, sunt mai multe lucruri care duc la apropierea de Dumnezeu dar ceea ce trebuie să ştim este că fără doar şi poate contemplaţia este una dintre metodele care ne ajută în acest proces.

8 Kallistos Ware, *The Orthodox way* (New York, 1986).

vină de hac vlăjganului l-a aşteptat din nou în autobuz. Vlăjganul s-a suit în autobuz şi a spus:

- Marele Ion nu plăteşte.
- Dar bine mai, de ce nu vrei să plăteşti? A întrebat indignat şoferul.
- Fiindcă marele Ion are abonament.

Am spus întâmplarea de mai sus care are şi un oarecare umor pentru a demonstra un lucru cât se poate de simplu: trăim într-o lume care de mai multe ori ne face să credem că activismul este tot ceea ce avem nevoie în viaţa noastră. Am putea crede că lumea în care trăim aduce un adevărat cult acitvismului: trebuie să fim activi la locul de muncă, să fim activi pe stradă când ne angajăm în diferite convorbiri, să avem o viaţă activă în plan social, să ne implicăm în marile dezbateri de la radio şi la televiziune, să facem călătorii şi să vizităm cât mai multe ţări de pe pământ, să scriem şi să publicăm cât mai multe cărţi, să avem cât mai multe prietenii şi să fim cât se poate de angajaţi în discuţii cu cei din jurul nostru, să facem conturile noastre de bancă să fie cât mai mari, să ne implicăm în viaţa oraşului sau a satului nostru şamd. Acest lucru este ceea ce face conturul vieţii omului modern ca şi un om al acţiunii şi ca şi un om cât se poate de activ. Pentru acest om nu mai există în cele mai multe situaţii nici un fel de moment de linişte şi de răgaz. Acest lucru face ca mai mulţii semeni de ai noştiri să recurgă la psihiatrii pentru a se vindeca de diferitele anxietăţi şi angoase pe care le au. Este bine să ştim că aceste lucruri sunt cele care în mai multe situaţii sunt mari realităţi ale timpurilor pe care le trăim.[9]

Prin urmare, pentru a îl convinge pe omul modern că contemplaţia este un lucru bune trebuie să îi spunem un lucru fundamental despre contemplaţie: contemplaţia este cea care ne face să fim liniştiţi. La ce bun să avem toate bunurile din lume dacă ne lipseşte starea de linişte? Omul modern s-a spus în mai multe situaţii că este un om cât se poate de fragmentat şi la fel de bine un om care nu ştie în ce direcţie să apuce. Neliniştea este un lucru care de mai multe ori poate fii văzut în zilele noastre şi este bine să ştim că acest lucru trebuie evitat. Pentru a ne găsii liniştea sufletească de cele mai multe ori contemplaţia este un lucru cât se poate de folositor. Prin contemplaţie fără doar şi poate ajungem să ne găsim liniştea şi echilibtrul sufletesc. Se poate vedea în lumea noastră că starea de neşinişte este la ea acasă: pe stradă, la locul de muncă, în casele noastre, în şcoli, în sălile de spectacol sau în spitale neliniştea este un lucru care este extrem de bine văzută. Ce putem face pentru ca să luptăm cu neliniştea sufletească? Evident, un lucru pe care îl putem face şi care este extrem de folositor este

9 S-a spus de mai multe ori că una dintre cele mai des intâlnite stări pe care o trăieşte omul modern este starea de nelinişte sau mai bine spus starea de angoasă. Acest om modern este asaltat din toate părţile de nevoia de activitate care îi cere să fie cât mai implicat în toate dimensiunile vieţii sociale. Este bine să ştim că trebuie să evităm acest gen de înţelegere şi la fel de bine trebuie să ne dăm seama că omul sănătos este un om al echlibrului. Omul modern este omul care în cele mai multe situaţii acţionează după principiul: „time is money.” Timpul este bani. Omul modern este un om care în cele mai multe situaţii nu are timp să îşi mai tragă sufletul. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine este bine să ne prevenim împotriva lui. De ce trebuie să ne prevenim de acest principiu care ne spune că timpul este bani? Acest lucru este aşa fiindcă în cele mai multe situaţii în activism omul uită să mai aibă grijă şi de el şi la fel de bine de viaţa lui personală. Aceste fapte sunt cele care ne spune că este bine să facem o balanţă dintre activitate şi viaţa de linişte. Acest lucru evident este în cele mai multe situaţii un fapt care este trecut cu vederea.

să ajungem la starea de contemplaţie. Ceea ce trebuie să ştim este că nu putem ajunge la starea de contemplaţie fără să fim în linişte. Starea de nişite şi starea de contemplaţie sunt două lucruri care sunt extrem de bine legate unul de altul. După cum am spus, neliniştea lumii de azi este una profundă sau după unii filosofi este una existenţială. Opunem neliniştii şi dezbinării lumii din jurul nostru contemplaţia. Sfinţii părinţi de mai multe ori au demonstrat că sufletul omului este un lucru care îi caută liniştea. Fericitul Augustin a fost cel care a emis celebrul citat care spune că: „neliniştit este sufletul meu Doamne, până ce nu se v-a odihii întru Tine.” Prin urmare, pentru a se liniştii sufletul nostru are nevoie de contemplaţie. Este vorba de acea contemplaţie pe care o facem când la biserică auzim că se citesc mai multe întâmplări din Biblie şi la fel de bine atunci când în biserică auzim mai multe cântări frumoase şi melodioase. Aceste lucruri sunt cele care fac posibilă contemplaţia prin care sufletul nostru se linişteşte. Ceea ce trebuie să ştim este că deşi de mai multe ori trupul nostru este liniştit, sufletul este zbuciumat. În el se găsesc stări, sentimente, gânduri, griji şi angoase care îl fac să fie cât se poate de neliniştit. Prin contemplaţie liniştea revine în sufletul nostru. De acest lucru trebuie să fim cât se poate de siguri.[10]

CAPITOLUL 1

CONTEMPLAŢIA CA VEDERE A LUI DUMNEZEU

Sunt mai puţini cei care ştiu că în greaca veche termenul de contemplaţie este desemant de θεορια [theoria] care înseamnă în sens literal *a vedea pe Dumnezeu*. Prin urmare, în antichitate exista crezul la unele popoare că atunci când cineva ajunge să contempleze, acea persoană ajunge să Îl vadă pe Dumnezeu. Acest lucru este cumva contrastant pentru mai mulţi semeni de ai noştrii care consideră că nu avem cum să Îl vedem pe Dumnezeu din moment ce Dumnezeu este nevăzut El fiind de o natură spirtiuală. Chiar dacă Dumnezeu este nevăzut cu ochii trupeşti El poate fii dedus. Acest proces de deducere este unul care este definit de contemplaţie. Contemplaţia este un lucru care ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu tot ceea ce există în jurul nostru. Ceea ce mai trebuie să ştim este că vederea lui Dumnezeu este un lucru care a existat mai înainte de căderea omului. În rai primii oamenii Îl puteau vedea pe Dumnezeu foarte bine. Acest lucru a fost în cele din urmă un lucru care a ajuns să fie pierdut fiindcă omul a păcătuit. Păcatul este cel care la un anumit nivel a adus un fel de separaţie dintre Dumnezeu şi om. Păcatul este cel care a făcut ca Dumnezeu să rămână cumva inaccesibil omului. Totuşi, Dumnezeu nu este inaccesibil la nivelul absolut. Au fost mai mulţi sfinţii care l-au văzut pe Dumnezeu.[11]

Prin urmare, este foarte adevărat că putem vorbii de contemplaţie ca şi despre un act de a Îl vedea pe Dumnezeu. De exemplu când civitm Cartea Facerii din Biblie ajungem să Îl vedem pe Dumnezeu cum a creat stelele, pământul, mările, râurile, vegetaţia şi animalele. Când ne uităm la noi ca şi la oamenii ajungem să Îl contemplăm pe Dumnezeu ca şi pe Cel care ne-a dat viaţă. Este bine să ştim în acest sens că aceste lucruri nu sunt imaginaţie ci sunt mai mult contemplaţie. Contemplaţia este cea care ne face ca sufletul nostru să vadă cu ochii săi pe Dumnezeu. Prin contempltia sufletului Îl vedem pe Dumnezeu ca şi creatorul şi proniatorul nostru. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere.

10 Arhim. Simeon Kraiopoulos, *Viaţa duhovnicească şi problemele psihologice* (Editura Bizantină: Bucureşti, 2008).

Contemplaţia este un lucru care după cum am arătat mai sus ne uneşte cu Dumnezeu. Unirea cu Dumnezeu este unul dintre ultimile stadii ale vieţii duhovniceşti. La fel de bine trebuie să ştim că nu se poate vorbii de contemplaţie şi nici de unirea cu Dumnezeu dacă acest lucru nu este pus pe fondul vieţii duhovniceşti. Atunci când omul duce o viaţă duhovnicească el fără doar şi poate în cele din urmă ajunge să Îl contemple sau mai bine spus să Îl vadă pe Dumnezeu. Pentru mai multă lume a îl vedea pe Dumnezeu sau vederea lui Dumnezeu este un lucru banal şi fără de nici o semnificaţie. Ceea ce trebuie să ştim este că vederea lui Dumnezeu nu poate fii separată de actul contemplaţiei. Acest lucru este aşa fiindcă ceea ce face în cele din urmă obiectul contemplaţiei este vederea lui Dumnezeu. Îl vedem pe Dumnezeu şi acest lucru ne face să Îl contemplăm pe Dumnezeu. În contemplăm pe Dumnezeu mai ales atunci când suntem la biserică. Pentru ca acest lucru să poate avea loc avem nevoie de linişte în biserică. Liniştea din biserică este un lucru care ne deschide contemplării lui Dumnezeu. La fel de bine slujbele şi textele şi cântările sfinte sunt şi ele cele care ne sunt la un anumit nivel o formă de a Îl contempla pe Dumnezeu.[12]

Se spune că un mare învăţat avea un ucenic. Acest ucenic la un moment dat a comis o greşeală foarte gravă. Toată lumea se aştepta ca el să fie aspru pedepsit de învăţătorul său. Într-o zii cineva din mulţime şi-a luat inima în dinţi şi l-a întrebat pe învăţător:

- Am să vă întreb un lucru.
- Ce lucru?
- V-aţi hotărât în cele din urmă?
- Referitor la ce?
- La ucenicul dumneavoastră.
- Nu ştiu la ce te referi.
- A greşit foarte mult.
- Da şi?

---

11 Ceea ce putem spune pe linia gândirii greceşti antice este că Dumnezeu poate fii văzut şi acest proces se denumeşte comtemplare. Sunt mai multe cazuri de sfinţi care au ajuns la vederea lui Dumnezeu. Trebuie să ştim că deşi Dumnezeu este o persoană El nu este un om. Prin urmare, cu Dumnezeu nu putem avea un fel de relaţie la fel cum avem cu un om fiindcă Dumnezeu este mai mult decât a fii un om. Acest lucru evident este mai greu de înţeles pentru unii. Ceea ce trebuie să ştim este că pe Dumnezeu ajungem să Îl vedem atunci când contemplăm. În acest sens trebuie să spunem că contemplaţia nu este imaginaţie. Sunt mai mulţi care ne spune că atunci când ascultă de exemplu că se citesc pericope din Noul Testament despre Domnul Iisus Hristos ei propriu zis ajung să îşi imagineze ceea ce aud. Acest lucru nu este adevărat sau mai bine spus nu în acest lucru constă contemplarea. Contemplarea prin urmare nu este imaginaţie ci ea este mai mult trăire. Având în vedere că textele bisericii nu sunt text simple ci texte sfinte, ele au cu totul alt efect asupra noastră decât au textele obişnuite şi ele strânesc în noi nu imaginaţia prin care ne imaginăm ceea ce se citeşte în biserică ci mai mult noi contemplăm ceea ce se citeşte în biserică. Acest lucru este aşa fiindcă tot cea ce se citeşte în biserică sunt lucruri care la un anumit nivel fac parte din istoria mântuirii noastre. În acest sens, noi nu ne imaginăm că suntem mântuiţi ci mai bine spus ajungem să fim mântuiţi în adevăratul sens al cuvântului.

12 Ene Branişte, *Liturgica specială pentru Institutele teologice* (Bucureşti, 1980).

- Păi Dumnezeu ne-a dat ochii şi nu puteţi ignora, nu puteţi să îl lăsaţi nepedepsit.
- Este adevărat că Dumnezeu ne-a dat ochii dar El ne-a dat şi pleoape.

În cele din urmă ucenicul a fost iertat şi nu i s-a dat nici o pedeapsă.

Este foarte adevărat că în lumea noastră sunt mai mulţi care văd numai ceea ce este rău. În cele din urmă trebuie să ştim că omul este o fiinţă liberă şi el vedere ceea ce vrea să vadă şi nu vede ceea ce nu vrea să vadă. Ceea ce trebuie să ştim este că deşi Dumnezeu este nevăzut El este totuşi cunoscut. Pe Dumnezeu îl putem cunoaşte din contemplaţia cosmosului şi a lumii noastre. Pentru cei care vor să Îl vadă pe Dumnezeu în lumea noastră acest lucru fără doar şi poate are loc. Sunt mai mulţi care la drept vorbind nu doresc să îl vadă pe Dumnezeu şi ei închid pleoapele atunci când ar trebui să Îl vadă de Dumnezeu. Totuşi, Dumnezeu nu a rămas nevăzut. Un caz celebru prin care Dumnzeu s-a arătat lumii noastre a fost în cazul lui Moise. Proorocul Moise l-a văzut pe Dumneezu faţă către faţă pe Muntele Sinai. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că Dumenezu s-a descoperit pe Sine celor care au fost vrednici de El.[13] Filocalia spunea la un moment dat că prin Sfântul Marcu Ascetul că: „Dumnezeu se ascunde în poruncile Sale şi se descoperă pe Sine, în măsura în care le împlinim.” Acest lucru este un fapt care ne spune că trebuie să fie extrem de bine infomaţii cu textele biblice care ne spun ceea ce este şi modul în care se descoperă pe sine Dumnezeu. După cum am spus, deşi pe Dumnezeu nu Îl vedem cu ochii fizici totuşi ajungem să Îl cunoaştem prin ceea ce ne-au spus sfinţii lui Dumnezeu despre El. Trebuie să ştim că în lumea noastră sunt foarte mulţi oamenii răi şi oameni care nu au nici un fel de frică de Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care ne face să ne dăm seama că dacă Dumnezeu s-au lăsa pe Sine să fie văzut de toţi şi de oricine ar fii mai mulţi care au lua în râs şi în batjocură chipul lui Dumnezeu. Acest lucru a putut fii văzut în cazul Domnului Iisus Hristos care S-a descoperit pe Sine şi care trebuie să ştim că prin acest lucru L-a făcut pe Dumnezeu cunoscut pentru toată lumea. Acest lucru însă se ştie că a fost întâmpinat de mai multă lume cu extrem de multă adversitate. Autorităţile de la timpul Domnului Iisus Hristos au găsit că El este vrednic de a fii răstignit. Prin urmare, Dumnezeu nu se lasă văzut şi nu se descoperă pe Sine oricui şi oricum. Sunt mai mulţi care sunt dornici să vadă în zilele noastre un fel de „chip comercial” al lui Dumnezeu care respectă cerinţele pieţii. Acest lucru nu poate fii aplicat şi în cazul lui Dumnezeu. În primul rând trebuie să ştim că având în vedere că suntem creaţii de Dumnezeu noi suntem cei care avem datoria şi obligaţia de a căuta să Îl vedem pe Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să Îl ştim şi să fim cât se poate de atenţi cu El. Noi suntem cei care trebuiem să Îl căutăm pe Dumnezeu. De ce este acest lucru aşa? Ceea ce mai puţină lume ştie este că Dumnezeu a creat lumea noastră din libertate. Prin urmare, Dumnezeu nu a fost obligat să creeze lumea noastră din necesitate ci ceea ce a făcut El

13 Un alt caz celerbru din Vechiul Testament de o persoană care l-a văzut pe Dumnezeu a fost proorocul Isaia care l-a văzut pe Dumnezeu Tatăl şezând pe un tron înconjurat pe serafimi şi de heruvimi. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Vederea lui Dumnezeu este un lucru care ţine şi de vrednicia proprie. La fel de bine primii oamenii Adam şi Eva l-au văzut pe Dumnezeu faţă către faţă. Avem toate motivele să credem că dacă omul nu ar fii căzut în păcat omul ar fii putut să îl vadă şi în zilele noastre pe Dumnezeu. Păcatul a fost cel care a pus o stavilă între Dumnezeu şi om. Pentru acest motiv în zilele noastre Dumnezeu este nevăzut. Acest lucru nu înseamnă că Dumnezeu este necunoscut. Sunt mai mulţi care ne spune că dacă nu Îl văd cu ochii lor pe Dumnezeu nu vor crede în Dumnezeu.

a fost un act de deplină libertate. Pentru acest motiv noi trebuie să fim cei care trebuie să fim mulţumitori lui Dumnezeu şi trebuie să Îl căutăm pe Dumnezeu. Sunt mai mulţi care ne spune că Dumnezeu ca şi Dumnezeu are obligaţia de a ni se arăta şi la fel de bine de a se face pe Sine văzut. Acest lucru este fals. Dumnezeu nu are nici o obligaţie faţă de nimeni şi de nimic. Faptul că Dumnezeu nu ni se arată însă nu trebuie să ne arunce în deznădejde. Acest lucru este bine să îl ştim.[14]

Prin urmare, ceea ce trebuie să ştim este că viaţa duhovniceacă este un lucru care se manifestă în cele mai multe situaţii prin ceea ce am putea spune ca şi dorinţa de a Îl vedea pe Dumnezeu. Această dorinţă este un lucru cât se poate de firească în om. Ceea ce trebuie să ştim este că Dumnezeu nu se descoperă pe Sine ca şi un om chiar dacă El este o persoană sau mai bine spus El este Persoana prin excelenţă. Viaţa duhovnicească este un lucru care ne spune că trebuie să fim cât se poate de dornici de a Îl contempla pe Dumnezeu. Acest lucru are loc în funcţie de dispoziţia şi la fel de bine de modul în care mai mulţi dintre noi suntem capabili. Sunt unii care pot să se apropie mai mult de Dumnezeu şi la fel de bine sunt unii care nu se apropie atât de mult de Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care este bine să fie ştiut. Sunt evident mai mulţi care dacă Dumnezeu ar fii văzut ca şi un om ar găsii acest lucru ca fiind plictisitor. Aceste lucruri ne spun că de mai multe ori Dumnezeu s-a descoperit pe Sine în funcţie de capacitatea celui care a putut să Îl primească. Cartea 3 Regi ne spune că la un moment dar Dumnezeu s-a arătat Sfântului Ilie. Iată ce ne spune în acest sens textul: „a zis Domnul: „Ieși și stai pe munte înaintea feței Domnului! Că iată Domnul va trece; și înaintea Lui va fi vijelie năprasnică ce va despica munții și va sfărâma stâncile, dar Domnul nu va fi în vijelie. După vijelie va fi cutremur, dar Domnul nu va fi în cutremur. După cutremur va fi foc, dar nici în foc nu va fi Domnul. Iar după foc va fi adiere de vânt lin și acolo va fi Domnul". Auzind aceasta, Ilie și-a acoperit fața cu mantia lui și a ieșit și a stat la gura peșterii. Și a fost către el un glas care i-a zis: „Ce faci aici, Ilie?" Iar el a zis: „Cu râvnă am râvnit pentru Domnul Dumnezeul Savaot, că au părăsit fiii lui Israel legământul Tău, au dărâmat jertfelnicele Tale și pe proorocii Tăi i-au ucis cu sabia; numai eu singur am rămas, dar caută să ia și sufletul meu!" (III Regi, 19, 11-14).[15]

În relatarea de mai sus ni se spune nu lucru cât se poate de folositor studiului şi cărţii noastre. Ni se spune că Dumnezeu poate lua mai multe înfăţişări fără ca acestea să poată să ajungă să îl cuprindă în Sine. Sfântului Ilie Dumnezeu i-a descoperit ca şi „o

---

14 Svatie Baştoboi, *Despre puterea duhovnicească a deznădejdii* (Alba Iulia, 2004).

15 Sfântul Ilie este o persoană care din cauza trecerii timpului şi-a pierdut din actualitate pentru mai multă lume din zilele noastre. Sunt mai mulţi care nici nu ştiu că a existat un sfânt Ilie şi acest lucru este un fapt care evident nu poate decât să ne întristeze. Lumea din zilele noastre îi găseşte cât se poate de inactuali pe marii sfinţi ai trecutului şi la fel de bine pentru mai mulţi din zilele noastre experienţele şi învăţăturile lor nu au cu sine nici un fel de utilitate şi funcţionalitate fiindcă se consideră că timpurile şi zilele noastre sunt cu totul diferite de zilele şi timpurile trecutului. Acest lucru evident este fals şi nu trebuie să ţinem cont de el. Sfinţii Vechiului şi Noului Testament sunt persoane care se adresează pentru toate timpurile şi toate epocile fiindcă ei au fost cei prin care Dumnezeu a vorbit cu noi. Prin urmare, Biblia este o carte care este universală şi la fel de bine ea se adresează pentru toate epocile şi toate timpurile lumii. Acest lucru este mai greu de acceptat în zilele noastre în care omul a făcut foarte multe avansări tehnice şi ştiinţifice. Se consideră de mai mulţi că ceea ce ne spun sfinţii Bibliei este învechit şi nu mai este actual pentru zilele noastre.

adiere de vânt lin.” Acest lucru ne spune că Dumnezeu atunci când este văzut este văzut în pace şi în linişte. Este bine să ştim acest lucru şi să îl avem în vedere. La fel de bine lui Moise Dumnezeu i s-a arătat în mai multe forme. Una dintre aceste forme a fost un rug care ardea şi nu se mistuia. Aceste lucruri sunt cele care ne spune că Dumnezeu se descoperă pe sine în funcţie de capacitatea de înţelegere a celui care îl primeşte. Una dintre formele prin care Dumnezeu se descoperă pe Sine este şi contemplaţia. Contemplaţia este cea care îl vede pe Dumnezeu ca şi creator la universului, al stelelor, al planetelor, al galaxiilor şi în cele din urmă a pământului. Acest lucru ne face imaginea atotputerniciei lui Dumnezeu care ţine la un loc tot acest univers imens. Este bine să ştim că nu toţi ajung să Îl contemple în acest mod pe Dumnezeu. Sunt mai mulţi care evident sunt limitaţi în a ajung să Îl contempleze pe Dumnezeu. Se ştie că la un moment dat un poet japonez i-a cerut unei ramure de copac să îi vorbească despre Dumnezeu. În acesl moment se spune că ramura a început să înflorească. Acest lucru ne spune că Dumnezeu se descoperă pe Sine ca fiind concomitent unul dar şi multiplu, acelaşi dar şi diferit, veşnic dar şi temporal, nemărginit dar şi mărginit. Aceste lucruri trebuie să ne spună multe despre ceea ce este Dumnezeu şi modul în care se manifestă El. Contemplaţia este cea care ne ajută şi cea care ne face ca în cele din urmă să ne împropriem existenţa lui Dumnezeu. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia lui Dumnezeu este dinamică. Dacă în primele momente Îl vedem pe Dumnezeu ca şi creator la lumii şi al universului mai apoi ajungem să îl vedem pe Dumnezeu ca şi sfinţitor sau ca şi cel care este izvorul a tot ceea ce este sfânt. La fel de bine dacă ajungem să îl contemplăm pe Dumnezeu şi mai mult vom ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu ca şi mântuitor. Acest fapt este un lucru care de mai multe ori nu este înţeles în zilele noastre. Este foarte posibil ca în zilele noastre unii să Îl simtă pe Dumnezeu ca şi bun şi iubitor, în timp ce alţii îl simt ca şi drept şi ca şi izvor al dreptăţii. Fiind o fiinţă supranaturală Dumnezeu ajunge să fie descoperit concomitent în mai multe feluri. Acest lucru este un fapt care ne spune eventual de ce Dumnezeu este nevăzut.[16]

Se spune despre janpoezi că le place peştele proaspăt. Tot pescuind peşte proaspăt lângă apele maritime din Japonia peştele a dispărut. Vapoarele au fost nevoite să iese în larg. Cu cât au mers mai departe cu atât mai mult timp le-a luat să aducă peşte proaspăt. Japonezilor nu le-a plăcut gustul de peşte adus de departe fiindcă peştele stătea prea mult afară din apă. Pentru a rezolva această problelmă s-au instalat pe vapoare containăre frigorifice. Acest lucru le permitea vapoarelor să stea mai mult în larg. Totuşi, populaţia şi-a dat seama că există o diferenţă dintre peştele proaspăt şi peştele îngheţat sau congelat. Atunci companiile de prins peşte au instalat pe vapoare mai multe bazine de peşte în care peştele să stea proaspăt. Pus în bazine peştii nu se mai mişcau. Populaţia a putut simţii diferenţa. Peştele avea un gust livid. Peştele nu avea gust de proaspăt şi s-au făcut mai multe reclamaţii la companiile de prins peşti. Cum au rezolvat în cele din urmă problema? Ei au pus peştele tot în bazine, dar în fiecare bazin au pus şi un mic rechin. Acesta deşi mânca câţiva peşti, îi ţinea pe peşti în mişcare şi când ajungeau la mal ei erau proaspeţi. Aşa se spune că în cele din urmă a fost rezolvată problema peştilor proaspeţi în Japonia.

Întâmplarea de mai sus ne spune în special două lucruri: că sunt foarte mulţi oamenii care se plâng de Dumnezeu în lumea noastră şi la fel de bine de mai multe ori numele lui Dumnezeu este desconsiderat. Acest lucru este un fapt care nu este bun şi trebuie să ne ferim de el. La fel de bine al doilea lucru care ni-l spune întâmplare de

16 Sofronie Saharov, *Mistica vederii lui Dumnezeu* (Editura Adonai: Bucureşti, 1995).

mai sus, este că la fel cum peştii aveau nevoie de un stimulent pentru a rămne proaspeţi la fel de bine şi noi avem nevoie de un stimulent în viaţa duhovnicească pentru a nu ne pierde şi a ne ramolii. Acest fapt este unul fundamental şi trebuie să îl avem în vedere. Avem nevoie de a fii stimulaţi în viaţa duhovnicească şi acest fapt este un lucru care ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu viaţa noastră duhovnicească. Prin urmare, viaţa duhovnicească este un lucru care ne face să fim extem de deschişi faţă de contemplaţie. Pentru oamenii duhovniceşti contemplaţia este un stimulent la acţiune. Contemplăm marile adevăruri ale credinţei creştine şi mai apoi ajungem să punem în practică ceea ce contemplăm. Este adevărat că starea de contemplaţie este un lucru care se adresează mai mult celor care sunt instruiţi în viaţa duhovnicească.[17]

Sunt mai mulţi de părere că evident, ca şi vedere a lui Dumnezeu contemplaţia este o stare pasivă. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în contemplaţie omul nu face nici un lucru fizic. Când omul se roagă la slujbe sau când omul se roagă în privat el nu face nici un fel de acţiune fizică. Acest lucru îi face pe mai mulţi să creadă că în sine atunci când contemplăm suntem în pasivitate sau mai bine spus că contemplaţia este un lucru pasiv. Acest lucru este departe de a fii adevărat. Ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia este un lucru cât se poate de activ. Mai bine spus contemplaţia este un lucru care angajează funcţiile noastre sufleteşti. Care sunt funcţiile noastre sufleteşti? Ştim că sufletul este alcătuit din trei părţi: raţiune, sentimente şi voinţă. Cum sunt atunci în acţiune aceste trei compotente ale sufletului? În contemplaţie omul ajunge să Îl cunoască raţional şi sufleteşte pe Dumnezeu, la fel de bine sentimentele pe care le simte în contemplaţie omul faţă de Dumnezeu sunt sentimentele de iubire şi de dragoste şi în cele din urmă voinţa este şi ea în acţiune prin faptul că îi spune omului că trebuie să fie dornic de a fii în comuniune cu Dumnezeu. Prin urmare voinţa este cea care îl face pe om să dorească să nu se mai desprindă de unirea cu Dumnezeu. Aceste lucruri sunt cele care în cele mai multe cazuri ajung să definească şi la fel de bine să stabilească ceea ce se poate spune un raport de unire al omului cu Dumnezeu. În cele din urmă acest lucru este ceea ce defineşte exisenţa înseşi a omului. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că vederea lui Dumnezeu este un lucru care în cele mai multe cazuri ne duce la contemplaţie. Acest lucru a fost atestat de mai multe ori şi în mai multe situaţii. Cel care Îl vede pe Dumnezeu şi nu doreşte să Îl contemple pe Dumnezeu este fără nici o îndoială un om inferior. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă cel mai bine vederea lui Dumnezeu este un lucru care se manifestă prin contemplaţie. Acest lucru l-au atestat toţi marii sfinţii ai lui Dumnezeu. Vederea lui Dumnezeu este cea care ne duce la contemplaţie şi trebuie să fim conştienţi de acest

17 După cum am spus, sunt puţini care care ajung să se ridice în sparea de contemplaţie duhovnicească în creştinismul ortodox. Acest lucru însă nu trebuie să ne descurajeze. Trebuie să contemplăm pe Dumnezeu după m ăsura şi după capacităţile noastre proprii. Este bine să ştim acest lucru şi să îl avem în vedere. Contemplaţia este un lucru care la fel de bine se deprinde. Unii îl deprin mai repede în timp ce alţii mai încet. Tot ceea ce trebuie să ştim este că fără doar şi poate scopul sau ţelul contemplaţiei este să ne unească cu Dumnezeu şi la fel de bine să ne facă să fim una cu Dumnezeu. Acesta este un ideal sublim pe care îl are contemplaţia creştin ortodoxă. Contemplaţia creştin ortodoxă este un lucru care este un fel de iniţiere în marile adevăruri ale creştinismului ortodox. Au fost în acest sens mai multe persoane care au ajuns să contempleze şi la fel de bine să se iniţieze în contemplaţie prin intermediul mai multor părinţi duhovniceşti.

lucru. Ajungem că Îl vedem pe Dumnezeu şi prin acest lucru în cele din urmă Îl contemplăm pe Dumnezeu.[18]

Ca şi fiinţă supranaturală Dumnezeu este văzut de toată lumea şi în acelaşi timp El este nevăzut. Acest lucru este aşa fiindcă în cazul lui Dumnezeu nu se aplică legile lumii fizice în care trăim noi. Vederea lui Dumnezeu este un act care nu poate să nu ne lege de contemplarea lui Dumnezeu. Ştim în acest sens că după cum ne spune Noul Testamnet, Dumnezeu s-a descoperit pe Sine prin Fiul Său Cel Unul născut care este Domnul Iisus Hristos. În acest sens, începând cu Abgar al Edesei şi Sfântul Luca Evaghelistul s-au făcut mai multe imagini ale lui Dumnezeu. Aceste imagini ale lui Dumnezeu sunt cele care sunt cunoscute în zilele noastre ca şi icoane. Având în vedere că ele sunt reprezentaţii ale chipului lui Dumnezeu şi ale Fiului lui Dumnezeu, aceste icoane nu sunt simple imagini ci ele sunt imagini sfinte sau mai pe scurt icoane. Icoana este un lucru care la fel de bine ne poate duce la contemplare şi la tot ceea ce ţine de contemplare. În icoană ajungem să îl contemplăm pe Dumnezeu. Proorocul Daniil L-a contemplat pe Dumnezeu în Vechiul Testament ca şi pe „Cel vechi de zile." Acest lucru ne spune că trebuie să înţelegem şi la fel de bine să avem o perpecţie contemplativă a icoanelor. Icoanele sunt obiecte care de mai multe ori ne duc în spre contemplaţie. Acest lucru este aşa fiindcă ele sunt reprezentări ale Domnului Iisus Hristos, ale îngerilor şi ale sfinţilor. În iconană sau mai bine spus în biserica pictată de icoane în cele mai multe situaţii ajungem să Îl vedem pe Dumnezeu reprezentat pe înţelesul nostru. Acest lucru ne spune că Dumnezeu s-a lăsat pe sine să fie „antropomorfizat" pentru ca noi să putem să Îl înţelegem. Icoana este un chip antropomorfic al lui Dumnezeu care ne face să Îl contemplăm pe Dumnezeu ca şi Creatorul, Sfinţitorul şi Mântuitorul nostru. Acestea sunt toate „ipostaze" sau modalităţi prin care ajungem să Îl cunoaştem pe Dumnezeu. După cum am spus, icoana este o formă de contemplaţie şi la fel de bine unul dintre scopul ei este să ajungem că contemplăm prin intermediul ei ceea ce este reprezentat în ea.[19]

Este cât se poate de adevărat că atunci când Îl vedem pe Dumnezeu vedea foarte mult ceea ce am putea spune un fel de sinteză a tot ceea ce există. Dumnezeu este în tot ceea ce există şi la fel de bine El transcede tot ceea ce există. Aceste lucruri sunt fapte care ajungem să le înţelegem teoretic prin cunoaştere dar care ajungem să le experimentăm concret prin contemplare. După cum am spus, contemplaţia nu este un

18 Vladimir Lossky, *Vederea mistică a lui Dumnezeu* (Sibiu, 1995).

19 Poate una dintre cele mai evidente şi mai conclusive icoane care de conduce la contemplare este în Biserica Creştin Ortodoxă icoana Pantocratorului care este pusă pe cupola Bisericii. De ce este această icoană una care ne îndeamnă la contemplaţie? Această icoană este o icoană care ne îndeamnă la contemplaţie fiindcă ea este cea care ni-l prezintă pe Dumnezeu ca şi creatorul lumii. Prin ea îl contemplăm pe Dumnezeu Creatorul care este dincolo de planete, galaxii şi de constelaţii. El este Cel care a creat tot ceea ce există şi fără de El nu ar putea exista nimic din tot ceea ce există în lumea noastră. Acest lucru este bine să îl ştim într-o lume care de mai multe ori recurge la teoria evoluţionistă care ne spune că lumea nu a fost creată de Dumnezeu şi este mai mult produsul evoluţiei. Aceste lucruri sunt cele care ne spune că cu adevărat în icoana Pantocratorului în contemplăm pe Dumnezeu ca şi creatorul a tot ceea ce există şi al întregului univers. Acest lucru este un exerciţiu de contemplaţie pe care nu foarte mulţi îl pot face dar ceea ce trebuie să ştim în ultimă instanţă este că acesta este scopul pentru care a fost pusă icoana cu Pantocratorul sus pe cupola bisericii.

lucru supranatural ci ea ţine mai mult de natura umană dar ea este cea care ne face să înţelegem realităţi care sunt mai mult de natură supranaturală. Cine doreşte să ajunge să Îl contempleze pe Dumnezeu v-a vedea o infititate de sensuri în Dumneezu fiindcă Dumnezeu este autor a tot ceea ce există şi nu poate exista ceva mai mult dincolo de El. S-a spus de mai multe ori că atunci când omul ajunge să Îl contemple pe Dumnezeu el se ridică la o un nivel superior de înţelegere a existenţei şi al vieţii. Acest lucru ne face să înţelegem că noi ca şi persoane muritoare am existat din eternitate ca şi idei în mintea lui Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu ne are pe fiecare dintre noi în mintea Sa. Acest lucru are loc sub chipul ideilor. Fiecare persoană umană este o idee a lui Dumnezeu. Doar că această idee nu este numai una potenţială ci mai mult ea este o idee reală sau existenţială. Este bine să ştim acest lucru şi să ne dăm seama că prin contemplaţie ajungem să înţelegem mult mai bine ideile lui Dumnezeu. Contemplaţia este cea care face ca lumea să fie un întreg sau mai bine spus contemplaţia face ca lumea să îşi descopere sensurile ei tainice fiindcă prin contemplaţie ajungem să Îl cunoaştem pe Dumnezeu Cel care le-a creat pe toate şi care l-a fel de bine este Cel care le menţine pe toate. Prin urmare este cât se poate de adevărat că contemplaţia este cea care ne-a adus în cele din urmă la idea de Pantocrator sau mai bine spus la faptul că Dumnezeu este creator al tot ceea ce există. Acest lucru nu este o simplă informaţie ci este mai mult o cunoaştere contemplativă. Este bine să avem acest fapt în vedere într-o lume care consideră că în cele mai multe situaţii cunoaşterea poate fii doar ştiinţifică. Vederea mistică a lui Dumnezeu este cea care ne duce la ceea ce am putea spune o cunoaştere contemplativă. Este bine să ştim că există o cunoaştere contemplativă care nu se manifestă prin stăpânirea de cât mai multe informaţii ci mai mult prin ceea ce am putea spune ca şi trăirea marilor adevăruri legate de existenţa lui Dumnezeu. Acest fapt este un lucru pe care trebuie să Îl avem în vedere în contextul unei lumii care are tendinţa de a raţionaliza tot ceea ce există mai ales în lumea cunoaşterii.[20]

Se spune că la un moment dat un om a ajuns să se piardă cu maşina pe un drum de ţară. Tot căutând o ieşite la un moment dat a ajuns cu maşina într-o mlaştină. Maşina s-a împotmolit. Acum şoferul nu numai că era trist dar deveni şi disperat. Acest lucru era aşa fiindcă nu numai că s-a pierdut dar s-a şi împotmolit cu maşina. Descurajat a văzut că în apropiere era un fermier. S-a dus la casa acestuia i-a spus necazul său. După ce l-a ascultat atent fermierul a spus:

- Vinel te poate ajuta.
- Cine este Vinel?
- Este acel mărăguş de acolo, a spus fermierul indicând spre un măgar care păştea în linişte.
- Chiar crezi că acel măgar mă poate ajuta?
- Vinel te poate ajuta cu siguranţă.

Având în vedere că şoferul nu avea nimic e pierdut a fost în cele din urmă de acord ca să lase măgarul să fie legat de maşina sa. După ce a fost legat de maşina sa, fermierul a început să strige cât l-au ţinut plămânii:

- Trage, Vasile! Trage Gheorghe! Trage Teodor! Trage Vinel!

Măgarul s-a încordat şi cu mare uşurinţă a reuşit să scoată maşina din mlaştină. Intrigat şoferul l-a întrebat pe fermier:

- De ce ai strigat toate acele nume mai îniante de a striga numele Vinel al măgarului?

20 Radu Teodorescu, *Raţionalul şi raţionalitatea în religia creştin ortodoxă* (Cugir, 2014).

- Bătrânul Vinel este în proces de a orbii. Atâta vreme cât crede că este parte dintr-o echipă, nu îl deranjează să tragă.

Într-un anumel fel la fel ca şi măgăruşul din întâmplarea de mai sus suntem şi noi. Nu Îl vedem pe Dumnezeu dar totuşi putem să Îl contemplăm pe Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă ştim că sunt mai mulţi sfinţii care şi ei au ajuns la acest lucru. Contemplaţia a fost un lucru care de mai multe ori a fost prezentă în vieţile sfinţilor. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine să ştim ceea ce înseamnă el.[21] Prin urmare, viaţa contemplativă nu este o viaţă care ne face să ne simţim singuri ci mai mult ea este o viaţă care ne deschide unii spre alţii şi la fel de bine ne face să fim în comuniune. Acest lucru a fost experimentat de mai mulţi sfinţii creştini ortodocşi. Este bine să ştim aceste lucruri pe fondul unei lumii care este departe de idealul contemplaţiei. În mai multe dintre comunităţile noastre creştin ortodoxe nici nu se ştie ceea ce înseamnă a contempla. După cum am spus, este adevărat că monahii sunt mult mai deschişi la contemplaţie dar acest lucru nu trebuie să ne facă să înţelegem că numai călugării sunt cei care ajung să contempleze. Contemplaţia este un lucru care înseamnă deschidere în primul rând faţă de Dumnezeu şi în al doilea rând ea înseamnă chemare la deschidere faţă de cei din jurul nostru. Acest lucru este un fapt de care trebuie să fim conştienţi într-o lume care este extrem de departe de spiritul contemplativ. Sunt mai multe rugăciuni care la un anumit nivel sunt o vedere contemplativă a lui Dumnezeu. În imnul heruvimic de la Liturghia Sfântului Ioan Hrisostom spunem: „noi care pe heruvimi cu taină închipuim.” Prin urmare, atunci când suntem adunaţi în biserică la rugăciune noi nu facem altceva decât să îi închipuim pe heruvimi. Acest lucru este un fapt care trebuie să ne spună că realmente în biserică suntem chemaţi la o stare de contemplaţie şi pentru acest motiv: „toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm.” Grijile lumeşti sunt cele care în mai multe situaţii ajung să îl înăbuşe pe om şi să îl facă să fie cât se poate de departe de Dumnezeu. Omul prin urmare are nevoie de modalităţi de a se desprinde de grijile lumii din jur. Acest lucru omul îl face cel mai bine prin faptul că el ajunge să contempleze. Contemplăm şi acest lucru ne pune în legătură cu Dumnezeu. Prin contemplaţie după cum am spus mai sus omul ajunge la un plan superior al existenţei. Acest lucru are loc dacă omul este realmente interesat de ceea ce este adevărata contemplaţie. Vederea lui Dumnezeu este un lucru care nu poate decât să ne lase în contemplaţie. Acest lucru este aşa fiindcă în Dumnezeu se găseşte plenitudinea frumuseţii. Ca şi autor al frumuseţii Dumnezeu este atotfrumos. El este originea a fost ceea ce înţelegem despre frumuseţe.[22]

---

21 Ceea ce trebuie să ştim este că contemplarea nu este un lucru care ne face să fim separaţi unii de alţii. Acest lucru este o opinie care circulă de mai multe ori în lumea noastră. Cine sunt chemaţi la contemplaţie sau mai bine spus la vederea lui Dumnezeu sunt doar călugării şi ei sunt persoane care s-au retras din lumea noastră. Este bine să ştim că contemplarea este un lucru care ne spune că trebuie să fim deschişi faţă de cei din jurul nostru. În acest sens, contemplarea este un lucru care ajunge să fie deprins sau mai bine spus ea se învaţă. Nici un om nu se naşte cu funcţia de a contempla pe Dumnezeu ci fiecare ajunge la un anumit nivel să înveţe ceea ce este contemplaţia. După cum se poate înţelege, contemplarea este un lucru care este propriu celor care sunt avansaţi în viaţa duhovnicească. Omul duhovnicesc este un om care simte că în viaţa cotidiană nu găseşte pe Dumnezeu şi pentru acest motiv el ajunge în cele din urmă să Îl contemple pe Dumnezeu. În acest sens, contemplarea nu este o fugă de viaţa cotidieană ci mai mult o ridicare dincolo de ceea ce ne oferă această viaţă.

Vederea lui Dumnezeu este un lucru care ne duce la contemplaţie fiindcă este un lucru cât se poate de frumos. Nu se poate să Îl vedem pe dumnezeu decât în frumuseţe. Acest lucru evident este negat de mai mulţi care sunt negativişti şi care nu văd în Dumnezeu nici un fel de frumuseţe. Prin contemplaţie noi de fapt ajungem să îl vedem şi la fel de bine să îl simţim pe Dumnezeu. Acest fapt este o realitate a lumii noastre şi este bine să fim conştienţi de ea. Vederea lui Dumnezeu este un lucru care are cu sine mai multe implicaţii: ascetic, mistic, dogmatic, gnoseologic. Ceea ce vom discuta mai mult în rândurile noastre este faptul că vederea lui Dumnezeu se face de cele mai multe ori în stare de contemplaţie. Pentru acest motiv este nevoie de un spaţiu sfânt în care Dumnezeu să poată să fie contemplat. Trăim într-o lume care din nefericire este extrem de confuză referitor la ceea ce este sfinţenia şi mai ales la modul în care trebuie înţeleasă sfinţenia lui Dumnezeu. Ceea ce putem afirma cu certitudine este că atunci când îl vedem pe Dumnezeu acest lucru se face în stare de contemplaţie. Mai bine spus, Dumnezeu este văzut în contemplaţie. El prin urmare nu este un principiu abstract şi teoretic ci mai mult un lucru concret care se descoperă. La fel de bine Dumnezeu s-a descoperit pe sine anumitor sfinţi prin care ne-a transmis nouă tuturor mesaje universale sau mai bine spus lucruri care sunt valabile pentru toţi din toate generaţiile. Dumnezeu este Cel care i-a dat decalogul lui Moise, Dumnezeu este Cel care a descoperit planul templului de la Ierusalim lui David şi Solomon, Dumnezeu este Cel care s-a descoperit lui dreptului Iov şi i-a spus despre faptul pentru care a ajuns să fie încercat [răutatea celui rău sau a diavolului] şi enumerarea ar putea continua. Prin urmare, chiar dacă noi nu am ajuns să Îl vedem personal pe Dumnezeu ştim că au existat mai multe persoane sfinte care au vorbit în numele nostru cu Dumnezeu. Acest lucru l-a exemplificat în rândurile de mai sus.[23]

Contemplaţia lui Dumnezeu este un lucru care se face în lumină. Nu este vorba de o lumină fizică de tipul celei pe care o vedem cu ochii trupului ci de o lumină spirituală pe care o vedem cu ochii sufletului. Lumina lui Dumnezeu este un lucru care nu poate fii separat de starea de contemplare. Vedem că Dumnezeu este lumina supremă sau sursa la orice lumină. Acest lucru este un fapt care este extrem de propriu contemplaţiei creştin ortodoxe. Contemplaţia creştin ortodoxă este cât se poate de strâns legată de ceea ce înţelegem prin lumina lui Dumnezeu. Această lumină a lui Dumnezeu s-a descoperit pe Sine de mai multe ori. Unul dintre cele mai cunoscute momente în care lumina lui Dumnezeu s-a descoperit pe sine a fost pe muntele Tabor acolo unde Domnul Iisus Hristos s-a schimbat pe Sine la faţă. Noul Testament ne spune

22 Placide Deseille, *Nostalgia ortodoxiei* (Editura Anastasia: Bucureşti, 1995).

23 Ceea ce poate ajunge să contemple creştinul ortodox simplu este un fel de „realitate iconică” a lui Dumnezeu care este descoperită prin icoanele din biserică şi pe cele pe care le ţinem acasă. Acest lucru ne spune că în realitate sunt mai multe cazuri în care icoanele sunt imagini sau reprezentări autentice a lui Dumnezeu. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumii în care excesul de vizual este foarte mare. Acest lucru este prin urmare ceea ce ne face să credem că contemplaţia este un lucru pe care îl putem face şi prin intermeidul icoanelor. Deasupra icoanelor de mai multe ori creştinii ortodocşi aprind o cadelă care luminează şi care contemplativ ne aduce aminte de cuvintele din prologul Evangheliei Sfântului Ioan Teologul: „lumina luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o [biruit-o].” Acest lucru ne spune că lumina lui Dumnezeu este un lucru care se descoperă celor care vor să Îl contemple pe Dumnezeu.

că trupul lui Hristos a luminat mai puternic decât soarele şi veşmintele lui s-au făcut mai albe decât zăpada. Acest fapt este un lucru care este menit să ne descopere ceea ce înseamnă lumina lui Dumnezeu. Mai toate descrierile sfinţilor părinţi despre întâlnirea cu Dumnezeu ne spun că au avut loc în lumină. Prin urmare, nu putem să Îl separăm pe Dumnezeu de lumina Sa. Vederea lui Dumnezeu se face prin urmare în tot ceea ce este lumina spirituală. Lumina spirituală este un lucru pe care trebuie să îl înţelegem foarte bine şi acest lucru îl înţelegem prin contemplaţie. Faptul că ajungem să Îl contemplăm pe Dumnezeu în lumină spirituală este un lucru care ne spune că Dumnezeu nu are nimic de a face cu întunericul acestei lumi: răutate, crimă, minciună, violenţă, agresivitate, perversiune, sadism şamd. Aceste fapte sunt cele care ne spune că Dumnezeu este lumina duhovnicească care ajunge să ne umple şi pe noi de tot ceea ce este bun şi frumos. La fel de bine dacă binele ajungem să îl cunoaştem de cele mai multe ori teoretic, prin contemplaţie ajungem să îl trăim ca fiind personal. Binele este în ultimă instanţă un o realitate personală fiindcă el se identifică cu Dumnezeu. Prin urmare atunci când Îl vedem pe Dumnezeu ajungem să vedem cât se poate de clar binele personal pe care la fel de bine Îl putem contempla. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei mentalităţi moderne care ne spune că binele în sine poate să existe şi separat de Dumnezeu şi la fel de bine este greu să vedem binele ca existent în Dumnezeu. Lumina lui Dumnezeu care este de natură spirituală este un lucru care ajungem să Îl vedem concret în lumea noastră prin ceea ce am putea denumii ca şi facerea binelui. Când Îl vedem pe Dumnezeu vedem de fapt lumina binelui.[24]

Se spune că în faţa unui mare râu la era o ţestoasă la care a venit un scorpion. Scorpionul i-a spus ţestoasei:

- Aş avea să te rog un lucru.
- Ce lucru?
- Nu vrei să mă treci de cealaltă parte a râului?
- Nu eşti în toate minţile?
- De ce?
- Tu o să mă înţepi.
- Dacă tu o să mă cari pe cochilia ta şi eu am să te înţep este logic că ne vom scufunda amândoi nu?
- Aşa este.

În cele din urmă ţestoasa s-a învoit. Pe când erau în mijlocul râului scorpionul a înţepat-o pe ţestoasă. Au început să se scufunde amândoi. Atunci ţestoasa i-a spus scorpionului:

- Am să te întreb un lucru?
- Ce?
- De ce ai făcut-o?
- Nu are nimic de a face cu logica. Este pur şi simplu caracterul meu, a răspuns scorpionul.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra un lucru fundamental: este foarte bine să fim în compania oamenilor contemplativi fiindcă aceştia sunt oameni buni şi morali. În zilele noastre oamenii contemplativi sunt din ce în ce mai descosideraţi. Sunt mai mulţi care consideră că în creştinism nu este nimic de contemplat. Este mult mai uşor pentru noi să ne grupăm în mai mulţi oamenii care sunt dornici să înceapă o viaţă contemplativă. Acest lucru îl putem face în comunităţile noastre prin biserică. La biserică sau mai bine spus la parohia noastră cu singuranţă că vom găsii doi sau trei

24 Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

oamenii care sunt dornici de o viaţă contemplativă. În zilele noastre când activismul şi activitatea domină viaţa omului pentru mai multă lume contemplaţia este mai mult o pierdere de vreme.[25] De mai multe ori s-a spus că atunci când omul ajunge să contempleze el într-un anume fel ajunge la originile sale şi acest lucru este un fapt care îl poate face să devină un contemplativ. Când îl vedem pe Dumnezeu ajungem să vedem Originea a tot ceea ce există. Acest lucru a fost un fapt care a dus în mai multe situaţii la starea de contemplare. Sunt în acest sens puţini oamenii care sunt în căutarea orginilor. Originea este un lucru care vine de la Dumnezeu dar ea s-a rupt de mai multe ori sub auspiciile timpului istoric. Pentru a putea ajune la un fel de integritate a persoanei trebuie să ajungem să contemplăm originea noastră sau mai bine spus de unde am apărut. Acest lucru prespune ca să ajungem să Îl vedem pe Dumnezeu. Vederea lui Dumnezeu i-a făcut pe foarte mulţi să devină contemplativi şi mistici. Acest lucru este aşa fiindcă după cum mărturisesc ei în contemplaţie ajung să se întâlnească cu esenţialul. Contemplaţia în creştinismul ortodox este întotdeuna o mişcare sau mai bine spus o îndreptare în spre esenţial. Sunt mai multe lucruri care ajung să se interpună între noi şi Dumnezeu dar prin contemplaţie ajungem la ceea ce este esenţial şi la ceea ce este originar. Aceste lucruri sunt de mai multe ori experimentate de cei care au ajus să ducă o viaţă contemplativă. În zilele noastre omul este umplut până la refuz de lucruri care sunt mai mult sau mai puţin rudimentare şi acest lucru ne spune că prin contemplaţie omul se poate reîntoarce la ceea ce este esenţial. Întoarcerea la esenţial este fără doar şi poate o înotarcere la vederea lui Dumnezeu. Vederea lui Dumnezeu este în contemplaţia creştin ortodoxă un act fundamental care stabileşte parametrii în care persoana umană se poate desfăşura şi la fel de bine se poate împlinii pe sine.[26]

După cum am mai arătat în rândurile de mai sus, vederea lui Dumnezeu nu este un lucru care are loc ca şi vederea unei persoane oarecare. Vederea lui Dumnezeu este un lucru care îl simţim prin tot ceea ce înseamnă viaţă religioasă. Sunt mai mulţi care dornici de senzaţional doresc un fel de vedere a lui Dumnezeu asemenea unui eveniment grandios şi acest lucru face ca lucrurile să denatureze. Nu ajungem să Îl vedem pe Dumnezeu din dorinţa de senzaţional ci mai mult ajungem să Îl contemplăm pe Dumnezeu. Contemplaţia lui Dumnezeu după cum am spus mai sus cuprinde în sine o multitudine de sensuri. Aceste sensuri sunt cele care ne spune cine este Dumnezeu cu

---

25 Ceea ce am dorit să atragem atenţia este că este foarte important cu cine ne asociem în această viaţă. Sunt mai multe anturaje rele care nu fac decât să îl înstrăineze pe om de adevăratul său sine. Acest lucru este un fapt care în cele mai multe cazuri nu este benefic. Este de amintit aici că există o categorie de oamenii confuzi care sunt în căutaterea adevăratului lor sine. Aceşti oamenii sunt ajutaţi foarte mult de contemplaţie. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă contemplaţia pătrunde foarte porfund până la nivelul în care ne spune despre modul cum este alcătuită persoana noastră. Acest fapt este un lucru care este trecut cu vederea în mai multe situaţii din zilele noastre. Contemplaţia este prin urmare un lucru care ne ajută să ne definitivăm mai bine cine suntem noi cu adevărat. Sunt foarte mulţi oameni în zilele noastre care nu se cunosc pe sine şi acest lucru îi face să fie extrem de confuzi şi fără de o direcţie sigură în viaţă. Contemplaţia la un anumit nivel înseamnă interiorizare. Prin acest proces de interiorizare vom ajunge în profunzilemile sinelui nostru şi vom afla cu adevărat cine suntem. Suntem oamenii buni şi drepţi sau suntem răi şi nedrepţi?

26 Nichifor Crainic, *Sfinţenia împlinirea umanului* (Iaşi, 1993).

adevărat. Dumnezeu este Cel care se descoperă pe sine ca fiind creator a tot ceea ce există. Dacă vom sta şi vom medita mai mult vom vederea că sunt foarte puţini cei care susţin acest lucru. Sunt foarte puţini cei care îl văd pe Dumnezeu ca şi creator. Ortodoxia ne spune că a Îl vedea pe Dumneezu ca şi creatorul nostru şi făcătorul a tot ceea ce există este un lucru fundamental şi pe care trebuie să îl avem în vedere. Vederea lui Dumnezeu se leagă de trăirea lui Dumnezeu ca şi creator a toate sau după cum ne spune limba greacă ca şi Pantocreator. Acest lucru este un fapt pe care creştinul ortodox ajunge să îl expeirmneteze în viaţa sa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care se bazează pe contemplaţie. Acest fapt este mai greu de acceptat pentru mai mulţi care consideră că tot ceea ce are nevoie omul este să facă cât mai multe acţiuni. Creştinismul ortodox este fără doar şi poate deschis contemplaţiei fiindcă numai în acest mod poate creştinul ortodox să ajungă la o oarecare profunzime în relaţia sau în legătura sa cu Dumnezeu.

În zilele noastre sunt foarte mulţi care doresc să Îl vadă pe Dumnezeu dar sunt foarte puţini cei care doresc să Îl contemple pe Dumnezeu. Este de amintit aici că noţiunea de contemplaţie nu poate exista fără de noţiunea de biserică pentru timpurile noastre. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă Biserica este un lucru pe care l-a înfiinţat Domnul Iisus Hristos. Biserica este instituţia care ne conduce în spre mântuire. Trăim într-o lume nesigură şi instabilă şi pentru acest motiv Dumnezeu a lăsat pentru noi biserica. Biserica este cea care are menirea de a ne readuce singuraţa şi stabilitatea. Acest lucru este un fapt care fără doar şi poate ne reconciliază cu Dumnezeu. S-a spus de sfinţii părinţi că fără de Biserică nu poate exista mântuire. La fel de bine noi putem spune că fără de Biserică nu poate exista contemplaţie.[27] După cum am spus, vederea lui Dumnezeu este un act fundamental pentru contemplaţia creştin ortodoxă. Acest lucru a fost afirmat de toţi sfinţii părinţi ai ortodoxiei. Este bine să ştim că ortodoxia este o credinţă care ne poate duce la vederea lui Dumnezeu. Ceea ce trebuie să ştim este că atei Îl pot vedea pe Dumnezeu dar ei în nici un caz nu sunt mişcaţi de acest lucru. A Îl vedea pe Dumnezeu este începutul unui drum. După ce Îl vedem pe Dumnezeu şi ne încredinţăm de cine este El cu adevărat vom ajunge să ne unim cu El. Contemplaţia este cea care ne ajută să ne unim cu Dumnezeu. Sunt mai mulţii oamenii în zilele noastre care tăriesc într-o stare de dezbinare cu semenii lor şi nu ştiu de unde provine acest lucru. Este clar că acest lucru vine de la faptul că aceşti oamenii nu sunt uniţi cu Dumnezeu. Contemplaţia nu poate decât să ne ducă la unirea

---

27 Mai multă lume ne spune în zilele noastre că în realitate contemplaţia este un lucru care nu se poate realiza în viaţa creştinului ortodox. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă omul modern este mult prea prins în cotidian şi în grijile cotidiene pentru a mai putea să contempleze. Aşa se face că în zilele noastre contemplaţia este un lucru cât se poate de nepopular. De ce să stai şi să contemplezi pe Dumnezeu când noi trebuie să ne hrănim copii, când trebuie să ajungem la servici şi când avem atât de multe lucruri de făcut în casele noastre? Trebuie să ştim că în funcţie de persoană contemplaţia se poate plia. Se spune despre un călugăr cu a ajuns la o mănăstire şi acolo a primit ascultarea de a mătura şi spăla. El a ajuns la o stare de contemplaţie avansată prin faptul că atunci când spăla şi mătura se ruga lui Dumnezeu spunând: Doamne precum eu spăl acum s-a şi Tu curăţeşte-mă de toate păcatele şi fărădelegile mele. Prin urmare acest lucru ne spune că noi putem ajunge să Îl contemplăm pe Dumnezeu în viaţa de zii cu zii dacă ne ridiăm mintea în spre El. Evident, acest lucru nu are loc în zilele noastre şi pentru acest motiv sunt mai mulţi oameni care tăriesc fără măcar să ştie ceea ce este contemplaţia. Acest lucru este îngrijorător.

cu Dumnezeu. Atunci când Îl contemplăm pe Dumnezeu suntem uniţi cu El. Acest adevăr este un fapt fundamental al creştinismului ortodox. După cum am spus în rândurile de mai sus, pentru mai mulţi dintre semenii noştiri ortodoxia şi creştinismul ortodox este mai mult un fel de trăire a colinzilor şi a cântării de Hristos a înviat. Trebuie să ştim că de mai multe ori şi conlinzile sunt bune pentru a ne aduce în starea de contemplare. În colinzi ajungem să contemplăm venirea lui Hristos în lume care înseamnă începutul mântuirii noastre. Colinzile după cum am spus ne pot foarte mult duce la contemplare. Este vorba de a contempla creştinismul. În fiecare an pe data de 25 decembrie Biserica de chemă la contemplarea pruncului sfânt care s-a născut în ieslea din Betleem. Una dintre cele mai cunoscute colinzi de Crăciun vom vederea că are un puternic sens sau înţeleles contemplativ. Este vorba de colinda O ce veste minunată.

O ce veste minunată!
În Betleem ni s-arată!
Astăzi s-a născut
Cel fără-nceput
Cum au spus proorocii.

Tema contemplaţiei din această strofă este fără nici o îndoială faptul „astăzi s-a năcut Ce fără-nceput." Acest lucru ne spune că în naştrerea lui Hristos s-a pordus un mare paradox dacă nu chiar o mare minune. Acest lucru este aşa fiindcă pentru a ne mântui Hristos a trebuit să îşi asume natura umană.[28] Aceste lucruri sunt cele care ajunge să definească starea noastră de contemplaţie a lui Dumnezeu. Prin urmare este bine să ştim că contemplaţia este un lucru care este cât se poate de adevărat şi la fel de bine folositor.

Se spune că la o şcoală învăţătoarea făcea matematică că Gigel.

- Gigel, dacă eu îţi dau un măr şi încă un măr şi încă un măr câte mere ai?
- Patru mere, a spus Gigel după ce s-a gândit puţin.
- Nu Gigel, a spus învăţătoarea.
  Învăţătoarea şi-a adus aminte că lui Gigel îi plac căpşunii.
- Gigel, dacă eu îţi dau o căpşună şi încă o căpşună şi încă o căpşună, câte căpşune ai?
- Trei, a răspuns Gigel.
- Corect. Acum dacă eu îţi dau un măr şi încă un măr şi încă un măr, câte mere ai?
- Cu cel din ghiozdam am patru mere, a răspuns sincer Gigel.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că în aceaiaşi situaţie suntem şi noi de mai multe ori. Suntem persoane care nu dorim să ne încredem în cuvintele sfinţilor care L-au experimentat şi L-au trăit pe Dumnezeu. Acest fapt este un lucru care nu poate să ne lase indiferenţi. Contemplaţia lui Dumnezeu este fără doar şi poate o tradiţie în ortodoxie. Pentru acest motiv trebuie să ne lăsăm în grija sfinţilor părinţi. Sfinţii părinţi au ajuns la stări mari de contemplaţie a lui Dumnezeu şi ceea ce ei au experimentat au lăsat în scrierile lor. Este cât se poate de adevărat că în zilele noastre popularitatea scrierilor sfinţilor părinţi este în continuă scădere. Acest lucru face ca la fel de bine contemplaţia de mai multe ori să fie o mare necunoscută.[29] Este bine să ştim

28 Avram Cristea, *Obiceiuri de iarnă de pe Valea Mureşului Mijlociu* (Alba Iulia, 1998).

29 Este cât se poate de adevărat că marea majoritate a lumii din zilele noastre nu este conştientă că există contemplaţie creştin ortodoxă şi asociază acest lucru cu tot felul de curente

că ortodoxia pune în faţa noastră şi alternativa de a contempla. Prin contemplaţie ajungem să ne găsim liniştea sufletească. Atunci când mergem la bisericile noastre de parohie este bine să ştim că putem să contemplăm. În primul rând Îl contemplăm pe Dumnezeu ca şi creatorul nostru care în marea majoritate a cazurilor este reprezentat pe cupola bisericii în icoana Pantocratorului. La fel de bine îl contemplăm pe Dumnezeu ca şi mântuitorul nostru. Acest lucru îl facem prin faptul că ajungem să vedem icoana cu Domnul Iisus Hristos de pe iconostas. Când îi vedem pe apostoli de pe iconostas ajungem că contemplăm lucrarea apostolilor de creştinare a lumii. Îi putem vedea cu ochii sufletelui pe sfinţii apostoli cu au mers şi au dat mărturie despre Domnul Iisus Hristos la mai multe popoare păgâne ale lumii. Când îi vedem pe cei 12 prooroci de pe iconostas putem să contemplăm timpurile Vechiului Testament care au fost timpuri în care ei au propovăduit poporului evreu pe Dumnezeu şi modul de viaţă plăcut lui Dumnezeu. La fel de bine tot pe iconostas mai putem vedea icoana cu Sfânta Maria şi pruncul Iisus. În această icoană putem să contemplăm faptul cu Sfânta Maria s-a ocupat de creşterea lui Iisus şi la fel de bine cum Iisus a ajuns să se înturpeze din ea. Aceste lucruri sunt imagini pe care le găsim în de obşte în toate bisericile creştin ortodoxe. Ele sunt imagini care au un puternic conţinut contemplativ şi atunci când suntem făcute cu măestrie fără doar şi poate ele ne duc în spre contemplaţie. Contemplaţia este fără doar şi poate o vedere a lui Dumnezeu. Dumnezeu s-a descoperit pe Sine în persoana Domnului Iisus Hristos. Acest lucru este ceea ce face posibilă contemplaţia creştin ortodoxă. Ortodoxia este cea care ne spune că nu este destul numai să Îl vedem pe Dumnezeu ci mai bine spus trebuie să ne unim cu Dumnezeu după cum mărturisim în slujba botezului. Una dintre modalităţile de a ne unii cu Dumnezeu este fără doar şi poate comteplaţia. Contemplaţia este cea care ne ridică la nivelul de a înţelege că Dumnezeu este sfinţenie şi tot ceea ce există în El ne duce la sfinţenie. Acest fapt este un mare adevăr pe care trebuie să Îl mărturisim mai ales în zilele noastre în care sunt foarte puţini cei care sunt realmente interesaţi de contemplaţie.[30]

CAPITOLUL 2

RUGĂCIUNEA CONTEMPLATIVĂ

Ceea ce marea majoritate dintre noi ştie este că rugăciunea este o cerere pe care omul o face în faţa lui Dumnezeu. În acest sens, prin rugăciune în cele mai multe situaţii omul îi cere lui Dumnezeu un anumit lucru în speranţa că Dumnezeu îl va dărui.

---

yoga sau new age. Acest lucru ne spune că sunt puţini cei care sunt realmente interesaţi de creştinismul ortodox fiindcă marea majoritate dintre oamanei nu vor să ştie ceea ce este contemplaţia. După cum am spus, contemplaţia este un lucru cât se poate de frumos şi de plăcut. Ea de mai multe ori după cum am spus are loc în iubirea lui Dumnezeu. Sunt mai mulţi sfinţii care nu numai că au ajuns să experimenteze iubirea lui Dumnezeu care a creat tot ceea ce există ci la fel de bine au ajuns să contempleze iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să facem acest exerciţiu de a contempla iubirea lui Dumnezeu care este cea care aduce în viaţă tot ceea ce există. Acest fapt este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Iubirea lui Dumnezeu este un lucru care poate fii contemplat fiindcă ea se răsfrnge peste tot ceea ce există. Acest lucru este aşa fiindcă Dumnezeu a creat tot ceea ce există din iubire.

30 Jean Bies, *Athos: muntele transfigurat* (Sibiu, 2006).

În acest sens poate cele mai cunoscute rugăciuni sunt: pentru o viaţă lungă, pentru fericire, pentru pace, pentru vindecarea de boli, pentru sănătare, pentru reuşita la un examen şamd. Acestea sunt poate cele mai cunoscute rugăciuni pe care omul le face lui Dumnezeu în care evident omul îi cere lui Dumnezeu anumite lucruri. O a doua rugăciune pe care o face omul este rugăciunea de mulţumire. În acest sens omul îi mulţumeşte lui Dumnezeu pentru binefacerile care s-au răsfrânt asupra lui. Ceea ce mai puţini sunt conştienţi este faptul că sunt şi rugăciuni contemplative. În acest sens, în cazul acatistelor care sunt dedicate sfinţilor acest lucru este cât se poate de evident. Acatistele sunt rugăciuni pe care le facem în cinstea sfinţilor. De mai multe ori ele nu sunt sub nici un fel rugăciuni de cerere ci mai mult o formă de a îl cinstii pe un anumit sfânt. Acest lucru ne spune că sunt mai multe rugăciuni care sunt cât se poate de contemplative. Rugăciunea contemplativă este un fel de rugăciune în care nu îi cerem nimic lui Dumnezeu ci mai mult contemplăm ceea ce am putea spune modul în care Dumnezeu a lucrat în diferitele împrejurări ale vieţii omului. Prin urmare, rugăciunea contemplativă este o formă de cunoaştere a lui Dumnezeu.[31]

În rândurile care vor urma vom insista şi vom exemplifica mai bine ceea ce este rugăciunea contemplativă. Acest gen de rugăciune este una care nu îi cere lui Dumnezeu nimic ci mai mult încunoştiinţează anumite acţiuni pe care Dumnezeu le-au făcut în istoria omului sau din veşnicie. Este bine să ştim că există prin urmare şi o rugăciune contemplativă şi acest lucru este parte din cultul ortodox. Pentru a da dovadă de ceea ce este o rugăciune contemplativă ne vom referii la cultul ortodox la ceea ce cunoaştem ca şi troparul învierii pe glasul 1: „Piatra fiind pecetluită de iudei şi ostaşii străjuind preacurat Trupul Tău, înviat-ai a treia zi, Mântuitorule, dăruind lumii viaţă. Pentru aceasta, Puterile cerurilor strigau Ţie, Dătătorule de viaţă: Slavă învierii Tale, Hristoase! Slavă împărăţiei Tale! Slavă iconomiei Tale, Unule Iubitorule de oameni!” În această rugăciune tropar suntem chemaţi să contemplăm învierea lui Hristos. Iată prin urmare că ni se spune că evreii au fost cei care au pecetluit piatra mormântului Mântuitorului Hristos şi la fel de bine ostaşii romani păzeau mormântul. Mai mult decât acestea rugăciune ne spune că trupul lui Hristos este preacurat. Acest lucru ne face ca în contemplaţie să ne dăm seama că nu exista nici un fel de păcat în Hristos. Este bine să ştim acest fapt şi să îl avem în vedere pe fondul unei lumii care ajunge să pervertească tot ceea ce este sfânt. În această rugăciune nu ne imaginăm trupul preacurat al lui Hristos ci realmente ajungem să Îl vedem cu ochii sufletului. Vederea duhovnicească sau mai bine spus vederea contemplativă este un lucru pe care ajungem

31 Cunoaşterea contemplativă este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere fiindcă sunt mai mulţi care ne spune că nu există decât cunoaşterea ştiinţifică. Există fără doar şi poate o cunoaştere contemplativă care ne face să fim cât se poate de mult în comuniune cu Dumnezeu. În ceea ce priveşte cunoaşterea contemplativă fircare dintre noi ajunge să o experimenteze pe cont propriu dar ea trebuie să fie conform ortodoxiei. Prin urmare există o cunoaştere contemplativă pe care fiecare dintre noi ajunge să o trăim şi la fel de bine să ne-o împropriem prin contemplaţie. Acest lucru este un fapt care de cele mai multe ori nu este luat în considerare de cei care consideră că tot ceea ce putem cunoaşte este cunoaşterea ştiinţifică. Cunoaşterea contemplativă este înrudită cu cunoaşterea mistică. Acest gen de cunoaştere vine din ceea ce Dumnezeu îi comunică credinciosului. Este bine să ştim aceste lucruri şi să le avem în vedere pe fondul unei lumii care credem că tot ceea ce poate ştii omul este numai ştiinţific. Ei bine, iată că există o cunoaştere contemplativă pe care este bine să o avem în vedere şi pe care trebuie să o ştim foarte bine.

să îl trăim şi la fel de bine să îl experimentăm prin ceea ce am putea spune ochii sufletului. Ochii sufletului nu sunt imaginaţie ci mai mult ei sunt o modalitate de a Îl vedea pe Dumnezeu prin diferitele texte sfinte pe care biserica le pune în faţa noastră. Acest lucru este un fapt care ţine foarte mult de spiritualitatea ortodoxă. Este cât se poate de adevărat că pnevmatologia creştin ortodoxă este una care este puternic ancorată în contemplaţie. Acest lucru ne spune că într-un anume sens toţi cei care suntem creştin ortodocşi ajungem la un anumit nivel să fim cât se poate de contemplativi. Contemplaţia este un lucru pe care este bine să îl ştim şi la fel de bine să îl avem în vedere mai ales în rugăciunea creştin ortodoxă. În continuare troparul învierii ne spune că prin învierea sa Hristos a dăruit lumii viaţă. Acest lucru ne spune că Hristos este chiar viaţa noastră şi viaţa o avem ca şi un dar de le El. Prin urmare, prin această rugăciune ajungem să îl contemplăm pe Hristos ca şi Cel care dă viaţă: El este Cel care a dat viaţă animalelor, peştilor, păsărilor, insectelor şi vegetaţiei. La fel de bine în cele din urmă Hristos este cel care ne-a dat viaţă şi nouă oamenilor. Acest lucru este un fapt profund care ne spune că Hristos este conturul vieţii noastre şi prin urmare trebuie să Îl contemplăm pe Hristos ca şi Cel care ne dă viaţă. Putem vedea cât se poate de bine viaţa din jurul nostru fiindcă în sens iniţial lumea a fost creată ca şi o lume a vieţii. Moartea este un element parazitar în această lume şi ea este un lucru care s-a interpus în exitenţă prin lucrarea celui rău sau a diavolului.[32]

Se spune că Ioan şi Maria erau soţi şi aveau doi copii. La un moment dat au plecat într-o călătorie şi au lăsat cei doi copii ai lor cu o doică să aibă grijă de ei. După câteva zile ei au venit acasă şi la intrarea pe strada lor au putut vedea că la o casă a izbugnit un incendiu.

- Să ne oprim să îi ajutăm, a spus Ioan.
- În nici un caz, a răspuns Maria.
- De ce?
- Este treaba prompierilor.
- Zi tu ce vrei sunt vecinii noştrii şi mă duc să îi ajut.
- Stai, este periculos!

Ioan s-a dus la faţa locului unde incendiul era în toi. Femeia casei striga:

- Te rog ajută-mă!
- Cu ce?
- În subsolul casei se aud strigătele a doi copii!
- Bine.

Fără să stea pe gânduri Ioan s-a dus printre flăcări în subsol. Acolo a putut vedea doi copii care erau înegriţi de fum. I-a luat repede şi a plecat cu ei afară. Ceva îi părea cât se poate de familar despre aceşti doi copii. Când a ieşit afară a putut vedea că erau chiar copii lui. Ce se întâmplase? Doica i-a lăsat singuri şi a mers să facă nişte cumpărături. Copii au mers să se joace chiar la vecinii în subsol unde a izbugnit incendiul.

Întâmplarea de mai sus este cea care ne spune că în mai multe situaţii suntem cât se poate de sceptici în ceea ce priveşte rugăciunea contemplativă. La ce ne-ar putea ajuta acest fel de rugăciune? Cu ce ne-ar putea fii de folos o astfel de rugăciune? După cum se poate vedea rugăciunea contemplativă este una care este extrem de folositoare nouă fiindcă ea ne duce la cunoaşterea lui Dumnezeu şi nu numai la cunoaşterea lui

32 Ilie Cleopa, *Urcuş spre înviere* (Editura Doxologia: Iaşi, 2003).

Dumnezeu ci mai mult şi la trăirea lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care este bine să îl ştim şi să îl considerăm ca şi un lucru care este benefic nouă.[33]

În troparul învierii de pe glasul al II-lea se poate vedea la fel de bine un text care este unul ce de îndeamnă la contemplaţie: „Când Te-ai pogorât la moarte, Cela ce eşti Viaţa cea fără-de-moarte, atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii; şi când ai înviat pe cei morţi din cele de desubt, toate Puterile cereşti au strigat: Dătătorule de viaţă, Hristoase, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!" Acest text sfânt ne spune că Hristos este Cel care s-a pogărât la moarte şi El a făcut acest lucru din libera Sa voinţă şi din iubirea pe care o are faţă de noi. Prin urmare pentru a îl mântui pe om Hristos este Cel care s-a pogorât în iadul morţii şi mai mult decât atât şi-a asumat moartea ca fiind a Lui. Mai de parte textul troparului ne spune că Hristos este „viaţa fără de moarte". Acest lucru este prin urmare un mare paradox pe care biserica îl pune în faţa noastră pentru a îl contempla. Hristos care este „Viaţa fără de moarte" este Cel care s-a pogorât la moarte. Acest paradox este unul care poate fii la fel de bine înţeles şi însuşit prin ceea ce am putea spune contemplaţie. Mai apoi textul ne înseamnă că contemplatăm faptul cum „iadul a fost omorât cu strălucirea Dumnezeirii." În acest text contemplăm o bogăţie mare de sensuri. Hristos este Cel care s-a pogărât la iad pentru a îl putea mântuii pe om sau mai bine spus pentru a îi deschide calea mânturii Sale. Aceste lucruri noi le contemplăm când în biserică se cântă acest topar. Troparul ne spune că contemplăm strălucirea dumnezeirii care a omorât iadul. Prin Hristos iadul a fost distrus sau mai bine spus omorât.[34]

Troparul continuă cu o informaţie care îl poate duce la contemplaţie chiar şi pe cel mai împietrit dintre noi. Troparul ne spune că Hristos „i-a înviat pe cei morţi din cele de dedesubt." Prin urmare, Hristos este Cel care a mers la cei morţii din iad şi i-a înviat. Acest lucru este un fapt pe care îl vedem în contemplaţie şi la fel de bine ajungem să îl trăim ca şi un fapt pe care ni-l comunică revelaţiile pe care sfinţii părinţi l-au avut în acest sens. Aşa se face că vom putea să îl vedem pe Hristos ca şi cel care nu numai că a distrus iadul ci mai mult i-a scos pe toţi cei care erau vrednici ca să îl primească. Aceste lucruri le contemplăm ca fiind unele care nu au rămas fără de repercusiuni pentru puterile cereşti care au cântat: dărătorule de viaţă Hristoase Dumnezeule mărire Ţie. Iată prin urmare un text de–al ortodoxiei care ne poartă în contemplaţie atât în lumea noastră cât şi în iad pe care Hristos l-a omorât. Acest lucru

33 În zilele noastre este adevărat că sunt mulţi oameni care sunt săraci dar aceşti oamenii sunt cei care ne spun că tot ceea ce trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu este averi şi bani. Dacă Dumnezeu ne dă aceste lucruri este cât se poate de adevărat că nu mai avem nevoie de nimic de la el. Acest lucru ne depriveazǎ de un lucru cât se poate de semnificativ: este vorba de trăirea lui Dumnezeu. Prin contemplaţie noi ajungem să Îl trăim pe Dumnezeu. Este bine să ştim acest lucru fiindcă dacă nu tot ceea ce cunoaştem despre Dumnezeu nu are nici un fel de valoare pentru noi. Aceste lucruri sunt cele care ne spune că rugăciunea contemplativă este un bun care este mai de preţ decât marile averi pe care eventual le-am putea agonisii. Este bine să ştim că rugăciunea contemplativă este un lucru pe care îl putem face prin simplul faptul de a fii creştini ortodocşi. Ortodoxia este un lucru care de mai multe ori ne îndrumă în spre rugăciunea contemplativă. Aici vom găsii o bogăţie de sensuri şi de înţelesuri cum rar vom găsii în această lume. Această bogăţie de sensuri este cea care ne face ca sufletele noastre să fie mai frumoase şi mai sănătoase.

34 Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei* (Sibiu, 1996 reeditare).

este un fapt fundamental pe care trebuie să îl avem în vedere. După cum am spus, rugăciunea contemplativă nu este o rugăciune în care îi cerem lui Dumnezeu să ne dea sau să ne ofere mai multe lucruri ci mai multe ea este o rugăciune care pune în faţa noastră faptul că noi trebuie să trăim acţiunile pe care Hristos şi sfinţii le-au experimentat. Este bine să ştim aceste lucruri pe fondul unei lumii care tinde să fie extrem de activă de mai multe ori fără să ştie în ce direcţie. După cum am spus, troparul glasului al II-lea este unul care este plin de sensuri soteriologice ci care îl face pe creştinul ortodox să ajungă la o anumită stare de contemplare. El contemplă cu Hristos cu lumina Sa dumnezeiască s-a porogât în cele mai de jos ale iadului şi acolo a eliberat pe toţi cei drepţi care erau ţinuţi în tirania celui rău sau a diavolului. Ceea ce se poate vedea este că în mai multe situaţii copntemplaţia este un lucru care ne cere să ne ridicăm dincolo de înţelegerea limitată a timpului şi să ne dăm seama că ceea ce noi denumim ca şi temporalitate nu este un lucru care se potriveşte în cazul lui Dumnezeu. Atunci când în contemplă pe Dumnezeu creştin ortodox este chemat să privească lumea din perspectiva vieţii veşnice. Este bine să ştim aceste lucruri mai ales în timpurile noastre când sunt foarte mulţi care nu ştiu exact în ce cadre temporale se încadrează contemplaţia. La Dumnezeu nu există trecut sau viitor ci totul este un prezent continuu. Pentru acest motiv se poate vedea în mai multe texte sfinte ale bisericii că nu există ceea ce am putea spune o înţelegere temporală a actelor pe care Hristos le-a făcut mai ales în vederea mântuirii noastre.[35]

Troparul glasului al III-lea este la fel de bine şi el un text sfânt care ne pune în faţă contemplaţia. „Să se veselească cele cereşti şi să se bucure cele pământeşti! Că a făcut biruinţă cu braţul Său Domnul, călcat-a cu moartea pe moarte, Cel Întâi-născut din morţi S-a făcut; din pântecele iadului ne-a mântuit pe noi şi a dat lumii mare milă.” Acest text ne pune în faţă faptul că cele cereşti mai exact îngerii şi sfinţii se veselesc de biruinţa lui Hristos care a călcat cu moartea pe moarte. La fel de bine de acest lucru nu sunt chemaţi numai îngerii şi sfinţii din ceruri ci la fel de bine sunt chemaţi şi oamenii de pe pământ dintre care primii am putea spune că suntem noi creştinii ortodocşi. Acest lucru ne spune că trebuie să îi contemplăm pe îngerii şi sfinţii lui Dumnezeu care au sentimente şi care se bucură de Hristos şi de biruinţa Sa pe care a adus-o morţii. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine să îl avem în vedere pe fondul unei lumii care consideră că raiul este atât de departe de noi încât nu poate fii în nici un fel atins şi nici câştigat. Iată prin urmare că acest tropar ne pune în faţă o realitate contemplativă.

35 De mai multe ori textele sfinte ale bisericii încep cu „astăzi este începutul mântuirii noastre,” astăzi s-a făcut mântuirea noastră. Ceea ce se poate vedea este că deşi aceste lucruri au avut loc în trecut biserica le consideră ca şi pe nişte lucruri cât se poate de prezente. Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus timpul lui Dumnezeu nu este timpul nostru. Este bine să ştim acest lucru şi să ne dăm seama că biserica ne cere să contemplăm mântuirea ca şi un lucru care are loc din veşnicie. Prin urmare, tot ceea ce face biserica este un lucru cât se poate de profund şi care poate devenii centrul contemplaţiei noastre. De mai multe ori succesiunea textelor din biserică este rapidă şi pentru acest motiv avem nevoie de să adâncim în contemplaţie pentru a putea pătrude bogăţia de sensuri pe care ne-ai pune în faţă ortodoxia. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine este un lucru pe care trebuie să îl cunoaştem. Ortodoxia este o credinţă care de mai multe ori ne pleasează într-un ritm al contemplaţiei pentru a ne spune că numai prin ea ajunem să pătrudem sensurile profunde şi bogate ale textelor sfinte. Spunem că textele ortodoxiei sunt sfinte fiindcă credem că ele au fost scrise şi compuse sub inspiraţia lui Dumnezeu.

Ajungem să contemplăm faptul că atât cerul cât şi pămâtul se bucruă de biruinţa lui Hristos. Este frumos să contemplăm această îngemănare care există dintre îngerii lui Dumnezeu şi viaţa de aici de pe pământ. Troparul ne mai spune să Îl contemplăm pe Hristos care este „Cel care ne-a mântuit din pântecele iadului." Acest lucru nu înseamnă că noi trebuie realmente să ajungem pâmă la iad pentru a putea să trăim concret pogorârea lui Hristos la iad ci mai mult că Hristos este Cel care a făcut pentru noi posibilă mântuirea. Ortodoxia crede că toţi cei care au stat în iad până la Hristos au fost scoşi de Hristos atunci când el a înviat. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl ştim şi pe care evident ni-l împopriem prin înviere. Este vine să vedem aceste lucruri ca şi realităţi care sub subiectul contemplaţiei. În nici unul dintre troparele învierii nu se face nici un fel de rugăciune lui Dumnezeu ci mai mult sunt încunoştinţate toate implicaţiile pe care le-a avut actul învierii lui Hristos. În cele din urmă, ortodoxia ne îndeamnă să contemplăm în fiecare duminică învierea lui Hristos.[36]

Troparul glasului al IV-lea are un alt text cât se poate de contemplativ şi care şi el ne duce în spre contemplaţie. Acest tropar ne spune: „Propovăduirea Învierii cea luminată înţelegând-o de la înger uceniţele Domnului şi lepădând osândirea cea strămoşească, Apostolilor lăudându-se au zis: Jefuitu-s-a moartea, sculatu-S-a Hristos Dumnezeu, dăruind lumii mare milă." Acest text ne pune în faţă un lucru cât se poate de contemplativ: el ne spune că uceniţele lui Hristos s-au dus la mormântul Acestuia şi evident acolo nu au găsit nimic decât pe un înger care le-a spus că Hristos a înviat şi să meargă să ne spună apostolilor. Acest lucru este un fapt care ne spune că uceniţele lui Hristos care nu sunt nimeni altele decât femeile mironoşite au fost printre primele care au ajuns să propovăduiască sau mai bine spus să mărturisească învierea lui Hristos. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumii care este cât se poate de lividă în ceea ce priveşte viaţa lui Hristos. Textul ne spune că evident trebuie să contemplăm învierea lui Hristos. Se poate în acest sens să vedem cu ochii sufletului cu Hristos a fost pus în mormânt, a stat acolo un pic şi mai apoi s-a deşteptat din morţi şi s-a făcut nevăzut. Acest lucru este un fapt pe care îl putem contempla.

Se spune că mai de mult erau doi fraţii care aveau un teren pe care îl lucrau. Unul era căsătorit şi avea copii în timp ce altul era necăsătorit şi nu avea nici un copil. Ei împrăţeau tot ceea ce recoltau de pe teren în mod egal. Într-o zii fratele necăsătorit şi-a spus:

- Nu se cuvine ca eu să împart recolta cu fratele meu fiindcă eu sunt singur şi el este căsătorit.

Aşa că fratele în fiecare noapte lua un sac cu recolte şi mergea şi îl putea la fratele său căsătorit în hambar. În acelaşi timp fratele cel căsătorit şi-a spus:

- Nu se cade ca eu să împart eglal tot ceea ce recoltez din moment ce eu am soţie şi copii care pot muncii pentru mine în timp ce fratele meu este singur.

Aşa că el mergea în fiecare noapte cu un sac şi îl putea în hambarul fratelui său singur. Aşa se face că hambarele nici unuia dintre ei nu se împuţina. Într-o noapte în timp ce fiecare ducea câte un sac s-au ciognit unul de altul. Atunci şi-au dat seama de ce hambarele nu se împunţinau. Au aruncat sacii şi s-au îmbrăţişat cu dragoste.

Pilda de mai sus este una care ne spune că în comtemplaţie avem imprsia că unii dintre noi înţeleg mai mult în timp ce alţii înţeleg mai puţin. Biserica ne pune aceleaşi texte pentru ca toţi să le ascultăm. Acest lucru după cum am spus este un fapt care ne face să credem că unii dintre noi au ajuns la un grad mai mare de contemplaţie în timp ce alţii au ajuns la un grad mai mic. Ceea ce trebuie să ştim este că textele care se

36 Constantin Virgil Gheorghiu, *Dumnezeu nu primeşte decât duminica* (Alba Iulia, 2011).

citesc şi care se cântă în biserică sunt aceleaşi pentru toţi şi este bine să ştim acest lucru şi să îl avem în vedere.[37] Ceea ce trebuie să ştim este că Dumnezeu nu a dat nici un fel de poruncă că trebuie să contemplăm dar El ne-a spus de mai multe ori că îi iubeşte pe care care se angajează în viaţa contemplativă. Viaţa de contemplaţie este un lucru cât se poate de frumos. Acest lucru este aşa fiindcă prin contemplaţie ajungem după cum am spus mai sus să Îl contemplăm pe cel care este însuşi frumuseţea personificată. Adevărul este că dacă vom contempla mai mult vom ajunge la concluzia că avem noţiunea de frumuseţe de la Dumnezeu. La fel de bine contemplaţia este un lucru care ne face să fim foarte sensibili faţă de ceea ce este frumuseţea şi de tot ceea ce ţine de frumuseţe. Este bine să ştim aceste lucruri şi să le avem în vedere. Aceste fapte sunt cele care ne spune că viaţa duhovnicească este un lucru care nu poate să fie separată de contemplaţie. Am vorbit în aceste rânduri despre faptul că mai multe texte din biserică sunt pline cu conţinut contemplativ şi la fel de bine ajungem să le trăim prin contemplaţie.[38]

Un alt tropar care la fel de bine are un puternic conţinut contemplativ este troparul învierii glasului al V-lea care ne spune un lucru cât se poate de frumos: „Pe Cuvântul Cel împreună fără de început cu Tatăl şi cu Duhul, Carele S-a născut din Fecioara spre mântuirea noastră, să-L lăudăm, credincioşii, şi să I ne închinăm; că bine a voit a Se sui cu trupul pe Cruce şi moarte a răbda şi a scula pe cei morţi, întru slăvită Învierea Sa.” Acest tropar ne pune în faţă pentru a contempla un adevăr de natură treimică. Acest lucru constă în faptul că Hristos este Cuvântul sau mai bine spus raţiunea prin care toate s-au făcut. Este bine să ştim acest lucru într-o lume care este cât se poate de înstrăinată de adevărata ei origine: Hristos. Prin urmare, pe Hristos trebuie să Îl vedem ca şi pe Cuvântul sau Raţiunea lui Dumnezeu. Acest lucru este bine să îl ştim pe fondul destul de confuz al unei lumii care îl vede pe Dumnezeu undeva departe şi total inaccesibil nouă. Prin urmare, Hristos „s-a născut din Fericoara spre mântuirea noastră.” Dacă Hristos nu ar fii dorit să se mântuiască evident el nu se mai năştea din sfânta Maria. Cu ochii sufletului din nou mergem la ieslea de la Betleem şi ajungem să Îl contemplăm pe Hristos care este mântuirea noastră. Pentru faptul că Hristos s-a născut pentru mântuirea noastră noi, credincioşii trebuie să Îl lăudăm şi să ne închinăm. Acest lucru este un fapt care evident îl facem prin contemplaţie. În sens contemplativ noi îl lăudăm şi ne închinăm cu sufletul în faţa lui Hristos care evident

---

37 Cultul public al bisericii este acelaşi pentru toţi însă este adevărat că unii ajung să îl trăiască mai porfund în timp ce alţii mai superficial. Acest lucru ne spune că trebuie să avem înţelegere cu cei care eventual nu au ajuns la un asemenea grad de contemplaţie pe care eventual l-am ajuns noi. Este bine să ştim acest fapt şi să îl avem în vedere pe fondul unei lumii care de mai multe ori este cât se poate de străină de duhul contemplativ. Textele bisericii mai ales cele din duminici sunt cu un puternic duh contemplativ şi acest lucru este bine să îl ştim. Ajungem că contemplatăm tot ceea ce ţine de actele pe care Hristos le-a făcut pentru mântuirea noastră şi în acest mod fără nici o îndoială că ne apropiem mai mult de propria noastră mântuire. Este bine să ascultăm cu atenţie textele sfinte care se citesc în duminici şi în sărbători la biserică fiindcă ele au funcţia de a ne purifica simţurile sufleteşti şi la fel de bine de a ne deschide în spre contemplaţie. Acest lucru este un fapt pe care îl putem face la biserică dar şi acasă. Nu ne împiedică nimeni atunci când avem anumite neînţelegeri să luam texte sfinte acasă sau eventul să ni le procurăm prin cumpărare pentru a în tihnă să putem să ne contemplăm.

38 *Octoihul Mare*, (Bucureşti, 2003).

este Cel care a adus mântuirea. Nu poate exista mântuire afară de Hristos şi acesta este un mare adevăr pe care trebuie să îl ştim şi să îl cunoaştem.

În continuare troparul ne pune în faţă că trebuie să ajungem să Îl contemplăm pe Hristos care s-a suit cu trupul pe cruce şi a răbdat moartea pentru ca în acest mod să îi poată scula pe cei morţi. Aici din dou găsim o bogăţie de sensuri contemplative. Hristos a ştiut ce trebuie să facă pentru ca noi să putem fii mântuiţii şi la fel de bine deşi a fost destul de mult ceea ce a trebuit să facă El nu s-a dat înapoi. Aceste lucruri ne spune că trebuie să ştim că tot ceea ce a făcut Hristos pentru noi şi pentru a noastră mântuire El a făcut din iubire. Duhovniceşte şi noi suntem cu trupul pe cruce asemenea lui Hristos pentru ca în cele din urmă tot duhovniceşte şi noi să ne sculăm împreună cu noi.[39] Textul troparului glasului al V-lea este mai mult un fel de comemorare a învierii lui Hristos dar prin contemplaţie noi ajungem să trim acest lucru. Prin urmare este bine să ştim că învierea este un lucru cât se poate de real şi nu există nici un dubiu că Hristos nu a înviat. Hristos a înviat şi acest lucru a schimbat istoria omenrii. Prin Hristos ajungem la ceea ce am putea denumii anticiparea proprei noastre învierii. Sunt mai mulţi care ne spun că faptul că Hristos a înviat nu prezintă nici un fel de garant al propri noastre mântuiri. Acest lucru este fals. Hristos a înviat pentru noi pentru ca să ne încredinţeze că acest lucru este posibil.

Ceea ce ne mai spune de mai multe ori ortodoxia şi la fel de bine ceea ce mai multe icoane ortodoxe ale învierii ne prezintă este faptul că în icoana învierii Hristos îi scoate pe Adam şi Eva din iad. Acest lucru este un fapt care la fel de bine are ample plicaţii contemplative. Spre deosebire de tablourile occidentale în care Hristos este prezentat în înviere triumfător ieşind din mormânt, în icoana ortodoxă a învierii Hristos îi scoate pe Adam şi Eva din iad. Acest lucru ne spune că dacă Hristos nu ar fii înviat nimeni nu ar mai fii putut ieşii din iad. Este bine să ştim că Hristos a înviat pentru ca El fiind viu să îi poată scoate şi pe cei morţi dar vrednici de mântuire din iad. Acest lucru este un fapt asupra căruia mai mulţi sfinţi au contemplat şi la fel de bine au lăsat mai multe conmetarii şi mai multe texte sfinte pe care noi putem să le consultăm. Ceea ce trebuie să ştim este că în fiecare duminică a anului biserica ne pune în faţa noastră învierea lui Hristos pentru ca să o putem contempla. Acest lucru este un fapt cât se poate de profund şi ne face să ne dăm seama că prin contemplaţie suntem contemporani cu învierea lui Hristos şi la fel de bine cu Hristos Însuşi. Contemplaţia este cea care ajunge ca să actualizeze ceea ce am putea denumii ca şi actele care au dus la mântuirea noastră. Atunci când contemplăm învierea lui Hristos fără doar şi poate textele sfinte sunt cele care ne îndreaptă să contemplăm propria noastră

39 Ortodoxia este credinţa care are crezul în înviere. Nu ştim când v-a avea acest lucru dar ceea ce ne spune ortodoxa este că v-a venii o vreme în care toţi cei morţi vor învia. La fel de bine cei morţii sunt vii în faţa lui Dumnezeu. Crezul în înviere este un lucru care este negat de mai multă lume. Ceea ce trebuie să ştim este că „ceea ce este cu neputinţă la om este cu putinţă la Dumnezeu.” Prin urmare, este bine să ştim că acest crez în înviere este un lucru care este fundamental creştinismului ortodox. Pentru el mai mulţi sfinţi au suferit prigoane şi unii chiar au fost omorâţi. Hristos a înviat şi acest lucru ne spune că într-o zii şi noi vom învia. La fel de bine duhovniceşte înviem de fiecare dată când sărbătorim paştile care sunt sărbătoarea centrală a creştinismului. În acest sens, este posibil ca noi să ajungem să contemplăm învieriea morţilor. Cu ochii sufletului îi putem vedea pe toţi cei din morminte cum vor învia şi se vbor prezenta înaintea judecăţii lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care mai multe texte sfinte ale ortodoxiei îl pun în faţa noastră.

mântuire: putem vedea cum intrăm pe uşile raiului, cum vedem acolo în lumină pe îngerii lui Dumnezeu şi pe toţi sfinţii care s-au nevoit pentru rai. La fel de bine putem vedea în rai prin contemplaţie: „lucruri pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, aşa sunt lucrurile pe care le-a pregătit Dumnezeu pentru cei ce-L iubesc." (1 Corinteni 2, 9).[40]

Se spune că un tânăr era extrem de trist. El a auzit despre un maestru că era foarte priceput şi a venit la el şi i-a spus:

- Puteţi să mă ajutaţi?
- Cu ce?
- Sunt nefericit. Cum pot scăpa de nefericire?

  Maestrul a luat un pahar cu apă şi în el a pus un pumn de sare. Apoi i-a dat tânărului:
- Bea, a spus maestrul.

  Tânărul a băut.
- Îţi place ce gust are? A întrebat maestrul.
- Are un gust oribil.
- Acum vin-o cu mine.

  Maestrul l-a luat şi la dus la un lac de munte în care a aruncat un pumn de sare.
- Acum bea din acest lac.

  Tânărul a băut.
- Ce gust are?
- Are un gust bun.
- Durerea vieţii este ca sarea. Cantitatea de durere din viaţă râmâne întotdeauna aceiaşi. Măsura din care gustăm din durere depinde conţinutul în care o punem. Aşa că atunci când suferi şi eşti nefericit, singurul lucru pe care îl poţi face este să îţi lărgeşti simţul lucrurilor din jurul tău. Nu mai fii un pahar. Devino un lac.

Întâmplarea de mai sus este potrivită şi pentru ceea ce am denumit ca şi rugăciunea contemplativă. De mai multe ori în această viaţă ne confruntăm cu greutăţi pe care credem că numai o acţiune şi o faptă imediată le poate înlătura. Dacă vom sta mai mult şi vom analiza vom vedea că în momente grele din viaţa noastră contemplaţia ne ajută foarte mult.[41] După cum am vorbit în rândurile de mai sus, de mai multe ori

---

40 Ilie Cleopa, *Mânca-v-ar raiul 2* (Sihăstria, 2004).

41 S-a spus de mai mulţi teologi că există mai multe feluri de cunoaştere a lui Dumnezeu. Una dintre aceste cunoaşteri ale lui Dumnezeu este cunoaşterea lui Dumnezeu din împrejurările concrete ale vieţii. Acest gen de cunoaştere se defineşte prin ceea ce am putea denumii ca şi tot ceea ce se întâlmplă în viaţa noastră. Este bine să ştim acest lucru şi să îl avem în vedere într-o lume care de cele mai multe ori ne obişnuieşte cu un fel de cunoaştere standard a lui Dumnezeu. Acest fapte ne spune că putem să ajungem să În cunoaştem pe Dumnezeu atunci când sumtem în rugăciunea contemplativă. Am putea denumii rugăciunea contemplativă ca şi o cunoaştere a lui Dumnezeu din împrejurările concrete ale vieţii. Acest gen de cunoaştere are loc foarte mult în biserică şi prin ceea ce biserica ne îndeamnă să contemplăm şi la fel de bine să meditām mai mult. Cunoaşterea lui Dumnezeu este un lucru frumos şi fără doar şi poate rugăciunea contemplativă este ceea ce ne face să fim deschişi unei astfel de cunoaşteri. Cunoaşterea lui Dumnezeu se face prin urmare şi prin rugăciunea contemplativă.

Biserica Creştin Ortodoxă pune în faţa noastră texte sfinte care sunt menite să aducă în noi ceea ce am putea denumii ca şi cunoaşterea duhovnicească sau mai bine spus rugăciunea contemplativă. Un alt tropar care la fel de bine ne face să contempltăm învierea lui Hristos este troparul învierii glasului al VI-lea: „Puterile îngereşti la mormântul Tău şi străjerii au amorţit şi sta Maria la mormânt, căutând preacurat Trupul Tău. Prădat-ai iadul, nefiind ispitit de dânsul; întâmpinat-ai pe Fecioara, dăruind viaţă. Cela ce ai înviat din morţi, Doamne, slavă Ţie!” Acest tropar ne face să medităm la faptul că Hristos a înviat şi că la mormântul Său au venit „puterile îngereşti.” Iată prin urmare că în actul învierii noi nu Îl contemplăm numai pe Domnul Iisus Hristos ci la fel de bine ajungem să contemplăm şi pe îngerii lui Dumnezeu care au venit şi ei să asiste la învierea lui Hristos. Acest lucru este un fapt care este mai greu de înţeles pentru unii şi mai ales pentru cei care nu cred deloc în învierea lui Hristos. Este cât se poate de evident că există o legătură profundă între Hristos şi îngerii din ceruri. Acest lucru ne spune că îngerii au fost nevăzut cu Hristos în timpul activităţii Sale mesianeice pe pământ. La fel de bine troparul ne spune că sfânta Maria stătea la momrânt şi ea căuta trupul lui Hristos prin înviere nu mai era acolo. Apoi troparul ne spune că Hristos a prădat iadul fără să fie ispitit de dânsul. Cu ochii sufletului ajungem să Îl contemplăm pe Hristos ca şi pe Cel ce a „prădat iadul.” Acest lucru este fără doar şi poate un mare adevăr pe care îl pune în faţa noastră ortodoxia. Până la Hristos nimeni şi nimic nu a putut să învingă iadul. Acest lucru se v-a schimba de la Hristos. Iadul care este un loc al chinurilor veşnice a fost prin urmare „prădat” de Hristos. Acest lucru înseamnă că Hristos i-a scos pe toţi cei vrednici de mântuire şi care erau ţinuţi acolo ca şi într-un fel de captivitate.[42]

Un alt text de rugăciune contemplativă pe care îl pune ortodoxia în faţa noastră este troparul glasului al VII-lea. „Stricat-ai cu Crucea Ta moartea, deschis-ai tâlharului raiul; plângerea mironosiţelor o ai schimbat şi Apostolilor a propovădui ai poruncit că ai înviat, Hristoase Dumnezeule, dăruind lumii mare milă.” Acest tropar ne spune în primul rând în faţă că trebuie să contemplăm crucea lui Hristos. Acest lucru este aşa fiindcă prin cruce Hristos a „stricat” sau mai bine spus a distrus moartea. Acest fapt este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere într-o lume în care de mai multe ori crucea este considerat ca şi un lucru care nu merită să fie cinstit. Crucea după cum se poate înţelege este un lucru care a fost folosit de Hristos pentru a birui răul. Este adevărat că există foarte multă răutate şi la fel de bine perversiunea în lume noastră. Prin crucea Sa, Hristos a schimbat acest lucru şi a făcut dintr-un instrument de ocară un intrument de biruinţă. Aceste lucruri sunt prin urmare cele pe care trebuie să le avem în vedere într-o lume care consisderă că crucea este un simplu simbol al creştinismului. Crucea este mult mai mult decât un simbol creştin. Este adevărat că crucea este un simbol creştin dar pentru cei care cunosc foarte bine ceea ce învaţă biserica vom vedea că crucea este mult mai mult decât un simplu simbol. Mântuirea este un lucru pe care am ajuns să o câştigăm fiindcă pe cruce Hristos a făcut acest lucru posibil. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că crucea a fost un instument pe care Hristos s-a folosit pentru a face posibilă pentru noi mântuirea. Pentru acest lucru s-a şi compus un tropar care se cântă în cinstea crucii: „Mântuieşte Doamne poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Biruinţă binecredincioşilor creştini asupra Celui potrivnic dăruieşte şi cu crucea Ta păşeşte pe poprul tău.” Este clar şi aici că crucea este un intrument care nu are numai o funcţie simplă de simbol. Crucea este mai

42 Ilarion Alfeyev, *Hristos biruitorul iadului. Pogorârea la iad din perspectivă ortodoxă* (Editura Sofia: Bucureşti, 2008).

mult ceea ce se poate denumii ca şi o modalitate prin care mântuirea a fost posibilă pentru noi.[43]

La fel de bine mai apoi troparul ne face să contemplăm pe tâlharul care s-a pocăit de răutăţile lui şi care i-a spun lui Hristos: „Iisuse pomeneşte-mă când vei venii într-u împărăţia Ta.” Este de amintit aici că acest lucru a avbut în timpul în care Hristos e afla în agonia crucii. Iată că deşi era în agonie Hristos a avut tăria de a primii pe unul care a ajuns să se pocăiască de răutăţiile sale. Acest lucru are loc în lumea noastră şi este un fapt pe care nu putem să îl contestăm. Pocăcăinţa tâlharului de pe cruce a fost cea care a deschis raiul pentru El şi Hristos a fost acolo pentru a îi primii pocăinţa. Acest lucru este un fapt pe care troparul învierii glasului al VII-lea îl pune în faţa noastră. La fel de bine troparul ne mai spus că Hristos nu a fost indiferent faţă de plângerea femeilor mironosiţe ci a dorit să schimbe plângerea lor arătându-Se pe Sine ca şi unul care a înviat din morţi. Este de amintit aici că prin acest lucru ajungem să contemplăm un fapt fundamental: acest fapt este că Hristos nu doreşte suferinţa noastră şi la fel de bine că dacă de mai multe ori ajungem să suferim în această viaţă evident acest lucru nu îl facem din cauza lui Hristos. Sunt mai mulţi care atunci când ajung la suferinţă şi la necazuri nu stau să mediteze de unde le vine aceste lucruri ci ajung să dea vina pe Dumnezeu. Se poate înţelege că nu Dumnezeu este Cel care ne cauzează suferinţa şi durerea. Acest lucru este un fapt care este lăsat în viaţa noastră de cel rău sau diavolul. După cum se poate înţelege marea majoritate a celor care ajung în momente de suferinţă şi de durere sunt de părere că acest lucru are loc prin ceea ce am putea denumii ca şi lucrarea lui Dumnezeu. Acest fapt este extrem de fals şi nu trebuie să îi dăm crezare. Cel rău sau diavolul este cel care aduce suferinţă. El este cel care a dorit şi moartea lui Hristos doar că acest lucru nu a fost în nici un caz posibil în cazul lui Hristos care a contracaract acest atac demonic. Aceste lucruri sunt cele care ne spun că avem destule motive să contemplăm în rugăciune. Sunt foarte puţini creştini ortodocşi care sunt conştienţi de faptul că există ceea ce se poate denumii rugăciunea contemplativă. Mai apoi troparul ne spune că Hristos le-a poruncit apostolilor să propovăduiască. Ce să propovăduiască? Să propovăduiască în special învierea Sa din morţi. Acest lucru este un fapt fapt care ne face să contemplăm. Îi contemplăm pe sfinţii apostli ca şi unii care au mers şi au vestit la toate popoarele pe unde au trecut că Hristos deşi a fostă răstignit a înviat. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine cu ochii sufletului îi putem vedea pe sfinţii apostoli cu au mers şi au propovăduit învierea

---

43 Crucea lui Hristos este un instrument de contemplaţie fiindcă ea se găseşte în toate bisericile creştin ortodoxă. Prin cruce în cele mai multe cazuri ceea ce ne îndeamnă biserica să contemplăm este foarte mult jertfa pe care Hristos a făcut-o pentru noi pentru ca în acest fel noi să ajungem să ne mântuim. Facem acest lucru prin crucea lui Hristos care este deschisă pentru noi. La fel de bine un alt simbol pe care ortodoxia îl pune în faţa noastră şi pe care noi îl putem contempla este faptul că crucea înseamnă prin braţul său orizontal unire cu toţi cei din jurul nostru şi la fel de bine prin braţul său vertical înseamnă unire cu Dumnezeu. Acest lucru ne spune că atunci când a fost pus pe cruce Hristos a îmbrăţişat întreaga umanitate. Crucea este prin urmare un lucru care poate fii contemplat şi pentru acest lucru acest simbol în găsim în toate bisericile creştin ortodox. Ceea ce ne spune ortodoxia este că prin cruce Dumnezeu a găsit o cale sau la fel de bine o metodă de a ne mântuii. Acesta este unul dintre motivele pentru care creştinii ortodocşi au ajuns să pune crucea la capul fiecărui mort. La fel de bine se ştie că cel rău sau diavolul se teme de cruce fiindcă prin cruce Hristos l-a înfrânt sau mai bine spus la biruit.

lui Hristos. Aceste lucruri sunt cele care ne spune despre ceea ce este şi despre modul în care este trăită rugăciunea contemplativă.[44]

Se spune că la curtea unui rege a venit un pescar cu peşte proaspăt. Pentru peştele său regele i-a dat 4000 de arginţi. Regina a fost cât se poate de nemulţumită.

- Pentru peşte ai dat 4000 de arginţi?
- Crezi că este prea mult?
- Da. Cheamă-l înapoi să luăm banii.
- Uite cum vom face. Noi îl vom întreba pe pescar despre genul peştilor. Dacă el v-a spune că peştele a fost feminin noi îi vom spune că am dorit peşte masculin şi dacă el v-a spune că peştele este masculin noi îi vom spune că am dorit peşte feminin.
- Bine.

  Pescarul a fost adus din nou şi a fost întrebat ce gen avea peştele?
- Peştele era eunuc, a răspuns cu deşteptăciune pesacul.

Regele a fost atât de impresionat de răspuns că i-a mai dat 4000 de arginţi. Pe când pescarul pleaca un argint i-a căzut din sacii mari cu bani. El s-a aplecat să îl ea ceea ce a făcut-o pe regină să spună:

- I-a uite ce hapsân este: putea să lase acea monedă pentru un slujitor mai sărac.

  Pescarul a auzit vorbele reginei şi i-a replicat:
- Mărită regină, pe ban se află chipul regelui şi nu am dorit ca acest chip să fie necinstit stând pe jos.

Regele din nou a fost impresionat şi i-a mai dat încă 4000 de arginţi. Atunci regina a decis că este bine să nu mai spune nimic până ce regele nu se v-a răzgândii şi îi v-a da şi mai mulţi bani.

Întâmplarea de mai sus ne învaţă un lucru fundamental: că trebuie să fim inteligenţi şi la fel de bine să învăţăm să folosim tot ceea ce există în spre folosul nostru. La fel de bine este şi cu contemplaţia. Trebuie să învăţăm să facem din contemplaţie un lucru folositor. Faptul că contemplaţia vine de la Dumnezeu este un lucru care pe îl afirmă toţi sfinţii părinţi.[45] Prin urmare, ceea ce trebuie să ştim este că trebuie să folosim contemplaţia în spre folosul nostru. Având în vedere că trăim într-o lume zbuciumată în care nesiguranţa de vânează de mai multe ori contemplaţia este metoda prin care ajungem să ne găsim liniştea. Ca şi oamenii trebuie să fim persoane

---

44 Gabrel Bunge, *Practica rugăciunii personale după tradiţia sfinţilor părinţi* (Sibiu, 1996).

45 În Cartea Facerii de mai multe ori ni se spune că atunci când Dumnezeu a făcut lumea se uita la ceea ce a creat şi spune-a: este bine sau după cum ne spune Facerea: „şi a văzut Dumnezeu că este bine.” În acest sen, este foarte adevărat că la un anumit nivel pentru a face o lume cât mai bună dintre toate lumine posibile am putea spune că Dumnezeu „a contemplat” sau mai bine spus El a meditat la propria lui creaţie. Este foarte adevărat că în sine Dumnezeu nu contemplează din moment ce El este obiectul contemplaţiei noastre, însă în cazul Facerii am putea vedea o anumită tendinţă de a contempla chiar şi în cazul lui Dumnezeu. Mai îniante de a face un lucru Dumnezeu „contempla” acel lucru. Acest fapt este bine să îl ştim şi prin urmare să cunoaştem că Dumnezeu este cel care a iniţiat procesul de contemplaţie. La fel de bine mai mulţi mistici L-au contemplat pe Dumnezeu în creaţie sau mai bine spus în lumea pe care tocmai El a făcut-o. Fără doar şi poate trebuie să afirmăm că contemplaţia este un lucru care vine de la Dumnezeu şi noi trebuie să ne folosim de acest lucru pentru a ne apropria de El.

ale liniştii şi la fel de bine să emitem în jurul nostru liniştea şi pacea. Se ştie că ceea ce are omul în interior la fel de bine este ceea ce el proiectează în exterior.

Un alt tropar care este o dovadă de rugăciune contemplatică este troparul glasului al VIII-lea. În acest tropar ni se spune: „Dintru înălţime Te-ai pogorât, Milostive; îngropare ai luat de trei zile, ca să ne slobozeşti pe noi din patimi. Cela ce eşti Viaţa şi Învierea noastră, Doamne, slavă Ţie". Acest tropar ne spune că Domnul Iisus Hristos „s-a pogorât dintru înălţime." Este de interes aici din ce înălţime S-a pogorât? Ceea ce ne spune sfinţii părinţi este că Dumnezeu locuieşte dincolo de univers sau mai bine spus de ceea ce noi cunoaştem ca şi spaţiul cosmic. Acest lucru ne spune că „înălţimea" la care se referă troparul este dincolo de univers acolo unde este raiul. Unii ar putea denumii acest loc al altă dimsiune sau alţii au denumit-o ca şi o lume paralelă. Este cât se poate de adevărat că în cosmologia creştin ortodoxă există rai şi iad. Aceste două spaţii sunt dincolo de universul nostru în care există şi planeta pământ. Prin urmare, imaginea pe care ne-o propune cosmologia creştin ortodoxă este că raiul unde locuieşte Dumnezeu şi îngerii Săi este întru „înălţime" sau mai bine spus în partea de sus a universului în timp ce iadul este undeva în josul universului. Acest lucru îl putem deduce şi la fel de bine îl contemplăm din troparul glasului al VIII-lea. Este foarte adevărat că Dumnezeu locuieşte în înălţime, prin urmare dincolo de univers în susul universului. Iadul fiind un loc care se află în atangonie cu raiul este un loc care se află dincolo de univers în josul acestuia. Aceste lucruri sunt fapte pe care creştinul ortodox le poate contempla atunci când în biserică se cântă troparul glasului al VIII-lea.[46] Troparul ne mai spus mai apoi despre motivul pentru care Hristos a „luat îngropare de trei zile." Hristos a făcut acest lucru pentru a ne slobozii pe noi din patimi. Acest lucru este o realitate de ordin mistic şi este bine să fie înţeleasă în acest sens. Sfinţii părinţi ne spune că una dintre principalele lucrări ale diavolilor este de a ne împătimii. Acest lucru a fost clasificat în cele 7 păcate capitale pe care le ştie mai multă lume din Biserica Creştin Ortodoxă: lăcomia pântectului, desfrânarea, mânia, lenea, invidia, iubirea nelimitată de bani şi averi şi în cele din urmă mândria. Acestea sunt principalele patimi cu care se luptă creştinul ortodox. La fel de bine trebuie să spunem că aceste patimi mai au şi unele derivate [fumatul, beţia sau consmmul de droguri care sunt păcare derivate din lăcomia pântecelui]. Creştinul ortodox este chemat prin urmare să se elibereze de aceste păcate. El nu ar putea face acest lucru dacă nu ar fii Domnul Iisus Hristos. Acolo unde creştinul doreşte să se despătimească acest lucru în cele din urmă ajunge să fie realizat. Trebuie să ştim că procesul de despătimire este unul care dacă nu ar fii Hristos să ne elibereze de patimi am sta veşnic legaţi de aceste patimi.

O altă rugăciune cu caracter contemplativ este troparul naşterii Domnului Iisus Hristos care se cântăm în fiecare an pe data de 25 decembrie. Iată ce ne spune acest tropar: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii Lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptatii, și să Te cunoască pe Tine, Răsaritul cel de sus, Doamne, slavă Ție." Prin urmare, ce este contemplativ sau mai bine spus cu ce ne îndeamnă acest tropar să ajungem să contemplăm? Acest tropat ne spune că prin naşterea Sa Hristos a adus lumina cunoştinţei. Despre ce cunoştinţă este vorba aici? Este vorba de cunoştinţa a cine este fiul lui Dumnezeu şi la fel de bine cine este adevăratul Dumnezeu. Se ştie că la vremea întrupării Domnului Iisus Hristos în lume erau destul de multe credinţe care se

46 Valeriu Anania, *Cartea deschisă a împărăţiei. De la Betleemul Naşterii la Ierusalimul învierii* (Editura Polirom: Iaşi, 2011).

închinau la dumnezei străini. Aceşti dumnezei evident erau falşi. Fiind falşi şi cunoaşterea pe care o aduceau aceşti dumnezei era falsă. Prin urmare, în antichitate se simţea nevoia de a Îl cunoaşte pe Dumnezeu aşa cum este El sau mai bine spus în adevărata lui înfăţişare. Acest lucru a fost făcut de Domnul Iisus Hristos. Domnul Iisus Hristos este cel care a adus „lumina cunoştinţei." Este foarte adevărat că omul poate cunoaşte foarte multe lucruri în această viaţă însă toate aceste cunoaşteri nu îi sunt de folos omului cu nimic dacă el nu ajunge să cunoască originea sau mai bine spus sursa acestor lucruri. Această sursă este Dumnezeu. Prin urmare, troparul naşterii ne spune că trebuie să Îl contemplăm pe Dumnezeu ca şi Cel care este autor la cunoaşterii şi la fel de bine al „luminii cunoaşterii" prin prin cunoaştere omul se luminează. Evident nu este vorba aici de o lumină fizică ca şi cea a soarelui cu mai mult este vorba de o lumină sapieţială sau mai bine spus despre o lumină a intelectului.[47]

Mai apoi troparul ne spune un lucru care după unii ar putea ţine mai mult de astronomie. Troparul ne spune că prin „lumina cunoştinţei" care a venit prin naşterea lui Hristos „cei ce slujeau stelelor de la stea s-au învăţat să se închiţe Ţie Soarelui dreptăţii." Este un lucru care aici are foarte mult de a face cu contemplaţia. Au fost mai mulţi în antichitate care au ajuns să îndumnezeiască stelele din cer considerând că acestea sunt Dummezeu. Se ştie că la naşterea lui Hristos a stea le-a arătat înţelepţilor că Hristos se v-a naşte şi i-a dus până în locul unde s-a născut Hristos în Betleem. Acest lucru ne spune că Hristos are putere asupra stelelor şi a întregului univers. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine să îl avem în vedere mai ales în zilele noastreîn care sunt mai mulţi care ne spune că întregul univers nu este nimic altceva decât produsul evoluţiei. Acest lucru este evident negat de ortodoxie. Hristos este cel prin care Dumnezeu Tatăl a creat toate planetele şi la fel de bine Hristos are putere deplină asupra lor. Mai bine spus, Hristos Logosul sau Raţiunea lui Dumnezeu a fost cel care a pus pe orbită toate planetele care există în univers. Acest lucru este un adevăr fundamental pe care creştinul ortodox este chemat să îl contemple în troparul naşterii lui Hristos sau de Crăciun. La fel de bine troparul ne mai spune un lucru fundamental pe care trebuie să îl enunţăm aici. Troparul ne spune că Hristos este „Soarele dreptăţii." Hristos este Cel care este de partea dreptăţii. Este bine să ştim acest lucru într-o lume în care nedreptatea şi înşelăciunea sunt în mai multe situaţii la ele acasă. Prin urmare, Hristos este Soarele dreptăţii sau mai bine spus lumina dreptăţii. Înţelegem de aici că nedreptate este cu adevărat un întuneric. Acest lucru nu poate să nu ne lase cât se poate de marcaţi şi cu dorinţa de a contempla aceste lucruri. Contemplăm aceste lucruri fiindcă biserica este cea care le pune în faţa noastră. Iată

---

47 După cum am spus şi mai sus, lumina lui Dumnezeu este o temă care este comună la mai mulţi sfinţi părinţi dintre care at fii destul să amintim pe Sfântul Simeon Noul Teolog sau Sfântul Grigorie Palama. Acest lucru ne spune că lumina lui Dumnezeu este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ne împărtăşim. După cum am spus, lumina lui Dumnezeu nu este o lumină fizică ci este o lumină de natură spirituală şi ea este cea care îl face pe om să deosebească dintre păcat şi vritute, dintre bine şi rău sau ndintre dreptate şi nedreptate. Sfinţii părinţi sunt cei care ne spune că în această viaţă ajungem numai să pregustăm lumina lui Dumnezeu sau mai bine spune ajungem numai să o întrevedem şi vom ajunge să o vedem deplin numai în lumea de apoi sau în viaţa care v-a venii. Acest fapt este o realitate care poate fii trăită prin contemplaţie. Contemplaţia este un lucru pe care trebuie să îl avem de vedere fiindcă au fost mai mulţi sfinţi care prin contemplaţie au ajuns să vadă lumina lui Dumnezeu.

prin urmare, cântă bogăţie de sensuri se află în aceste rugăciuni pe care le avem de la slujbele ortodoxe. Aceste lucruri ne spune că ortodoxia şi slujbele sale sunt de mai multe ori o invitaţie deschisă la contemplaţie şi al tot ceea ce ţine de contemplaţie.[48]

O altă rugăciune care este la fel de bine extrem de cunoscută în Biserica Creştin Ortodoxă este rugăciunea pe care o facem de paşti sau mai bine spus atunci când sărbătorim Învierea Domnului Iisus Hristos. În această rugăciune spunem un lucru fundamental şi care este un îndemn la contemplaţie. De ce este acest lucru aşa fiindcă în această rugăciune nu îi cerem şi nici nu îi mulţumin pentru nimic lui Dumnezeu: „Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.” Acesta este ceea ce ortodoxia cunoaşte ca şi troparul învierii lui Hristos sau troparu paştilor. De ce spunem că acest tropar rugăciune este unul care este contemplativ? Sau mai bine spus ce legătură poate avea acest tropat cu rugăciunea contemplativă? Acest tropar este unul care este un fel de rugăciune contemplativă fiindcă el ne pune în faţă adevărul incontestabil al învierii lui Hristos. Hristos a înviat şi acest lucru evident a avut anumite consecinţe? Care au fost aceste consecinţe? Ei bine, prin învierea Sa, Hristos a „călcat cu moarte pe moarte.” Ce să însemne faptul că Hristos a „călcat cu moartea pe moarte”? Înseamnă că Hristos este Cel care a învins moartea. Ceea ce mai multe mii de ani din istoria omenirii părea a fii un lucru imposibil de realizat a fost realizat de Hristos. Moartea este probabil cel mai mare duşman al omului fiindcă moarte este cel care în distruge pe om şi la fel de bine îl aruncă pe om în infern. Moartea este un lucru care după cum ne spune realitatea este cu neputină ca omul să îl evite şi la fel de bine să îl biruiască. Până la Hristos nu a mai fost nimeni care să biruie moartea. Iată că Hristos a fost Cel care a biruit moartea. Acest lucru este un fapt pe care îl contemplăm în dimineaţa paştilor. În acea dimineaţă suntem cei care ajungem să trăim bucuria învierii din morţi care ne spune că moartea a fost învinsă sau mai bine spus a existat cineva în trecutul lumii sau în istoria lumii care a ajuns să biruie sau să învingă moartea. Acest lucru evident nu ne poate lăsa indiferenţi.[49]

În cele din urmă troparul învierii ne spune un lucru care este mai greu de acceptat. Acest troparul ne spune că prin învierea Sa, Hristos a dat viaţă celor din

48 A se vedea Filocaliile, volumele 1-12.

49 După cum am mai spus şi cu alte ocazii trebuie să ştim că contemplaţia nu este o stare de indiferenţă. Sunt mai mulţi care ne spune că dacă nu acţionăm sau mai bine spus dacă nu facem cât mai multe fapte bune ne pierdem mântuirea. Trebuie să ştim că contemplaţia nu are nimic cu a face fapte bune. Acest lucru este un fapt pe care mai multă lume din zilele noastre în contestă pentru simplul fapt că în contemplaţie nu facem nimic. După cum am spus, în această viaţă de mai multe ori omul se confruntă cu tulburarea, cu tumultul şi cu zbuciumul lumii din jur. În aceste situaţii omul nu poate rezolva nimic cu aţciunea ci mai mult el ajunge să rezolve cu contemplaţia. După cum am spus, contemplaţia este un sentiment care aduce calmul şi liniştea în om. În acest sens, în această viaţă trebuie să găsim un echilibru dintre contemplaţie şi acţiune. Acest lucru este cel mai bine şi la fel de bine este ceea ce ne este de folos. Fără de contemplaţie ajungem în cele mai multe situaţii să ne pierdem adevărutul eu sau mai bine spus cunoştinţa profundă despre cine suntem noi cu adevărat. Este bine să ştim aceste lucruri într-o lume în care ne spune că tot ceea ce trebuie să facem este cât mai multă acţiune sau cât mai multe fapte bune. Parafrazându-l pe îneleptul Solomon putem afirma că există o vreme pentru a face fapte bune şi la fel de bine există o vreme pentru a contempla. Contemplaţia în sine este o faptă bună şi nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în privinţa acestui lucru.

morminte. Cum a dat viaţă Hristos celor din morminte din moment ce vedem cimitirele noastre sunt pline de morţi? Hristos a dat viaţă celor din morminte în 2 sensuri. Care sunt aceste sensuri? Primul sens este că Hristos i-a scos afară din iad pe toţi cei care au făcut fapte bune. Ortodoxia ne spune că mai înainte de Hristos datorită păcatului lui Adam şi al Evei toţii oamenii mergeau în iad indiferent de faptele pe care le-au făcut. Acest lucru s-a schimbat cu Hristos. Hristos a venit să îi elibereze pe cei din iad care erau ţinuţi acolo din cauza păcatului strămoşesc. Acest păcat ne spune ortodoxia că a fost şters de venirea lui Hristos şi de tot ceea ce a însemnat acţtivitatea lui mesianică. Prin urmare, este bine să ştim că Hristos a dat într-un prim sens viaţă celor din morminte prin faptul că i-a scos afară din iad sau mai bine spus i-a scos din împărăţia morţii şi i-a dus în împărăţia vieţii care este raiul. Un al doilea sens pe care îl are această afirmaţie este că Hristos a dat viaţă celor din morminte în sens eshatologic. Toţi cei care sunt drepţi biserica crede că vor învia şi vom ajunge să se mântuiască. Prin urmare biserica afirmă crezul în învierea trupului. Adevărul este că în timp ce unii vor învia pentru rai alţii vor învia pentru iad acest lucru în funcţie de faptele pe care le-au făcut în această viaţă. Este bine să ştim aceste lucruri pe fondul unei lumi care de cele mai multe ori nu mai crede că mai poate exista înviere. Logic, învierea lui Hristos ne face să credem în propria noastră înviere. Prin urmare, ceea ce ne spune acest tropar este că moartea nu v-a avea ultimul cuvânt în ceea ce îl priveşte pe om ci viaţa este cea care v-a avea ultimul cuvânt. Acest lucru este certificat de învierea lui Hristos. Prin urmare, când ne gândim la învierea lui Hristos aticipăm propria noastră învierii. Acest lucru v-a avea loc la sfârşitul lumii şi al istoriei. Acest lucru este ceea ce biserica denumeşte ca şi timpul eshatologic. Acest timp este un timp care se v-a instaura în lume la sfrâşitul ei. Este de amintit aici că în timp ce pentru cei răi lumea se v-a termina definitiv pentru cei buni lumea v-a exista trasfigurată într-un cer şi pământ nou în veşnicie. Prin urmare, aceste lucruri sunt cele pe care le contemplăm în troparul învierii.[50]

CAPITOLUL 3

CONTEMPLAŢIA, METODĂ DE ÎMBUNĂTĂŢIRE DUHOVNICEASCĂ

Viaţa duhovnicească sau mai bine spus viaţa spirtuală este un lucru care nu preocupă pe foarte mulţi oamenii din timpurile noastre. Acest lucru fiindcă se consideră că viaţa duhovnicească este un lucru care se adresează numai preoţilor şi călugărilor. Totuşi, acest lucru nu este adevărat. Viaţa duhovnicească se adresează la fel de bine şi credincioşilor. Sunt în acest sens credincioşi care sunt extrem de îmbunătăţiţi şi pe care trebuie să îi recunoaştem ca unii care au luat viaţa duhovnicească în serios. Aceste lucruri ne spune că tot ceea ce ţine de lumea duhovnicească este bun şi la fel de bine folositor. Ceea ce trebuie să ştim şi la fel de bine ceea ce trebuie să vedem în această lume sunt metodele prin care ne îmbunătăţim şi la fel de bine ajungem să trăim mai bine în sens duhovnicesc. Sunt mai mulţi creştini ortodocşi care sunt foarte interesaţi de viaţa duhovnicească şi acest lucru este bine să îl ştim şi să îl avem în vedere.

Se spune că undeva într-o împărăţie trăia un rege înţelept. În acea împărăţie la un moment dat s-a făcut o mare neînţelegere: unii sfetnici de ai regelui susţineau că există Dumnezeu în timp ce alţii spuneau că nu. Aşa s-au decis ca dintre cei care susţin că există Dumnezeu să fie unul care să participe la o dezbatere publică. Au stabilit o dată

50 A se vedea Penticostarul.

şi la data respectivă toţi cei care susţineau că nu există Dumnezeu au venit. Înţeleptul care suţinea că există Dumnezeu nu a întârziat.

- Ştim de ce întârzie, au spus necredincioşii. Nu are nici un argument pentru a dovenii existenţa lui Dumnezeu.

  În cele din urmă a sosit şi înţeleptul care credea în Dumnezeu. Necredincoşii i-au spus:

- Ai pierdut. Noi am câştigat fiindcă ai întârtziat.
- Am fost reţinut.
- De ce?
- În drum spre voi am dat de un râu. Când era să îl trec nu era nici un pod. Apoi am aşteptat. La un moment dat au venit pe apă nişte blăni. Ele au plutit şi dintr-o dată s-au format într-o barcă. Eu m-am suit în barcă în am ajuns în cele din urmă la voi.
- Nu te credem este o minciună.
- De ce să fie o minciună?
- Lemnele nu au cum să se formeze singure şi să formeze o barcă.
- Aşa este. Atunci cum puteţi voi crede să soarele, stelele şi pâmântul s-au format singure dacă nu ar fii fost Dumnezeu să le creeze?

  Se spune că necredincioşii au rămas fără replică şi au plecat ruşinaţi.

Întâmplarea de mai spune am spus-o pentru a sublinia un fapt fundamental. Acest fapt este că nu poate exista nici un fel de viaţă duhovnicească fără de existenţa lui Dumnzeu. Prin urmare faptul fundamental pe care se fondează viaţa duhovnicească este existenţa lui Dumnezeu. Când omul devine conştient de existenţa lui Dumnezeu el ajunge ca concluzia că are nevoie să ducă o viaţă duhovnicească. Acest lucru omul îl face prin tot ceea ce înseamnă nevoinţă. Este bine să ştim că nevoinţa este un lucru care ajunge să definească viaţa duhovnicească. Pentru oamenii care nu cred în Dumnezeu viaţa duhovnicească este lipsită de sens sau mai bine spus nu are nici un fel de logică şi este absurdă.[51] Prin urmare, cine sunt cei care doresc să ajungă să ducă o viaţă duhovnicească? Aceşti oamenii sunt cei care Îl iubesc pe Dumnezeu. Iubirea faţă de Dumnezeu este cea care ne face să dorim să fim oamaneii duhovniceşti. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă viaţa duhovnicească este o viaţă care este plăcută lui Dumnezeu. Acest lucru este evident negat de mai multă lume. Sunt mai mulţi care consideră că viaţa duhovnicească este mult prea nesemnificativă pentru a fii pe placul lui Dumnezeu.

Se spune despre un leu că îi era foarte frică de cântatul cocoşilor. Într-o zii el stătea cu elefantul la taifas.

- Am să îţi spun un lucru, a zis leu.
- Ce lucru?
- Eu am o mare frică.

---

51 Absurdul este o mare realitate a lumii în care trăim. Acest lucru a putut fii experimentat de mai multe ori. Ne confruntăm cu absurdul şi acest lucru evident nu poate să ne lase indiferenţi. Ceea ce trebuiem să ştim este că răul este în mai multe situaţii dublat de un sentiment al absurdului. La nu anumit nivel trebuie să spunem că viaţa duhovnicească este o luptă împotriva a ceea ce este absurd şi iraţional. Absurdul şi iraţionalul sunt lucruri cât se poate de înrudite. Este bine să ştim ceea ce este absrudul şi cum se manifestă el fiindcă acest fapt este ceea ce ne face ca în cele din urmă să ne dăm seama de unde trebuie insistim mai mult în viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este în acest sens o luptă cu tot ceea ce este absurd şi iraţional.

- Ce frică?
- Îmi este frică de cântatul cocoşilor.
- De ce?
- Fiindcă îmi este frică.

Pe când discutau la un moment dat în jurul elefantului a venit un ţânţar. Elefantul a început să fie neliniştit şi nervos. A început să dea din trompă. Văznd că ţânţarul nu pleacă i-a spus leului:

- Dacă ţânţarul aceasta îmi între în urechi am dat de belea.
- Ei şi tu zici de ce îmi este mie frică de cântatul cocoşilor.

Morala pildei de mai sus este că dacă vom vedea fricile noaste ca şi cum le văd cei din jurul nostru ne vom da seama că marea majoritatea a fricilor noastre nu au nici un fel de logică. Adevărul este că există o categorie de oamenii care sunt în frică permanentă de viaţa duhovnicească. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă viaţa duhovnicească este cea care ne spune că trebuie să postim, să ne nevoim, să ne spovedim, să ne abţinem de păcate. Sunt mai mulţi care realmente simt o frică faţă de tot ceea ce este viaţa duhovnicească.[52] Prin urmare, care este diferenţa majoră faţă de cei care sunt frică sau indiferenţă faţă de viaţa duhovnicească şi cei care sunt cât se poate de angajaţi în viaţa duhovnicească? Diferenţa este una cât se poate de mare: este iubirea lui Dumnezeu. Atunci când omul Îl iubeşte pe Dumnezeu el doreşte să ducă o viaţă cu Dumnezeu şi în Dumnezeu. Prin urmare, tot ceea ce face el este în spre lauda şi spre mărirea lui Dumnezeu.[53] Pentru ca să ajungă la concluzia că trebuie să ducă o viaţă duhovnicească [să postească, să facă nevoinţă, să facă pelerinaje, să se spovedească etc] omul trebuie să Îl iubească pe Dumnezeu. Adevărul este că sunt foarte mulţi care afirmă că ei îl iubesc pe Dumnezeu dar acest lucru este o simplă afirmaţie care nu este dublată şi de o viaţă care să fie conformă cu acest lucru. Prin urmare, nu este destul să spunem în stânga sau în drepta că Îl iubim pe Dumnezeu dacă acest lucru nu se vede din faptele noastre. Trebuie să facem mai multe fapte prin care să ne demonstrăm iubirea noastră faţă de Dumnezeu. Iubirea faţă de Dumnezeu este un lucru pe care îl contemplăm. Dumnezeu este Cel care a făcut tot ceea ce există din iubire şi nu ar putea exista nimic din ceea ce există fără de iubirea lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este un lucru care poate devenii centrul contemplaţiei noastre. De ce este acest lucru aşa? Este aşa fiindcă este iubirea lui Dumnezeu care face ca soarele să răsară în fiecare dimineaţă şi luna să răsară în fiecare noapte. Este iubirea lui Dumnezeu care face să crească plantele şi vegetaţia. Este iubirea lui Dumnezeu care

---

52 Sofronie Saharov, *Nevoinţa cunoaşterii lui Dumnezeu* (Alba Iulia, 2006).

53 Este cât se poate de adevărat că viaţa duhovnicească este un lucru care merge şi la se mulează pe ceea ce am putea denumii ca şi omul de carcter. Trebuie să ştim că omul duhovnicesc este un om de carcter. Acest lucru a putut fii văzutîn mai multe situaţii. Sunt mai mulţi care ne spune că în realitate viaţa duhovnicească nu are nimic de a face cu caracterul omului. Acest lucru este fals. Pentru a fii un om duhovnicesc în primul rând trebuie să fii un om de caracter. Pentru acest lucru sunt foarte puţini cei care ajung să fie cu adevărat oamenii duhovniceşti. Omul duhovnicesc după cum am spus este în primul rând un om de caracter. Acest lucru este aşa fiindcă omul de caracter este un om care este constant în dorinţa lui de a fii pe placul lui Dumnezeu. Sunt mai mulţi care ne spune că a fii pe placul lui Dumnezeu este mai mult un fel de stare de milog. De ce să tot spunem Doamne milueşte? Acest lucru are loc în oamenii fără de caracter care nu sunt dornici să ajungă să fie în comuniune cu Dumnezeu.

hrăneşte peştii, animalele şi copacii şi la fel de bine în cele din urmă este iubirea lui Dumnezeu care ne hrăneşte şi pe noi oamenii. Aceste lucruri sunt cele care stau ca şi un fel de fundament la ceea ce înseamnă contemplaţia în viaţa duhovnicească. Sunt mai mulţi care ne spune că nu prea avem ce să contemplăm în viaţa duhovnicească. Evident, acest lucru este fals. Contemplăm iubirea lui Dumnezeu care s-a milostivit spre noi şi a făcut ca în Hristos să putem câştiga mântuirea. Acest lucru este un lucru pe care un om neduhovnicesc nu poate să îl înţelegă fiindcă acest om este unul care reduce tot ceea ce există numai la lumea materială. La fel de bine omul care nu este duhovnicesc nu are nici un fel de evlavie.[54]

Prin urmare, cei care sunt dornici să ducă o viaţă duhovnicescă evident vor găsii că contemplaţia este lucru care ne ajută. Cu ce ajută viaţa duhovnicească contemplaţia? Viaţa duhovnicească este ajutată de contemplaţie prin ceea ce am putea denumii ca şi faptul că ea ne oferă o imagine de absamblu la tot ceea ce există şi la tot ceea ce experimentăm sau la fel de bine avem de experimentat în viaţa duhovnicească. De mai multe ori ajungem să ne pierdem sufleteşte şi să nu ştim în ce direţie să o apucăm. În aceste situaţii la fel de bine ajungem să trăim şi să expeirmntăm ceea ce avem de făcut pentru a ne reîntregii duhovniceşte. Avem nevoie de un fel de reîntregire duhovnicească în viaţa noastră şi acest lucru este ceea ce ne oferă contemplaţia. Pentru omul care nu este duhovnicesc contemplaţia este o pierdere de vreme. Acest lucru este însă neadevărat. Contemplaţia este cea care ne face sufletele mai frumoase. Realitatea este că trăim într-o lume care pune puţin preţ pe suflet. Omul pune mare preţ pe bani şi averi, pe faimă şi celebritate. Sunt foarte puţini cei care pun preţ pe suflet. Iată că contemplaţia este un lucru care ne înfrumuseţează sufletul. Realitatea este că sunt foarte mulţi oamaneii în zilele noastre care cred în existenţa sufletului. Cum să crezi că au suflet din moment ce nu îl poţi vedea? Este adevărat că nu putem vedea sufeltul cu ochii noştrii fizici dar ceea ce trebuie să ştim este că deşi nu îl vedem putem simţii sufletul nostru sufletul nostru este simţit prin acţiunile şi prin dispoziţiile pe care el ajunge să le facă. Ceea ce este omul în interiorul său este în realitate sufletul său. Toate acţiunile şi inteţiile omului se formează mai întâi în suflet şi pentru acest motiv Biserica Creştin Ortodoxă ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu dispoziiiţe sufletului nostru. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă sufletul nostru este un lucru care nu rămâne imun la ceea ce cultivăm în el. Pentru a ştii ceea ce să cultivăm în sufletul nostru trebuie să ştim ceea ce se potriveşte lui. Acest lucru îl afăm prin faptul că ajujngem să ne contemplm sufletul.[55]

Prin urmare, este un mare adevăr că sufletul noastră ajunge să se reîntregrească prin ceea ce am denumit ca şi contemplaţie. Cum face el acest lucru? În viaţa de zii cu zii de mai multe ori sufletul nostru ajunge să se împrăştie. Acest lucru el îl face prin distribuirea atenţiei la tot ceea ce nu este bun pentru el: impresii, gânduri, sugestii, imagini, cuvinte sau vise. Aceste lucruri sunt cu toate preuzenze zilnic în sufletele noaste. Ele sunt acţiuni care la drept vorbind lasă unele repercusiuni în sufletele noastre. Este bine să ştim că viaţa din exterior este una care ajunge să ne influenţeze viaţa lăutrică sau mai bine spus viaţa sufletească. Deşi aparent sufletul nostru nu reacţionează în realizate este deschis la toţi stimulii din exterior. În viaţa zilnică în mai multe situaţii sufletul nostru ajunge să se împrăştie. De mai multe ori ajunge să se împărştie atât de mult că nici nu mai ajungem să îl simţim. Suntem foarte puţini cei care realmente ajungem să ne simţim sufletul. Ne simţim mâinile, picioarele şi în mare trupul dar iată că din împrăştiere nu mai ajungem să ne simţim sufletul. Acest lucru nu

54 Radu Teodorescu, *Evlavia în creştinismul ortodox* (Cugir, 2016).

poate să ne lase indiferenţi. După cum am spus, este un fapt indubitabil că avem suflet. Acest lucru trebuie însă îngrijit şi cultivat la fel cum avem grijă de o grădină să nu fie inundată de buruieni. Sufletul nostru prin urmare trebuie să fie îngrijit. Pentru a ne da seama unde trebuie să ne îngrijim sufletul trebuie să medităm sau mai bine spus să ajungem să îl contemplăm. Prin contemplaţie fără doar şi poate ajungem să ne dăm seama de ceea ce are nevoie sufletul nostru pentru a fii bun şi frumos. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spune că trebuie să de contemplăm sufletul şi să vedem dacă el este cu adevărat dornic de o viaţă duhovnicească şi la fel de bine dacă noi prin sufletul nostru ajungem să Îl iubim cu adevărat pe Dumnezeu. Atunci când ne contemplăm sufeltul vom ajungem să ne dăm seama că în realitate nu îl iubim pe Dumnezeu şi că la fel de bine după una dintre expresiile sfinţilor părinţi nu trăim în iubirea de Dumnezeu ca şi cum am trăi în aerul pe care îl respirăm. După cum am spus, contemplaţia este un lucru care ne face să trăim în starea de întrigire a sufletului şi la fel de bine ea este un lucru care aduce sufletul în întregimea lui sau mai bine spus Îl face să fie întreg. Avem nevoie de toate falcultăţile noastre pentru a merge pe drumul în spre Dumnezeu. Avem nevoie de minte sau de raţiune pentru a ajunge să îl înţelegem pe Dumnezeu, avem nevoie de sentimente pentru a ajunge să Îl iubim pe Dumnezeu şi la fel de bine avem nevoie de voinţă pentru a ajunge să dorim să ducem o viaţă cu Dumnezeu. Trebuie să spunem că sănătatea sufletului este un lucru care ajunge să fie definitivată numai atunci când toate funcţiile noastre sufleteşti ajung să fie unite în jurul lui Dumnezeu.[56]

Se spune că într-o şcoală din Statele Unite un învăţător le-a cerut copiilor să spună care sunt cele 7 minuni ale lumii. Deşi au fost mai multe neînţelegeri lista care a primit cele mai multe voturi a fost aceasta:

1. Marile piramide din Egipt.
2. Taj Mahal
3. Marele Canion
4. Canalul Panama
5. Empire State Building
6. Basilica Sfântului Petru din Roma
7. Marele zid chinezesc.

În timp ce aduna voturile învăţătorul a văzut că o fetiţă nu a termina de scris. Învăţătorul a întrebat dacă avea probleme cu lista:

---

55 Ce înseamnă a îţi contempla sufletul? A contempla sufletul este mai bine spus un fel de „radiografie” pe care o facem sufletului din dorinţa de a ne da seama ceea ce este mai bine pentru el şi la fel de bine unde ne doare sufletul. Sunt mai mulţi care în urma unor acţiuni din viaţa de zii cu zii au ajuns să rămână cu sechele pe toată viaţa fiindcă la drept vorbind ei nu au ajuns să îşi contemple sufletul. Contemplaţia sufletului este un lucru pe care îl facem prin viaţa duhovnicească. Acest lucru este bine să îl ştim şi la fel de bine să ne dăm seama că trebuie să avem grijă de sufeltul nostru. Acţiunile noastre externe sunt cele care ajuns să modeleze ceea ce este în interiorul nostru. Atunci când comitem răul de mai multe ori sufletul ajunge de se îmbolnăveşte. Acest fapt este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont într-o lume care nu pune mare preţ pe viaţa sufletească. După cum am spus trebuie să fim interesaţi de sufletul nostru şi la fel de bine nu trebuie să fim obsedaţi de el. Mai înainte de a ne purta de grijă de suflet trebuie să fim deplin încredinţaţi că sufletul există.

56 Serafim Rose, *Sufletul după moarte,* (Editura Tehnopress, 2003 reeditare).

- Da, a răspuns fetiţa. Fiindcă sunt atât de multe că nu m-am putut decide.
- Spune ce ai în minte şi poate te vom ajuta şi noi.
- Cred că cele şapte minuni ale lumii sunt:
  1. Să vezi
  2. Să auzi
  3. Să atingi
  4. Să guşti
  5. Să miroşi
  6. Să simţi
  7. Să iubeşti.

În clasă s-a făcut o linişte de mormânt că se putea auzii şi un ac căzând. Aceste lucruri sunt cu adevărat minunate şi noi le luăm de-a gata fără să ne gândim că ele sunt legătura sufletului cu lumea din exterior.[57] După cum am spus, este cât se poate de adevărat faptul că ne putem contempla sufletul. Acest lucru îl facem prin rugăciune. Ne rugăm lui Dumnezeu ca el să lumineze sau să ilumineze sufletele noastre şi acest lucru este ceea ce duce ca în cele din urmă să fim cât se poate de mulţumiţi cu ceea ce suntem noi. Acest lucru de a contempla propriul nostru suflet este un fapt care are loc în mai multe situaţii şi în mai multe locuri. Ceea ce ne spune contemplaţia sufletului este că sufletul nostru se poate umple de energii pozitive sau de energii negative. Ce sunt energiile pozitive şi energiile negative? Energiile pozitive sunt în primul rând sentimentele de iubire, de armonie, de împăcare cu lumea din jur. Sentimentele negative sunt tedinţele rele care există în sufletul nostru. Sunt mai multe astfel de tedinţe în sufletul nostru care ne fac să fim extrem de răi cu cei din jur. Mânia este poate una dintre energiile cele mai negative care umplu sufletul nostru. Atunci când omul este mânios sufletul său este plin cu energii negative. Este foarte adevărat că noi putem să stârpim aceste energii negative dar mai înainte de a face acest lucru avem nevoie de ştim ce fel de energii negative se află în sufletul nostru. După cum am spus acest lucru îl facem prin faptul că ajungem să ne contemplăm sufletul. Contemplaţia sufletului nostru propriu este un lucru care este mai greu de făcut şi numai cei care au ajuns la desăvârşirea creştin ştiu cu adevărat ceea ce este în sufletul lor. Faptul că în sufletul nostru pot exista energii negative care în cele din urmă se manifestă prin acţiune este un lucru pe care ni-l pune în faţă ortodoxia şi mai ales Noul Testament. „Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoţiile, uciderile, Adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula, trufia, uşurătatea. Toate aceste rele ies dinăuntru şi spurcă pe om.” (Marcu 7, 21-23). Prin

57 După cum am spus, sunt mai multe tradiţii în ceea ce priveşte existenţa sau modul în care subzistă sufletul nostru. Sunt unii care ne spun că sufletul nostru este alcătuit numai din două părţi: o parte irascibilă şi una afectivă. Ceea ce trebuie să ştim este că după cum învaţă ortodoxia sufletul este alcătuit din trei părţi: raţiune, sentimente şi voinţă. Sunt mai mulţi în zilele noastre care nu sunt mulţumiţi cu acest gen de gândire. Trebuie să ştim că sufletul nostru are un anume genom aparte. În acest sens, psihologia a împărţit sufletele în mai multe categorii: sangvine, coleirice, flegmatice şi melancolice. Este bine să ştim care este genomul sufletului nostru fiindcă el este ceea ce defineşte ca şi „unicitatea” fiercări persoane umane. Acest lucru este un fapt pe care sunt mulţi care îl trec cu vederea şi nu vor să ţină cont de el. Deşi sunt mai multe suflete fiecare suflet are un anumit temperament sau mai bine spus este definit de un anumit genom. Acest genom este bine să ajungem să îl putem contempla sau mai bine spus descoperii pentru a ştii ce fel de viaţă duhovnicească ni se potriveşte cel mai mult.

urmare este cât se poate de adevărat că în interiorul omului sau mai bine spus în sufletul omului sunt energii pozitive şi negative. Acest lucru este un fapt pe care îl putem constata atunci când ajunge să ne contemplăm sufletul sau mai bine spus să îl vedem aşa cum este el.[58]

Ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia are numai efecte pozitive asupra sufletului. Acest lucru este aşa fiindcă nu numai că sufletul are nevoie să se întregească din fărămiţarea care are loc în viaţa de zii cu zii ci şi de faptul că sufletul nostru are nevoie de reculegere. Acest lucru a putut fii văzut în mai multe situaţii. Sufletul nostru este un lucru care este în permanentă acţiune: el gândeşte, simte şi voieşte, el este cel care este pus în mai multe situaţii să ia decizii şi la fel de bine el este chemat să analizeze mai multe lucruri cu care intră omul în interacţiune. Prin urmare, sufletul nostru este o entitate care este supusă la mai multe acţiuni pe care noi nici nu le băgăm în seamnă. Odihna sufletului este contemplaţia. Atunci când sufletul este în contemplaţie este foarte adevărat că el se odihneşte. Prin urmare, viaţa duhovnicească este mai mult un fel de alternaţie dintre acţiune şi odihnă. Acest lucru este aşa fiindcă după cum ne spune Sfântul Grigorie de Nyssa, avansarea noastră în Dumnezeu este fără nici un fel de oprire sau mai bine spus fără nici un fel de stop. Cu când sufletul se afundă în infinitul lui Dumnezeu cu atât mai mult el descoperă noi şi noi lucruri pe care nu le ştia până atunci. Acest lucru este ceea ce desemnează taina sufletului. Sufletul uman prin urmare are nevoie de odihnă atunci când este implicat în viaţa duhovnicească. Această odihnă a sufeltului el ajunge să o dobândească prin contemplaţie. Contemplaţia este un lucru care este ceea ce ne face să vedem sufletul aşa cum este el. Sunt mai mulţi care au o anumită părere despre sufletul lor şi despre gradul de viaţă duhovnicească la care au ajuns. Acest lucru este de mai multe ori o simplă imaginaţie. Este bine să ştim că sunt mai mulţi care consideră că totul este în regulă cu viaţa lor duhovnicească. Acest lucru ei îl simte aşa fiindcă ei nu au ajuns să se pogoare în interiorul sufletului lor. Prin urmare, de mai multe ori este nevoie să vedem ceea ce este în interiorul sufletului nostru pentru a putea să ştim mai bine despre ce viaţă duhovnicească avem nevoie.[59]

La fel de bine viaţa duhovniceacă este un lucru care se manifestă în mai multe forme. Sunt mai mulţi care realmente găsesc greu să ajungă la contemplaţie fiindcă acest lucru nu este cumva potrivit pentru temperamentul lor. Sunt mai mulţi care ne spun că cei care sunt melancolici sunt mult mai predispuşi la contemplaţie. Adevărul este că în sens creştin ortodox contemplaţia nu este în nici un fel melancolie. Aceste

58 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte folositoare de suflet* (Adenium, 2014 reeditare).

59 A te pogorîîn interiorul sufletului este un lucru care este mai greu de realizat pentru unii care nu sunt convinşii că pot face acest lucru. Porogârea în interiorul sufletului este ceea ce ne face să ne cunoaştem pe noi înşine şi la fel de bine ne aduce în lumină ceea ce este suntem în interiorul nostru. Se ştie că viaţa noastră sufletească are mai multe faze: conştient, inconştient, subconştient sau transconştient [conştiinţă]. Aceste lucruri sunt cele care ajuns să definească ceea ce este sufletul nostru. Sufletul nostru de mai multe ori ajunge să refuleze mai multe sentimente şi mai multe dorinţe în subconştient. Aceste lucruri sunt cele care se depozizează ca un fel de zgură a sufletului. Pentru a putea să depistăm ceea ce este în subconştientul nostru avem nevoie de contemplaţie. Contemplaţia este privirea sufletului în interiorul său. La fel cum cu ochii trupeşti ajungem să ne uităm în exteriorul nostru la fel de bine prin contemplaţie ne deschidem faţă de ceea ce am depozitat în interior sau în sufletul nostru.

lucruri sunt prin urmare realităţi care sunt cele care constituie cât se poate de mult modul în care după unii funcţionează viaţa duhovnicească. Contemplaţia este un lucru care după cum putem să ne dăm seama este ceea ce conferă sufletului un fel de stare de reculegere. Din timp în timp sufletul nostru are nevoie să se reculeagă. Acest lucru se face prin mai multe metode sau la fel de bine prin mai multe forme: unii ajung să se reculeagă în contemplaţie prin muzică, alţii prin pictură, aţii prin rugăciune, alţii prin sculpturi etc. Toate aceste lucruri sunt prin urmare cele care formează modul contemplativ al reculegerii sufletului nostru. După cum se poate înţelege sufletul nostru nu poate fii în acţiune continuă. El are nevoie de momente de linişte şi de reculegere. Aceste lucruri sunt realizate prin ceea ce se poate denumii ca şi contemplaţia. Este adevărat că sunt mulţi care ajung să practice contemplaţia fără să o facă. Unii ajung să contemple atunci când ascultă muzică, alţii contemplă în timp ce sunt într-un muzeu, alţii contemplă atunci când călătoresc, alţii contemplă în timp ce privesc natura şamd. Aceste lucruri sunt realităţi pe care la un anumit nivel toţii oamenii îl fac. Ceea ce îi difereneţează pe oamenii este că unii sunt conştienţi că a ajuns la contemplaţie în timp ce alţii sunt cât se poate de inconştienţi de acest lucru. Ceea ce trebuie să ştim este că există o contemplaţie religioasă sau mai bine spus duhovnicească şi la fel de bine există şi o contemplaţie seculară. Ce este acest tip de contemplaţie seculară? Contemplaţia seculară este cea care vede posibilitatea de a exista a lumii fără de Dumnezeu. Acest gen de contemplaţie este cea care vede viaţa şi existenţa omului ca fiind una care nu are nevoie de existenţa lui Dumnezeu. În lumea materialistă acest lucru a putut fii văzut şi la fel de bine experimentat. Sunt mai mulţi necredincioşi care contemplă o lume fără de Dumnezeu şi fără de existenţa Lui şi acest lucru ajunge să devină pentru ei un scop în sine. La fel de bine pentru materialişti aceştia sunt oamenii care nu cred în viaţa de apoi şi ei sunt cei care în mai multe situaţii ajung să contempleze un fel de paradis terestru. Este bine să avem aceste lucruri în vedere şi să le ştim aşa cum sunt ele.[60]

Se spune că într-o universitate la un moment dat un profesor a venit la sala de cursuri şi a început să le pună la fiecare student pe bancă câte o foaie de examne. Foaia era cu faţa în jos şi aşa că nimeni nu vedea ceea ce era pe ea. După ce fiecare student a primit câte o foie de examen, profesorul le-a spus:

- Ei bine acum puteţi să întoarceţi foaia şi să vă uitaţi la ea.

Cu mare curiozitate studenţii au întors foia şi s-au uitat la ea. Ceea ce au putut vedea a fost că pe foia nu era scris nimic ci în mijlocul ei era desenat un punct. Profesorul a continuat:

- Acum doresc să descrieţi ceea ce vedeţi pe foaie. Acesta este un examen dar nu vă voi da note.

Studenţii s-au apăucat să scrie de cu zori. Ceea ce toţi au scris a fost faptul că pe foaie se află un punct şi acest punct este situat în centrul foii. După ce au terminat de scris profesorul le-a spus:

- Cu toţii v-aţi concentrat pe punctul negru ceea ce se întâmplă şi în viaţa noastră. Noi suntem cei care insistăm să ne concentrăm pe punctul negru din viaţa noastră care este reprezentat de probleme care ne deranjează, lipsa de bani, o relaţie complicată cu un membru al familiei, dezamăgirea cu un priten etc. Nu vă mai concentraţi în viaţa voastră asupra punctelor negre. Priviţi în spre partea albă a foii. Bucuraţi-vă de viaţă. Fi-ţi fericiţi şi trăiţi o viaţă plină de iubire.

60 Dumitru Stăniloae, *Dogmatica ortodoxă 1* (Bucureşti, 1996 reeditare).

Întâmplarea de mai sus este una care ni se potriveşte şi nouă. În viaţa noastră este foarte adevărat că ajungem să vedem în general lucrurile rele şi ele ajung ca în cele din urmă să ne definească. Este foarte adevărat că acest lucru are loc şi în viaţa duhovnicească. Sunt mai mulţi care sunt extrem de concentraţi de păcatele şi patimile pe care le au fără să se gândească la o modalitate în care acestea pot fii depăşite. Ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia ne face să vedem viaţa duhovnicească în ansamblul ei. Sunt mai mulţi care nu văd nici un rost şi nici un fel de scop al vieţii duhovniceşti fiindcă această viaţa nu aduce nici un fel de câştig imediat. Dacă vom sta şi vom contempla mai mult vom vedea că viaţa duhovnicească este un lucru care ne face numai bine. Există în acest sens o strânsă legătură dintre viaţa duhovnicescă şi contemplaţie.[61] După cum am arătat în rândurile de mai sus, contemplaţia este un lucru care este de folos în viaţa duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă ea este în sine o vedere a lui Dumnezeu. Această vedere nu poate să fie decât una extatică. Vederea lui Dumnezeu este un lucru care se leagă atât de contemplaţie cât şi de viaţa duhovnicească. Sunt mai mulţi în zilele noastre care ne spune că în sine contemplaţia nu are nici un folos în viaţa duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă în timp ce viaţa duhovnicească ne ajută la mântuire prin faptele bune pe care le facem contemplaţia din contră nu ne ajută la mântuire. Acest lucru trebuie spus că este fals. În sine contemplaţia este o faptă bună. Nici un sfânt creştin ortodox nu s-a exprimat contrat contemplaţiei ci cu toţii ne-au spus că atunci când contemplăm facem un lucru care este plăcut lui Dumnezeu. Adevărul este că în lumea noastră se contemplează foarte puţin. Acest lucru este aşa fiindcă se consideră că în nici un fel contemplaţia nu ne ajută la mântuire. Este adevărat că în sine contemplaţia nu este acţiune dar acest lucru nu ne împiedică să considerăm contemplaţia ca şi o faptă bună. Este un lucru bun a sta şi a Îl contempla pe Dumnezeu fiindcă acest lucru este ceea ce ne face să ne liniştim şi să ne găsim pecea sufletească. Este bine să vedem aceste lucruri aşa cum sunt ele şi să nu încercăm să le răstălmăcim. Pentru mai mulţi semenei de ai noştri termenul de contemplaţie este un termen necunoscut. Acest lucru este aşa fiindcă în viaţa de zii cu zii sunt foarte puţini dintre creştinii ortodocşi care sunt realmente interesaţi de contemplaţie. Putem să contemplăm puţin în fiecare zii fie printr-o vizită scurtă pe care o facem la biserică sau o rugăciune care ne linişteşte. Este foarte adevărat că avem nevoie de contemplaţie şi acest lucru nu poate să fie negat. Contemplaţia este ceea ce aduce starea de echilibru şi de balanţă în interiorul nostru şi la fel de bine ea este cea care centrează foarte bine puterile noastre sufleteşti.[62]

---

61 Contemplaţia la fel de bine este modul în care sufletul nostru se reîncarcă. În această lume sunt foarte mulţi care suferă de stres. Este vorba de stresul pe care omul îl cumulează la locul de muncă sau în comunitatea în care trăieşte. Acest lucru nu este benefic şi s-a demonstrat că stresul dăunează. Sunt în acest sens mai mulţi oamenii care sunt într-o continuă luptă cu stresul şi cu tot ceea ce ţine de el. Acest fapt este un lucru care poate fii văzut în lumea noastră. Omul care suferă de stres este un om cu care nu se poate comunica prea mult fiindcă acest om este într-o stare de nelinişte continuă. Stresul este un lucru care ne afectează şi este bine să ştim acest lucru. În viaţa de zii cu zii stresul este cel care îl face pe om să se piardă pe sine însuşi şi să nu îşi dea seama de cine este el cu adevărat. Este bine să ştim că contemplaţia este cea care face ca stresul pe care un om l-a cumulat să se piardă. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă contempltia este cea care prin liniştea pe care o aduce ajunge să îl de tensioneze pe om.

Ortodoxia consideră că la contemplaţie se ajunge la fel de bine şi prin lectură sau citit. Acest fapt este un lucru care a putut fii văzut de multe ori. Atunci când cintim un text sfânt ajungem fără să ne dăm seama la contemplaţie. Acest lucru este aşa fiindcă în primul rând când citim un text sfânt suntem pătruşi de acel text şi acest lucru ne face să ne transpunem în acel text. Acest lucru este într-un anume fel o intertextualitate. Pentru acest lucru ortodoxia ne recomandă să citim mai multe cărţi duhovniceşti. Cărţile duhovniceşti sunt cele care ne duc de mai multe ori la contemplaţie. Ajungem să contemplăm viaţa unui sfânt când citim vieţile sfinţilor sau la fel de bine ajungem să contemplăm un anumit aspect al vieţii religioase. Este adevărat că lectura duhovnicească este un lucru care nu numai că ne îmbogăţeşte sufleteşte dar la fel de bine este un lucru care ne duce la contemplaţie. Avem nevoie de lucruri duhovnivceşti care să ne îndrume în spre viaţa contemplativă. De exemplu atunci când citim Patericul egiptean ajungem să contemplăm pe sfinţii părinţi care au trăit în deşerturile Egiptului. În acest fel noi vedem şi la fel de bine trăim ceea ce ei au experimentat. Acest lucru este un fapt care este extrem de folos pentru viaţa noastră duhovnivcească. Nu trebuie să evităm lecturile duhovniceşti fiindcă acestea sunt cele care ne îmbogăţesc sufleteşte. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că în timp ce atunci când citim literatură ajungem să ne informăm sau să ne delectăm, atunci când citim cărţi duhovniceşti ajungem să contemplăm ceea ce citim. Acest lucru este un fel de hrană a sufletului. Sunt mai mulţi cei care au mărturisit că atunci când citesc cărţi duhovniceşti ajung într-un anume fel să se hrănească şi la fel de bine să fie cât se poate de mulţumiţi de viaţa lor duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă viaţa duhovnicească este un lucru care are nevoie de lectură. Avem nevoie să facem o comparaţie dintre experienţele noastre duhovniceşti şi cele ale sfinţilor. Acest lucru este ceea ce ne spune unde ne situăm şi unde suntem în sens duhovnicesc. Sunt mai mulţi care realmente nu sunt conştienţi de adevărata lor viaţă duhovnicească. Este bine să ştim că viaţa duhovnicescă nu este un fel de contempiţie în care ne luăm la întrecere unii cu alţii sau cu sfinţii lui Dumnezeu. Viaţa duhovnicească este într-un anume fel o continuă depăşire a sinelui. Cu fiecare pelerinaj pe care îl facem, cu fiecare spovedanie, cu fiecare lectură duhovnicească ajungem să ne depăşim propria noastră condiţie.[63]

Prin urmare, ceea ce am dorit să arătăm în acest capitol este că dimpreună cu rugăciunea, postul, spovedania, pelerinajele şi nevoinţa, contemplaţia este un lucru extrem de folositor şi la fel de bine un fapt care ne duce în spre Dumnezeu. Este de

62 Mihaela Ion, *Călugărul* (Editura Andreas: Bucureşti, 2015).

63 În zilele noastre există o tedinţă a omului modern de a psihologiza şi psihanaliza tot ceea ce există. Acest lucru a putut fii văzut în mai multe situaţii. Este bine ca omul să se cunoască pe sine dar nu trebuie să facem un exces de zel în acest sens. Sunt mai mulţi dintre semeni noştiri care ne spun că în anumite situaţii grele din viaţa lor au ajuns să se depersonalizeze şi să îşi piardă adevăratul eu. Acest lucru ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi la ceea ce este sinele nostru. Sinele noastre este un lucru care în zilele noastre este văzut ca şi un lucru care face parte dintr-o ierarhie de valori arhetipale. Fiecare sine are un arhetip care să ne exprimăm în termenii lui Jung. Acest lucru este cea mai bună metodă de a cunoaşte şi descoperii care este adevăratul nostru sine. Cee ace trebuie să ştim este că sinele nostru trebuie să fie descoperit în legătură cu valorile religioase. Acest lucru este foarte adevărat că lipseşte în zilele noastre. Avem nevoie de cât mai multă raportare la sine şi mai ales la credinţa în Dumnezeu.

amintit şi de menţionat aici că nu se poate vorbii de noţiunea de contemplaţie fără de noţiunea de Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă în sine contemplaţia este legată de existenţa lui Dumnezeu. Viaţa duhovnicească prin urmare ne leagă de Dumnezeu prin contemplaţie. În zilele noastre sunt mai multe concepţii care într-un anume fel îl centralizează pe om. Unele dintre aceste concepţii în centralizează pe om pe ştiinţe, altele pe arte, altele pe cultură, altele pe o concepţie materialistă asupra existenţei şi a lumii. Acest lucru este aşa fiindcă se consideră că omul trebuie să se axeze în viaţa lui pe anumite lucruri. Este bine să ştim că ceea ce ne centrează pe noi pe Dumnezeu este viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care îl centrează pe om sau mai bine spus dă sens şi la fel de bine îl face pe om să fie cât se poate de singur pe calea pe care păşete. Sunt mai mulţi care atunci când ajung să fie interesaţi de viaţa duhovnicească sunt cât se poate de nesiguri şi incerţi referitor la ceea ce şi-au ales. Acest lucru este un fapt care poate fii contracarat sau mai bine spus eradicat prin contemplaţie. Contemplţia este în acest sens ceea ce ne face să fim cât se poate de siguri pe noi şi la fel de bine ea este cea care ne încredinţează că am ales bine calea pe care mergem. Sunt mai mulţi care ne spun că în realitate nu avem nevoie de contemplaţie în viaţa duhovnicească fiindcă în sine ortodoxia nu este pentru contemplaţie. După cum am spus, sunt mai mulţi creştin ortodocşi care ajung să îşi găsească liniştea sufletească în contemplaţie. Acest lucru evident nu poate să ne lase indiferenţi. Contemplaţia este parte din viaţa duhovnicească şi la fel de bine ea este o faptă bună. Mai mulţi ne spun că în sine contemplaţia este un lucru care nu aduce cu sine nimci bun fiindcă ea nu este productivă. Ceea ce trebuie să ştim este că acest lucru nu este adevărat. Contemplaţia este cea care ne aduce liniştea şi pacea sufeltească. Cum am putea să trăim frumos şi plăcut dacă în interiorul nostru ar fii un continuu război şi o nelinişte continuă? Cu siguranţă că viaţa noastru nu ar fii frumoasă. Dacă omul le are pe toate dar îi lipseşte liniştea sufletească el nu se poate bucura de nimic din ceea ce are.[64]

Un om dorea să fie foarte puternic. A auzit despre un înţelept care trăia în munţi că putea face minuni şi aşa că s-a dus la el. La fel de bine a luat cu sine şi mâncare pentru înţelept. Înţeleptul l-a primit şi a fost foarte amabil cu el. Când a fost întrebat dacă ştie să facă minuni înţeleptul răspundea:

- Nu ştiu să fac nici o minune.

Omul s-a gândit: el este cu adevărat un om modest fiindcă se consideră pe sine incapabil să facă minuni. Timpul a trecut şi omul nu l-a părăsit pe înţelept fiindcă dorea să ştie secretul a cum se pot face minuni. În acest mod îl slujea pe înţelept. Într-o seară omul îi făcea un masaj înţeleptului. Înţeleptul a dorit să meargă să doarmă şi i-a spus omului:

- Gata nu mai trebuie să îmi faci masaj.
- Nu mă voi oprii până nu îmi spui secretul de a face minuni.
- Fie cum zici tu. Îţi spune o formulă pe care trebuie să o spui de nouă ori. Dacă o vei spune vei ajunge să ţi se îndeplinească nouă dorinţe.

  Omul era bucuros şi s-a dus să îşi astrângă lucrurile.
- Aşteaptă. Mai este o condiţie.
- Ce condiţie?
- Pentru a ţi se îndeplinii dorinţele trebuie să te concetrezi în linişte deplină şi mai ales nu trebuie să te gândeşti la maimuţa galbenă.
- Maimuţă galbenă? Cum să mă gândesc la aşa ceva.

64 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Editura Egumeniţa: Galaţi, 2008).

Omul a plecat. Pe drum a putut vedea nişte feţe că îi dădeau târcoale dar nu le-a luat în seamă. Când a ajuns acasă a început să vadă maimuţe galbene peste tot. Cu cât încerca să se concretreze cu atât mai mult maimuţele galbene îl atacau. Îl trăgeau de păr, îl agresau şi îi rupeau hainele. Toată noaptea omul nu a putut să închidă un ochi. Dimineaţa nu s-a mai gândit la nici o minune. Tot ceea ce dorea el era să doarmă. A doua zii s-a dus la înţelept. Înţeleptul îl aştepta:

- Ce s-a întâmplat? Maimuţele te-au deranjat?
- Eu am dorit să fiu ucenicul tău şi tu m-ai făcut un obiect al maimuţelor. Nu mai vreau să ştiu nici o formulă.
- Este greşala ta. Eu ţi-am spus că nu ştiu să fac nici o minune. Mai mult, am dorit să îţi arăt cât de slab dezvoltată este mintea ta. Mai întâi de toate trebuie să o dezvolţi.

Întâmplarea de mai sus ne spune un lucru fundamental. Cu toţii dorim să avem rezultate cât se poate de frumoase în viaţa noastră dar suntem puţini cei care suntem gata să ducem lupta cu păcatul şi patimile din viaţa noastră. Acest lucru este aşa fiindcă viaţa duhovnicească este un lucru care implică cu sine nevoinţă.[65] Prin urmare este adevărat că la un anumit nivel starea de contemplaţie este o stare de nevoinţă. Acest lucru este aşa fiindcă în cele mai multe situaţii nevoinţa este un lucru care se întăreşte şi la fel de bine se fortifică prin contemplaţie. Contemplaţia este cea care ne face să ne cunoaştem viaţa noastră duhovnicească. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumii care de mai multe ori nu ştie ceea ce este viaţa duhovnicească. Contemplaţia la fel de bine se leagă de viaţa ascetică. Sunt mai mulţi asceţi care au ajuns să practice contemplaţia pentru a reuşii să se concentreze pe ceea ce este cu adevărat important în viaţa lor duhovnicească. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spune că trebuie să insistăm mai mult în concentare. Cu cât ne vom concentra mai mult în viaţa duhovnicească cu atât mai mult gândurile rele care sunt săgetate în noi de diavoli ne vor asalta. Diavolii nu se bucură atunci când un om se află în stare de contemplaţie fiindcă el ajunge în acest sens să se liniştească şi la fel de bine să trăiască o stare de fericire lăuntrică.[66]

Ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia este un lucru care se leagă foarte mult de viaţa duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este cea care îi aduce credinciosului creştin ortodox un fel de linişte duhovnicească. În sine fericirea

---

65 Într-un anume sens putem spune că viaţa duhovnicească este dincolo de toate un fel de nevoinţă şi la fel de bine şi contemplaţia este un fel de nevoinţă. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în cele mai multe situaţii contemplaţia ne cere să ne concentrăm. Pentru a contempla mintea noastră nu trebuie să fie împrăştiată. Sunt mai mulţi care deşi au minte ea este cât se poate de fragmentată. Acest lucru este ceea ce ajunge contemplaţia să evite şi la fel de bine să ne vindece. Atunci când contemplăm mintea noastră de reîntregeşte şi acest lucru îl face prin contemplaţie. Contemplaţia este un exerciţiu de concentrare în ceea ce priveşte viaţa noastră duhovnicească. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumii care consideră că nu este nevoie să ne concetrăm atunci când contemplăm. Ceea ce trebuie să ştim este că nu putem să contemplăm cu mintea hoinîrind şi mergând liberă în ce direcţie doreşte ea. Este bine să ne concentrăm mintea şi sufletul în contemplaţie pentru ca în acest mod să ajungem să ne liniştim şi la fel de bine să ne dăm seama de ceea ce este folositor pentru sufletele noastre.

66 Eftimie Atonitul, *Asceţi în lume 1 şi 2* (Bucureşti, 2009 şi 2014).

duhovnicească vine de la Dumnezeu şi Dumnezeu oferă acest lucru tuturor. Este bine să fim atenţi în acest sens cu care sunt intenţiile lui Dumnezeu faţă de noi. Este adevărat că după cum ne spun sfinţii părinţi Dumnezeu are o intenţie sau mai bine spus un plan cu fiecare dintre noi. El duce la îndeplinire acest plan prin ceea ce cunoaştem ca şi proia Sa. La fel de bine pronia lui Dumnezeu este un lucru care poate fii descoperit şi trăit prin contemplaţie. Propria lui Dumnezeu este o care cursul unui râu care duce apa în spre mare. La fel de bine pronia lui Dumnezeu este un curs care se găseşte în noi şi care ne duce la destinaţia în spre care doreşte Dumnezeu. De mai multe ori ajungem să ignorăm care este pronia lui Dumnezeu cu noi din lipsă de atenţie. Sfinţii părinţi sunt cei care ne spune că trebuie să fim extrem de atenţi cu mişcările care iasă din sufletul nostru. Acest lucru este aşa fiindcă prin aceste mişcări ajungem în cele din urmă să descoperim care este pronia lui Dumnezeu. Dumnezeu ne vorbeşte prin tot ceea ce există în jurul nostru dar ceea ce trebuie să ştim este că noi nu suntem cei care suntem atenţii la ceea ce intenţionează Dumnezeu cu noi. Pentru a fii cât se poate de în acord cu voia lui Dumnezeu trebuie să ştim să contemplăm. Ce înţelegem prin acest lucru? Prin acest lucru înţelegem că trebuie să facem un efort de concetrare şi să ne dăm seama că prin contemplaţie Dumnezeu poate fii recunoscut. În viaţa noastră de zii cu zii suntem asaltaţi de foarte multe lucruri: gânduri, probleme, informaţii, griji, încordare, dileme şamd. Acestea sunt cele care la un anumit nivel ajung să ne rupă de viaţa duhovnicească. Fiind rupţi de viaţa duhovniceacă în cele din urmă ajungem să fim rupţi şi de Dumnezeu. Contactul sau comuniunea cu Dumnezeu este un lucru care ajunge să fie restabilit prin contemplare. Trebuie să ne facem timp pentru contemplare atunci când simţim că suntem departe de Dumnezeu sau mai bine spus atunci când simţim că ne îndepărtăm de Dumnezeu.[67]

După cum se poate vedea, lumea în care tărim este în mai multe situaţii ca şi o mare învolburată. Sunt mai multe lucruri care nu sunt la locul lor. Trăim într-o lume în care violenţa şi agresivitatea sunt departe de a fii probleme care să fie soluţionate. La fel de bine de mai multe ori în lumea noastră auzim de războaie şi de terorism. Aceste lucruri sunt un fel de monedă curentă a zilelor noastre. În această lume este prin urmare extrem de greu să spunem că mai avem timp şi la fel de bine suntem deschişi în spre contemplare. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă lumea de azi găseşte faptul de a contempla cât se poate de nefiresc şi de nepotrivit. Trăim într-o lume în care cei puternici îi domină pe cei slabi, în care dreptatea o face cel mai viclean, în care sabotajul şi înşelătoria sunt metode de a ne rezolva neînţelegerile şi enumerarea ar putea continua. Pe acest fond tumultos al lumii în care trăim contemplaţia este un lucru care nu este un fapt interesant pentru lumea din jur. În realitate mai că nu se vorbeşte de loc despre contemplaţie în zilele noaste. Trăim într-o

67 Sunt mai mulţi care nu văd nici o diferenţă dintre contemplaţia creştin ortodoxă şi yoga. În acest sens ni se spune că yoga şi contemplaţia creştin ortodoxă sunt unul şi acelaşi lucru. Acest lucru este fals. Contemplaţia creştin ortodoxă este departe de a fii yoga. Yoga este un fel de contemplaţie care urmăreşte să ne aducă la starea de nirvana. Ştim că niervana este unirea cu marele tot care este nimicul. Prin urmare, pentru a se aneantiza omul ajunge la ceea ce se poate denumii ca şi nirvana. Acesta este sensul a tot ceea ce înseamnă yoga. Creştinismul ortodox este cel care ajunge la contemplaţie în vederea mântuirii. Mântuirea este un lucru care este cât se poate de departe de neantizarea omului. Este bine să ştim acest lucru pe fondul confuz al unei lumi care ne spune că nu este important în ce religie ajungi să contemplezi ci ceea ce este cu adevărat important este că ajungi să contemplezi. Acest lucru este respins de ortodoxie care consideră că nu poate exista contemplaţie fără de Domnul Iisus Hristos.

lume care este mult mai interesată de scandaluri decât de contemplaţie. Acest lucru evident nu este firesc. Cei care sunt dornici de a contempla sau mai bine spus de aduce o viaţă de contemplaţie sunt în cele mai multe situaţii consideraţi oamenii şi persoane demondate şi uneori chiar scrântiţi la minte. De ce să contempli când noi avem atât de multe lucruri de făcut? Ne spune unii. Pentru marea parte dintre oamenii din zilele noastre contemplaţia este o pierdere de vreme. Ne pierdem vremea atunci când dorim să contemplăm şi ar fii mai bine să ne uităm la televizor sau mai bine să navigăm pe internet. În cele mai multe situaţii putem vedea că în nici un caz omul modern nu doreşte să contemple şi la fel de bine să fie angajat în procesul de contemplaţie care este considerat o pierdere de vreme. Aceste lucruri sunt cele care ne spun că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu aceste lucruri. Poate este posibil să ne îneşelăm. Poate cotemplaţia este un lucru care este pe placul lui Dumnezeu. Adevărul este că nici un sfânt părinte nu ne spune că nu trebuie să contemplăm atunci când avem şansa. Acest lucru este aşa fiindcă ceea ce contemplăm noi este Dumnezeu. Îl contemplăm pe Dumnezeu şi acest lucru este un fapt pe care este bine să îl ştim şi la care trebuie să ne raportăm în mod firesc. Pentru sfinţii ortodoxiei contemplaţia este un lucru firesc. Fie că ei au contemplat pe Dumnezeu, pe Sfânta Maria sau pe sfinţii, sfinţii au fost persoane care au găsit timp pentru contemplaţie.[68]

Se spune că un om s-a decis să îşi îndeplinească visul, dar el nu avea destulă tărie să facă acest lucru. Aşa că s-a dus la mama lui:

- Mamă ajută-mă!
- Dragul meu aş dorii să te ajut dar nu pot. Tot ceea ce aveam ţi-am dat deja.
  Atunci el s-a dus la un înţelept.
- Maestre, de unde să fac rost de tărie?
- Se spune că este pe Everest dar eu nu am găsit acolo decât creste înzăpezite. Când m-am întors mi-am dat seama că am pierdut timpul.
  Omul l-a întrebat pe un călugăr:
- Părinte, unde să găsesc tărie pentru a îmi realiza visul?
- În rugăciunle tale fiule. Dacă visul tău v-a fii fals vei găsii linişte în rugăciune.

Omul a întrebat pe toată lumea şi tot ceea ce a găsit în cele din urmă a fost confuzie. Într-o zii stătea pe o bancă în parc şi se gândea. Pe acolo a trecut un bătrân.

- De ce eşti atât de confuz? L-a întrebat el.
- Am un vis dar nu am destulă trăie să îl duc la îndeplinire. Am întrebat pe toată lumea dar nu am găsit pe nimeni să mă ajute.
- Nimeni? Dar pe tine însuţi te-ai întrebat?
  Omul şi-a dat seama că nu a făcut acest lucru fiindcă a dorit să afle părerea celorlaţi din jur.

Întâmplarea de mai sus ne spune un lucru fundamental. Cu toţii avem dorinţe şi mai ales dorim ca ele să fie realizate. Ceea ce face ca aceste dorinţe să ajungă să nu fie realizate este împrăştirea pe care o avem noi atunci când vine vorba să punem în practică ceea ce dorim. Acest lucru are loc de mai multe ori şi este bine să îl ştim. Pentru a realiza ceea ce nea-m propus în viaţa duhovnicească trebuie să ne deschidem în spre noi înşine şi la fel de bine să fim cât se poate de sinceri cu noi înşine.[69] După cum putem învăţa din întâmplarea de mai sus, omul modern este un om care se raporteză foarte mult de ceea ce vede în jurul său. Acest lucru este aşa fiindcă acest om în cele mai multe situaţii ajunge să se teamă de sine şi la fel de bine referitor la ceea ce este în sufletul său. În realitate cu toţii ne vedem pe noi înşine ca şi oamenii buni,

68 A se vedea *Vieţile sfinţilor* vol., 1-12.

oamenii de treabă, oamenii credincioşi. Dacă vom sta mai mult şi vom contempla ceea ce este în sufletul nostru vom vedea că lucrurile nu sunt aşa. Vom vedea că sunt mai multe persoane pe care le detestăm fără ca eventual aceste persoane să merite acest lucru, vom vedea că suntem incapabili să stăm mai mult de vorbă cu noi înşine, vom vedea că avem foarte multe frici şi angoase pe care nu ştim cum să ne soluţionăm. Acest lucruri ne spune că în realitate suntem atât de buni pe cum considerăm. După cum am spus, este bine să ştim să contemplăm sinele noastru sau mai bine spus legătura sau relaţia nostră cu Dumnezeu. Vom descoperii în acest sens că deşi consdierăm că dorim să fim în comuniune cu Dumnezeu de mai multe ori suntem departe de a fii într-o comuniune continuă cu Dumnezeu. Fiindcă omul modern este un om fragmentat, comuniunea lui Dumnezeu este la fel de bine cât se poate de fragmentată. Acest lucru ne spune că trebuie să facem din contemplaţie o parte integrantă din viaţa noastră. Cu cât vom face acest lucru mai des cu atât vom ajunge la ceea ce sfinţii părinţi denumesc ca fiind „pacea duhovnicească." Avem nevoie de pacea duhovnicească fiindcă nu dorim să fim într-o stare de continuă încordare cu noi înşine. Lumea din jur ne aduce de cele mai multe ori la o astfel de stare. Este bine să ştim că prin contemplaţie ajungem să ne liniştim sufletul şi să îl aducem la starea de pace duhovniecascã. Iată prin urmare că contemplaţia este un lucru care este folositor şi cât se poate de benefic pentru noi. Am dorit în aceste rânduri să accentuăm mai mult ceea ce înseamnă pacea duhovnicească care poate fii atinsă şi dobândită prin viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care nu este străim de contemplaţie. Cu când devenim mai duhovniceşti cu atât mai mult ajungem să avansăm în contemplaţie.[70]

CAPITOLUL 4

CONTEMPLAŢIA ÎN ISIHASM

Isihasmul este un termen care provine din limba greacă veche ισιχασμος şi înseamnă liniştire. Unii consideră că isihasmul a apărut în secolul al XIV-lea odată cu Sfântul

69 Sunt mai mulţi oamenii care nu numai că sunt nesinceri cu cei din jur dar ajung să fie cât se poate de nesinceri şi cu sinele lor. Este bine să ne dăm seama că sinceritatea ajută viaţa noastră duhovnicească. Atunci când dorim să contemplăm dorim în mai multe situaţii să vedem lucruri extraordinare şi incredibile. Acest lucru este aşa fiindcă în noi există în subconştient ceea ce psihologii denumnesc ca şi dorinţa de miracol. Sunt mai mulţi care doresc miracole şi atunci când în viaţa lor nu apare nici un miracol ei se leapădă de viaţa credinţei. Pentru mai mulţi dintre semenii noştiri dorinţa de miracol este una extrem de puternică. Este bine să nu dorim miracole fiindcă dacă vom sta mai mult şi vom contempla vom vedea că noi în realitate putem să trăim şi fără de ele. Fiindcă contemplaţia nu aduce nici un fel de miracol sunt mai mulţi care se depărtează de viaţa credinţei şi la fel de bine şi de religie. După cum am spus, contemplaţia nu este miracol ci este mai mult o cunoaştere de sine în plan duhovnicesc. Sunt sfinţi care au ajuns să contemple atât de mult încât au căzut în extaz. Evident, acest lucru nu are loc cu noi. Faptul că noi nu am ajuns la măsuri mari de contemplaţie nu înseamnă că în alte situaţii contemplaţia nu a dat rezultate.

70 Alexander Schmemann, *Pentru viaţa lumii. Sfintele taine şi ortodoxia* (Editura Basilica: Bucureşti, 2012).

Grigorie Palama. Unii susţin că rădăcinile isihasmului se gâsesc în secolul al IV-lea la marii pustinici din deşertul Egiptului. Ceea ce ştim este că în plan istoric isihasmul a ajuns să se grupeze în jurul muntelui Athos. Aici au tărit mai mulţi isihaşti în secolul al XIV-lea care mai erau denumiţi şi ca *palamiţi* după numele Sfântului Grigorie Palama. Ceea ce a dorit cel mai mult isihasmul este ca sufletul să ajungă să trăiască într-o stare de armonie cu trupul. Acest lucru era realizat după isihaşti prin contemplaţie. Prin urmare, contemplaţia este un fel de unire sau mai bine spus de armonizare care există între suflet şi trup. Este adevărat că isihaştii au pus mult mai mult accent pe trup pe care au ajuns în acest fel de îl instruiască în ceea ce ei au cunoscut ca şi viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care prespune prin urmare linişte. Acest lucru l-am enunţat în rândurile de mai sus dar acum vom insista mai mult asupra lui fiindcă vom putea vedea că există foarte multă istorie în ceea ce priveşte acest deziderat.[71] Prin urmare, după mai mulţi istorici isihasmul este un curent care eventul a ţinut de evul mediu. Sunt mai multe opinii şi mai multe păreri care ne spune că în realitate isihasmul nu ţine numai de evul mediu şi la fel de bine de secolul al XIV-lea ci el ţine de toate epocile şi de toate timpurile în care sunt oamenii care se află în căutarea liniştii.

Prin ce s-a deosebit isihasul de călugării de mai înainte de el? Isihastul s-a desosebit de călugării care au trăit mai înainte de el prin faptul că isihaştii au ajuns să practice rugăciunea lui Iisus. Această rugăciune este o formulă simplă pe care ishastul a rosteşte în funcţie de respiraţie: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul.” Ceea ce consideratu isihaştii este că prin această rostire neîncetare a rugăciunii inimii sau a rugăciunii lui Iisus după cum mai este ea denumită omul ajunge să se ilumineze şi la fel de bine să se despătimească. Ştim că sunt mai multe patimi care îl asaltează pe isihast: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de bani şi avuţii, invidia, mânia, lenea şi mândria. Aceste patimi ajung ca să îl stăpânească pe isihast şi el luptă împotriva lor prin rugăciunii lui Iisus. Este de amintit aici că rugăciunea lui Iisus este o rugăciune contemplativă care la un anumit nivel sintetizează tot ceea ce a fost şi ceea ce am putea denumii ca şi spiritualitate creştin ortodoxă. Prin urmare, fără doar şi poate trebuie să vorbim despre isihasm ca şi despre o şcoală contemplativă care a apărut în ortodoxie. Alţii au fost de părere că isihasmul este mai mult un fel de perfecţioanre care a dvenit din interiorul monahsimului ortodox. Aceste lucruri sunt adevărate. Ceea ce trebuie să ştim este că deşi isihasmul a apărut în evul mediu el este şi în zilele noastre continua de călugării care sunt dornici de a duce o viaţă contemplativă. S-a putut vedea astfel că sunt mai mulţi călugări care s-au anjagat cu toată fiinţa şi cu toate resursele lor în viaţa contemplativă sau mai bine spus în viaţa isihastă. Acest lucru evident este un fapt care a fost certificat de mai mulţi sfinţi părinţi

71 Trebuie să spunem că isihasmul este cea mai contemplativă parte din creştismul ortodox. Aşa se face că cei care sunt cel mai angajaţi în acest lucru sunt călugării. Călugăria este într-un anume fel o şcoală a contemplaţiei. Acest fapt este aşa fiindcă în sine călugărul se dedică unei vieţii de contemplaţie. Acest lucru trebuie să fie foarte bine înţeles şi la fel de bine trebuie să ştim că viaţa călugărească este o viaţă de contemplaţie. Acest lucru evident este cât se poate de propriu călugărilor însă ceea ce se s-a putut vedea este că nu toţi călugării sunt angajaţi în viaţa de contemplaţie. Aceştia sunt călugări care evident şi-au greşit vocaţia. Viaţa duhovnicească este un lucru care în cazul călugărilor se manifestă prin contemplaţie. Fără doar şi poate dacă în cazul creştinului ortodox contempltia este un lucru care este prezent numai parţial se aşteptă din partea unui călugăr că el să fie deplin angajat în contemplaţie. Acest lucru este bine să îl ştim şi la fel de bine să ne dăm seama de semnificaţia lui.

ai isihasmului. Un alt mare părite isihast a fost Sfântul Grigorie Sinaitul de la care avem mai multe scrieri isihaste. Ceea ce aflăm din scrierile isihaste este că omul nu poate ajunge la o adevărată contemplaţie a lui Dumnezeu atunci când el se află sub stăpânia patimilor şi a păcatelor fiindcă acestea sunt cele care îl duc departe de pe om de Dumnezeu. Pentru isihaşti, păcatul şi patima este mai mult decât orice o înstrăinare de Dumnezeu. Acest lucru reiese din mai multe scrieri cu caracter isihast. Isihasmul este o învăţătură care şi astăzi continuă să mai aibă mulţi aderenţi deşi numărul lor a scăzut mult în comparaţie cu trectul. Drumul isihastului este prin urmare un drum contemplativ care se manifestă prin actualizarea numelui Domnului Iisus Hristos în viaţa sa. Acest lucru este la un anumit nivel unul dintre principalele scopuri ale vieţii isihaste.[72]

Se spune despre Esop că la un moment dat stătea afară şi se uita la o formă de păsări. El a stat acolo mai multă vreme şi nişte prieteni au rămas curioşi de ce să Esop acolo. Unu dintre ei a spus:

- Oare de ce stă Esop lângă ferma de păsări?
- Nu ştim.
- Ce ar fii să mergem să îl întrebăm?
- Este o idee bună.

  Prietenii s-au dus acolo.

- Esop, dorim să te întrebăm ce faci?
- Voi nu vedeţi?
- Stai de mai multă vreme lângă această ferme de păsări.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă sunt uimit de cât de mult se aseamănă oamenii cu aceste gâşte.
- În ce fel se aseamănă omaneii cu gâştele?
- La fel ca şi gâştele la mai mulţi oameni le place să vorbească numai de sine şi exclusiv numai despre sine.

Întâmplarea de mai sus ne spune că în mod natural omul modern este un om care este extrem de preocupat de propria persoană şi de propriile lui nevoi. Acest lucru îl face pe acest om să fie cât se poate de departe de sensul adevărat al vieţii. La fel de bine omul modern ajunge să fie în mai multe siutaţii cât se poate de deaprte şi de separat de ceea ce am putea denumii ca şi comuniunea cu cei din jur. Acest lucru a dus în evul mediu la nevoia unui cu tot diferit mod de viaţă. Acest mod de viaţă a fost modul de viaţă isihast. Isihastul era cel care se nega pe sine sau mai bine spus îşi lepăda sinele ca prin sinele său să ajungă să trăiască Hristos.[73] Rugăciunea lui Iisus este ceea ce face din isihasm un puternic curent hristocentric şi la fel de bine hristologic. Sunt mai mulţi care află de ceea ce este hristologia prin practica isihastă. Acest lucru are loc fiindcă prin învierea Sa, Hristos este accesibil tuturor celor care Îl caută. Isihasmul este hristoloigic şi acest lucru este aşa fiindcă el ajunge să actualizeze persoane lui Iisus în sufletul isihastului. Acest lucru are loc în plan contemplativ prin ceea ce se poate denumii ca şi viaţa de contemplaţie pe care o duce isihastul. Este cât se poate de adevărat că isihastul este cel Îl trăieşte pe Hristos contemplativ. Prin rugăciunea lui Iisus isihastul ajunge de se uneşte cu Hristos şi de aici începe ceea ce se poate denumii ca şi o întreagă dimanică a vieţii isihaste. Această viaţa este una care se potriveşte foarte mult cu viaţa călugărească fiindcă ea necesită o concentrare continuă pe persoana Domnului Iisus Hristos. Se ştie că înisishasm rugăciunea lui Iisus este una

72 Serafim Joantă, *Isihasmul, tradiție și cultură românească,* (Ed. Anastasia, București, 1994).

care este extrem de importantă şi ea nu se roseşte oricum. Ea se rosteşte în funcţie de respinraţia omului. Când omul inspiră el spune: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu” şi când expiră el spune: „miluieşte-mă pe mine păcătorul.” Acest lucru îl face pe isihast să ajungă să contemmple persoana Domnului Iisus Hristos care este Mântuitorul lumii. Este bine să ştim prin urmare că poate dintre toate cutentele teologie care au existat în istoria ortodoxiei poate unul dintre cele mai hristologice a fost isihasmul. Isihasmul este un lucru care ne face să actualizăm ceea ce se denumeşte ca şi persoana şi credinţa în Domnul Iisus Hristos. Ceea ce mai mulţi isihaşti au ajuns este ca ei să se ridice prin contemplare mai presus de realităţile lumii din jur şi să ajungă să contempleze lumina taborică. Ce este lumina taborică? Este o lumină care a fost contemplată în momentul schimbrăii la faţă de sfinţii apostoli Petru, Iacov şi Ioan pe muntele Tabor. Această lumină spun isihaştii că poate să fie contemplată prin rugăciunea lui Iisus. Isihaştii ne spun că această lumină nu este fizică ci ea este dumnezeiască şi prin urmare necreată.[74]

În ceea ce priveşte isihasmul se ştie că în secolul al XIV-lea a existat o puternică dispută care a avut loc între Sfântul Grigorie Palama şi Varlaam din Calabria în ceea ce priveşte natura luminii duhovniceşti sau a luminii dumnezeieşti pe care isihaştii ajung să o contempleze în rugăciunea lor. Acest lucru a făcut pe Varlaam care era un scolastic al timpului să susţină că lumina de pe Tabor nu a fost o lumină necreată ci o lumină creată. Acest lucru evident a fost respins de Sfântul Grigorie Palama care a demonstrat că lumina lui Dumnezeu este o lumină necreată în timp ce lumina fizică este o lumină creată. În cele din urmă Varlaam v-a fii respns şi se v-a demonstra că ceea ce susţinea el este fals. Este cât se poate de adevărat că isihaştii aveau ca şi scop contemplarea luminii lui Dumnezeu. Această lumină este o lumină pe care mai mulţi sfinţi s-au încredincit să o vadă. Acest lucru l-a făcut pe Sfântul Grigorie Palama să aducă mai multe clarificări în ceea ce priveşte viaţa isihastă. În acest sens, el a ajuns să spune că atunci când cel care a ajuns la despătimire şi s-a unit cu Dumnezeu el nu ajunge să se unească cu fiinţa lui Dumnezeu ci mai bine spus energiile necreate a lui Dumnezeu. Acest lucru este un mare adevăr pe care l-a clarificat doctrina isihastă. Sfântul Grigorie Palama care a fost un mare isishast eventual a ajuns la o contemplare a lui Dumnezeu şi el a putut să îşi dea seama că ceea ce ajunge un isishat să contemple nu este în nici un caz esenţa lui Dumnezeu. Este bine să ştim acest lucru fiindcă sunt mai multe curente

---

73 Faptul că într-o anumită persoană ajuge să trăiască Hristos nu înseamnă neantizarea acelei persoane. Acest raport este foarte bine să îl exprimăm folosindu-ne de exemplul familiei. Se ştie că în mai multe senuri părinţii ajung să trăiască prin copii lor. De ce spunem acest lucru? Acest lucru este aşa fiindcă părinţii ajung în mai multe situaţii să se implice în viaţa copiilor şi acest lucru evident nu rămâne fără de repercusuni. Este bine să ştim acest lucru mai ales într-o lume în care omul se afirmă pe sine ca şi unica şi singura valoare. Prin urmare, ceea ce putem spune este că Hristos ajunge să trăiască prin isihast la fel cum părintele trăiesc prin educaţie în copilul său. Acest lucru este bine să fie înţeles şi să nu ajungem să îl confundăm cum fac mai mulţi în zilele noastre. Este prin urmare adevărat că prin isihast se ajunge la un fel de linişte a persoanei, linişte pe care marii părinţii duhovniceşti ajung să o dea şi celor din jurul lor. Prin urmare, liniştea duhovnicească nu este un lucru pe care îl ţinem numai pentru noi ci la fel de bine este un lucru pe care ajungem să îl împărtăşim cu cei din jurul nostru.

74 Constantin Marin, *Isihasm în mănăstirile spatiului mioritic românesc: de la palamism la paisism* (Editura Lumen: Iaşi, 2009).

sincretice şi panteiste în zilele noastre care nu au foarte bine clarificate de aceste lucruri. Prin urmare există o distincţie între esenţa lui Dumnezeu şi energiile lui Dumnezeu. Aceste negii sunt mai bine spus lumina necreată pe care isihastul ajunge să o contemple atunci când este cu adevărat desăvârşit. Sfântul Grigorie Palama a ajuns să dea mărturie de acest lucru şi este bine să ştim de el şi de activitatea lui. Energiile lui Dumnezeu sunt cele care emană din fiinţa lui Dumnezeu şi atunci când sunt contemplate ele îl duc pe isihast la unirea cu Dumnezeu. Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că isihastul nuse uneşte cu fiinţa lui Dumnezeu ci cu energiile care emană din fiinţa lui Dumnezeu.[75]

Trebuie să spunem că disputa isishastă a creat mai mult neînţelegeri în lumea bizantină fiindcă mai mulţi împăraţi bizantini pendulau între Sfântul Grigorie Palama şi Varlaam din Calabria. Ceea ce putem deduce de aici este faptul că isihasmul a venit foarte mult în sprijinul contemplaţiei creştin ortodoxe. Atunci când contemplează creştinul ortodox ajunge să se unească cu energiile necreate a lui Dumnezeu sau mai bine spus cu lumina necreată a lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care a fost net superior scolasticii occidentale care spunea că singura modalitate de a ajunge la o cunoaştere şi la o unire cu Dumnezeu este pe cale raţională. Este de amintiti aici că isihasmul nu a fost împotriva cunoaşterii raţionale a lui Dumnezeu dar el nu a absolutizat acest lucru şi la fel de bine a lăsat loc şi cunoaşterii conteplative. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumi care în de mai multe ori crede foarte mult că tot ceea ce are nevoie omul este să ajungă la o cunoaştere raţională a lui Dumnezeu. Cunoaşterea contemplativă este prin urmare cunoaşterea care îl deschide pe isihast în spre lumina necreată a lui Dumnezeu. Prin urmare, isihasmul a fost învăţătura care a clarificat un lucru important în viaţa duhovnicească şi mai ales în viaţa contemplativă: că nu se poate ajunge la o unire cu fiinţa lui Dumnezeu ci mai mult la o unire cu energiile lui Dumnezeu. Aceste enerigii sunt manifestate cel mai mult în lumina lui Dumnezeu. Acest fapt avea să devină după secolul al XIV-lea unul dintre marile adevăruri ale învăţăturii de credinţă creştin ortodox. Evident, el a fost respins de occident şi acest lucru este ceea ce ce face să credem şi la fel de bine să de dăm seama că cu foarte mare greutate se mai poate vorbii despre o reconciliere dintre răsăritul ortodox şi apusul catolic. Acest lucru este aşa fiindcă catolicii au fost cât se poate de opuşi la ceea ce înseamnă contemplarea. Isihasmul a fost un curent care a fost pentru contemplare şi la fel de bine pentru tot ceea ce rezultă din ea. Acest fapt noi trebuie să îl evidenţiem în aceste rânduri. Isihasmul este un lucru care în zilele noastre este extrem de bine demonstrat dogmatic şi prin urmare sunt puţini cei care ajuns să

75 Anul 1351 a fost anul în care a avut loc un sinod la Constantinopol care s-a pronunţat în favoarea isihaştilor. În cele din urmă ishasmul a fost acceptat ca şi învăţătură oficială a ortodoxiei. Acest lucru îl v-a face pe Varlaam să devină un oponent al ortodoxiei. El v-a devenii cât se poate de opus a tot ceea ce a însemant ortodoxia fiindcă a fost respins de sinodul mai sus menţionat. Este de amintiti aici că isihasmul a venit şi pe fondul scolasticii occidentale care susţinea că Dumnezeu nu trebuie cunoscut şi nici experimnetat prin rugăciune şi contemplaţie ci mai mult prin cunoaştere raţională. Tot ceea ce trebuie să facă omul pentru a Îl cunoaşte pe Dumnezeu este să ajungă la o cunoaştere raţională a lui Dumnezeu. Din exponenţii scolasticii care se opunea contemplaţiei lui Dumnezeu cel mai cunoscut a fost Toma Aquino. Acest lucru evident nu a făcut decât să sape o groapă şi mai mare între Biserica Creştin Ortodoxă şi cea Catolică. Este de amintit aici că în acest proces de separaţie un rol mare l-a avut Varlaam din Calabria.

trăiască în acest context şi sau mai bine spus să îi actualizeze ceea ce ţine de conţinutul său. Isihastul este cel care prin rugăciunea lui Iisus ajunge să contemple lumina necreată a lui Dumnezeu şi la fel de bine ajunge în acest fel să fie în comuniune cu Dumnezeu. Nu se poate vorbii de isihasm fără să nu vorbim de comuniunea cu Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă isihasmul este calea contemplativă care ne duce la unirea cu Dumnezeu.[76]

Se spune că la un moment dat un cofetar stătea la cofetăria lui. Mai multe muşte se zburau deasupra preparatelor sale şi în acest fe îi stricau prăjiturile. Acest cofetar era chel. La un moment dat o muscă s-a aşezat pe capul său. Atunci cofetarul a încercat să o lovească dar tot ceea ce a putut lovii a fost chelia sa.

- Ce om stupid eşti tu, a spus musca.
- De ce?
- Fiindcă au încercat să mă părinzi şi nu ai reuşit.
- Şi ce este cu asta?
- Ai reuşit să te loveşti.
- Şi crezi că îmi pasă?
- Ar trebui dar tu cred că eşti prea stupid.
- Eu cred că te înşeli.
- De ce?
- Faptul că m-am lovit singur încercând să te prind nu m-a dezamăgit deloc fiindcă am ştiut că o fac pentru o cauză drepată.
- Ce cauză?
- Tu eşti cea care aduci microbi pe prăjituri şi dacă oamenii le mănâncă se vor îmbolnăvii. Eu sunt dispus să sufăr şi mai mult până te voi prinde.
- De ce?
- Fiindcă ştiu că acest lucru se merită.

Întâmplarea de mai sus ne spune un lucru fundamental: acest lucru este faptul că au existat mai mulţi isihaşti care fie că au fost în mănăstiri sau fie că au fost mireni au încercat să ajungă să vadă lumina necreată a lui Dumnezeu de care ne-au vorbit sfinţii părinţi ai ortodoxiei în vechime. Sunt foarte puţini isihaşti care realmente au ajuns să vadă lumina necreată a lui Dumnezeu. Chiar dacă aceşti părinţi au ajuns să vadă lumina necreată a lui Dumnezeu la fel de bine ei nu s-au mândrit cu acest lucru. Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că este bine să ne propunem să ajungem să vedem lumina necreată a lui Dumnezeu pe care au văzut-o isihaştii evului mediu.[77] După cum am spus, ceea ce au experimentat isihaştii a fost foarte mult contemplaţia lui Dumnezeu. Această contemplaţie isihastă a avut două trăspturi fundamentale:

1. Se face în lumina necreată a lui Dumnezeu.
2. Se face în linişte.

Este prin urmare de amintit aici că isihasmul este un lucru care nu se poate face în gălăgie şi la fel de bine în tumultul lumii din jur. Acest lucru este aşa fiindcă călugărul nu se poate concetra pe contemplaţie. După cum trebuie să afirmăm în ortodoxie isihasmul a fost probabil cea mai puternică mişcare contemplativă care a ajuns să se autoperfecţioeze prin contemplare. Sunt în acest sens mai multe scrieri şi mai multe mărturii pe care le avem referitor la ceea ce se înseamnă să duci o viaţă isihastă. În cele din urmă, exemplul suprem de viaţă isihastă a devenit călugărul creştin ortodox. Călugărul creştin ortodox este fără doar şi poate modelul suprem de viaţă duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă trebuie să spunem că călugărul creştin

76 Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).

ortodox este foarte mult un contemplativ sau mai bine spus el este cel care se dedică pe sine în întregime vieţii contemplative. Călugăria creştin ortodoxă este prin urmare un model de viaţă contemplativă şi acest lucru a fost experimentat de mai mulţi sfinţi părinţi care au ajuns să trăiască în contemplaţie. Este bine să îl vedem pe călugăr ca şi un contemplativ fiindcă în acest mod şi noi vom ajunge să ne împrătăşim de experinţele lor. Sunt mai mulţi călugări care au ajuns să pună în scris experinţele lor de viaţă isihastă. Unul dintre cele mai cunoscute exemple este sfântul Paisie Velicicovski.[78]

După cum am vorbit mai sus, isihasmul este o spiritualitate care se adresează în primul rând călugărilor. Acest lucru nu înseamnă că mirenii sau laicii nu se pot implica în isihasm şi în ceea ce ţine de el. Este un lucru cât se poate de adevărat faptul că isihasmul este un curent care la fel de bine poate îngloba în sine şi pe laici. Acest lucru este aşa fiindcă chiar dacă nu pot practica rugăciunea inimii permanent sunt mai mulţi laici care sunt evlavioşi şi vor mai mult decât o simplă predică de duminica de la biserică. Este adevărat că sunt mai mulţi laici care vor să aibă un mod de viaţă total ortodox şi acest lucru îi face ca ei să caute tot felul de supape spirituale. În acest sens, de mai multe ori ei ajung la isihasm. Sfântul Ioan Scărarul era de părere că „lumină monahilor sunt îngerii, lumină mirenilor sunt monahii." Prin urmare, este adevărat că lumea din jur sau mai bine spus lumea laică caută în călugări uneori mai mult decât un simplu pelerinaj pe care ei îl fac la mănăstirea monahilor. Sunt mai mulţi laici care doresc să practice rugăciunea inimii sau rugăciunea lui Iisus. Acest lucru este o expresie a evlaviei. Este adevărat că rugăciunea lui Iisus care este prin excelenţă o rugăciune contemplativă se adresează mai mult călugărilor dar în cele din urmă ea a fost adoptată şi la laici. Prin urmate, dacă un om este evlavia la fel de bine el poate practica rugăciunea lui Iisus. Acest lucru se crere la fel de bine şi de la preoţi care şi ei pot ajunge să practice această rugăciune. Preotul este un om al lui Hristos şi el prin rugăciunea lui Iisus ajunge să fie într-o comuniune deplincă cu El. Este bine ca şi preotul paroh să ajungă să practice rugăciunea lui Iisus. Acest lucru este un fapt pe care mai multă lume îl consideră un lucru bun. Un preot evlavios este unul care este la fel de bine iniţiat în tainele isihasmului. După cum am vorbit în rândurile trecute este adevărat că rugăciunea inimii este un fapt şi un lucru care se adresează celor care sunt în căutare de linişte duhovnicească. Sunt mai multe lucruri care ne spune acest fapt. Prin faptul că noi ne găism liniştea sufletească acest lucru ajunge de se extinde şi peste

77 Adevărul este că în zilele noastre sunt mai mulţi care nu ştiu mare lucruri despre isihasm. Cei care sunt dornici să cunoască mai multe lucruri despre ortodoxie vor ajunge în cele din urmă să înţeleagă şi să îşi dea seama şi de ceea ce este isihasmul sau mai bine spus de ceea ce înseamnă isihasmul. Pentru zilele noastre isihasmul este foarte mult o parte a ortodoxiei care este încă vie între unii călugări creştin ortodocşi. Este adevărat că isihasmul se adresează mai mult călugărilor creştin ortodocşi dar aceşti călugări nu sunt singurii care ajung să se împărtăşească de descoperirile şi de bunătăţile duhovniceşti ale isishasmului. Acest lucru este un fapt asupra căruia am insistat mai mult în zilele noastre. Este bine să nu fim ignoranţi în ceea ce priveşte isihasmul şi la fel de bine este bine să ştim ceea ce este ortodoxia. După cum am spus, în zilele noastre isihasmul este o învăţătură care se adresează mai mult numai călugărilor şi celor care au ţinut de viaţa călugărească. În secolul al XIV-lea acesta era un fenoment care era mult mai larg şi au fost şi împăraţi biznatini care s-au considerat pe sine cât se poate de interesaţi de ceea ce a descoperit isihasmul.

78 Sfântul Paisie Velicicovski, *Criniţii ţarinii* (Editura Oastea Domnului, 2014).

cei din jurul nostru. Este acesta un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere într-o lume care este cât se poate de interesată de ceea ce este furmos şi bun. Sunt mai multe surogate ale binelui şi ale frumosului în lumea noastră şi acest lucru este un fapte care nu ne poate lăsa indiferenţi.[79]

Prin urmare, după cum am precizat mai sus, rugăciunea lui Iisus este forma populară a isihasmului. Isihasmul la fel de bine implică cu sine şi o anumită dietă. Este vorba de dieta ascetică. După cum se poate înţelege isihasmul nu este numai un curent contemplativ ci la fel de bine şi unul ascetic. Isihasmul ne spune că există o legătură cât se poate de profundă dintre contemplaţie şi asceză. Acest lucru se manifestă cel mai bine prin rugăciune. Sunt mai mulţi călugări care se roagă lui Dumnezeu şi acest lucru este atât un act de contemplaţie cât şi unul de asceză. Acest lucru este aşa fiindcă aceşti călugări ajung la ceea ce ortodoxia cunoaşte ca şi rugăciunea neîncetată. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine să îl avem în vedere în contextul unei lumii care nu prea este interesată de asceză şi de nevoinţă. După cum se poate deduce, contemplaţia este pentru isihast to o formă de asceză. Ne nevoim prin faptul că ne concentrăm mai mult pe contemplaţie. Trebuie să nu ne facem mari inluzii în acest sens referitor la faptul că vor fii mulţi care vor ajunge să se intereseze de contemplaţie mai ales pe fondul unei lumi care este atât de mult intereată de valorile lumii materiale. La fel de bine sunt mai mai mulţi care vor să ştie dacă contemplaţie isihastă aduce cu sine ceea ce cunoaştem ca şi plăcere? Adevărul este că există o plăcere în a contempla pe Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă Dumnezeu este tot ceea ce poate fii mai frumos şi mai bun în lumea noastră. Prin urmare, este bine să ştim că contemplaţia este un lucru care aduce cu sine o plăcere mult mai mare şi mult mai intensă decât plăcerie trupeşti. Este vorba foarte mult de ceea ce este plăcerea duhovnicească. Această plăcere îşi are originea în Dumnezeu şi se leagă foarte de mult o o viaţă cu Dumnezeu. În această stare omul ajunge să vadă clar şi coerent ceea ce există în această lume şi tot ceea ce poate fii expeirmentat în sens duhovnicesc. După expresia unor teologi ortodocşi contemporani sunt mai mulţi care ajung să fie la un anumit nivel „răniţi” de frumuseţe contemplaţiei lui Dumnezeu fiindcă în acest fel ei ajung la ceea ce este obârşia fiecărui lucru şi a tot ceea ce există în această lume. Aceasta este una dintre cele mai mari plăceri pe care le aduce contemplaţia. Tebuie să ştim că plăcerea pe care o aduce contemplaţia nu este în nici un fel una de ordin hedonist. Adevărul este că în lumea noastră există foarte mult hedonism. Sunt mai mulţi care consideră că sensul vieţii este fără doar şi poate plăcerea. Ei susţin că acesta este tot ceea ce trebuie să trăiască omul. Prin urmare, plăcere ajunge ca de mai multe ori să Îl înlocuiască pe Dumnezeu. Trebuie să ştim că de la Dumnezeu primim şi plăcere dar primim şi stări în care plăcerea nu există. Acest lucru nu înseamnă că acolo unde nu este plăcere este durere. Pe Dumnezeu nu trebuie să Îl căutăm pentru plăcrerea pe care ne-ar putea să

79 Referitor la răspîndirea isihasmului printre laici acest lucru aduce cu sine în discuţie ceea ce înseamnă să fi laic în zilele noastre. Se ştie că biserica este alcătuită din preoţi şi laici. Laicii sunt consideraţi în mai multe ipostaze destul de nesemnificativi în viaţa bisericii fiindcă se consideră că accentul cade de preot. Adevărul este departe de a fii acesta. Laicul la fel de bine este şi el o parte a bisericii şi este la fel de importantă ca şi preotul. Într-un anume sens, preotul este doar un reprezentant al laicului în faţa lui Dumnezeu. Acest lucru este din ce în ce mai negat în zilele noastre în care ni se spune că nu trebuie să insistăm prea mult pe laici şi pe ceea ce înseamnă ei. Laicul este la fel de bine chemat să îi slujească lui Dumnezeu. El poate face acest lucru dacă doreşte prin rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea lui Iisus prin urmare nu este numai o rugăciune a preoţilor şi a călugărilor ci şi al laicilor.

ne provoace această întâlnire ci mai mult prentru cine este Dumnezeu însuşi. Acest lucru este un mare adevăr pe care isihasmul în pune în faţa noastră.[80] Prin urmare este foarte adevărat că isihasmul are două moduri în care este perceput: el este practicat în mod deplin de călugării creştin ortodocşi dar există şi o a doua formă populară a isihasmului care este practicată de mai mulţi creştini ortodocşi.

Se spune că la un moment dat un om muncea la pădure. El tăia din copaci. La un moment dat s-a pus să se liniştească şi a lăsat securea lui. După ce s-a trezit a dorit să îşi continue munca dar nu a găsit securea. S-a dus la angajaţii lui şi le-a spus:

- Care dintre voi mi-aţi furat securea?
- Nu noi am luat-o.
- Atunci cine.
- Nu ştim.
- O să aflu cine a furat securea.
- Cum?
- Veniţi cu mine la biserică şi acolo este un preot bătrân care face rugăciuni şi astfel voi afla cine a furat securea.

În timp ce mergeau spre biserică au găsit un anunţ pe care scria: „biserica a fost jefuită noapte trecută. Se oferă recompensă celui care v-a prinde hoţul.” Atunci omul le-a spus angajaţilor săi:

- Mergem înapoi. Dacă cei de la biserică nu ştiu cine le-a jefuit biserica cum vor ştii cine mi-a furat mie securea?

Întâmplarea de mai sus ne spune că în mare parte atunci când trecem prin greutăţi ajungem să credem că aceste greutăţi sunt atât de mari că nimeni altcineva nu mai trece prin ele. În aceste momente de cele mai multe ori omul ajunge la concluzia că are nevoie de ajutor. Acest ajutor trebuie să vină de la Dumnezeu.[81] Prin urmare, este foarte adevărat că atunci când omul trece prin necazuri şi încercări el doreşte să găsească o modalitate de izbăvire. Atunci omul ajunge să fie cât se poate de spiritual sau mai bine spus deschis în spre lumea duhovnicească. Sunt mai mulţi care află despre isihasm şi ceea ce înseamnă isihia numai când sunt în mari încercări. Acest lucru este aşa fiindcă ei caută o disciplină şi o tehnică care să îi scoată afară din procesul dureros în care se află. Aşa se face că marea majoritate a oamenilor ajung să ceară ajutorul lui Dumnezeu numai când sunt în mari probleme şi la fel de bine în mari încercări. Acest lucru nu este în cele din urmă rău şi ceea ce este rău este că sunt mai mulţi care odată ce au trecut de problemele care le aveau revin la modul lor de viaţă fără de Dumnezeu pe care Îl duceau mai înainte. Este bine să ştim aceste lucruri pe fondul unei lumii care

---

80 Nicolae Steinhardt, *Drumul către isihie* (Editura Dacia: Cluj Napoca, 1999).

81 Tema ajutorului lui Dumnezeu este una cât se poate de familiară creştinismului ortodox care susţine că omul este în mare parte la latitudinea lui Dumnezeu. Sunt mai mulţi cei care caută ajutorul lui Dumnezeu dar ei pot vedea că în anumite situaţii ajutorul lui Dumnezeu întârzie să vină sau uneori nu vine chiar de loc. Acest lucru este aşa fiindcă este cât se poate de adevărat că Dumnezeu poate nu consideră că ceea ce cerem noi de la El nu ne este de folos. Noul Testament ne spune că Dumnezeu ştie mai îniante de a cere de la El ceea ce dorim să cerem. Pentru acest motiv este adevărat că Dumnezeu nu răspunde la cererile noastre aşa cum am dorii noi. Ar fii bine în acest sens să îi cerem ajutorul lui Dumnezeu atunci când dorim să contemplăm. Acest lucru ne v-a spune dacă Dumnezeu este dorinic ca noi să ducem o viaţă de contemplaţie sau nu.

la nivel teoretic se prezintă pe sine ca fiind cât se poate de plină de credinţă în Dumnezeu. Acest lucru evident este o realitate pe care trebuie să o cunoaştem şi de care trebuie să ţinem cont. Viaţa duhovnicească este un lucru care nu trebuie să fie căutată numai în situaţii dificile. La fel de bine isihasmul este un lucru care ajunge să fie studiat şi aprofundat când omul trece prin greutăţi. Acest lucru este aşa fiindcă atunci omul simte că are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Ajutorul lui Dumnezeu vine dar la fel de bine el de mai multe ori nu vine fiindcă omul nu este sincer în deschiderea lui faţă de Dumnezeu. S-a spus cu mai multe ocazii că isihasmul este „filosofia celor care iubesc liniştea." Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că nu toţi iubesc liniştea. Sunt oamenii care le place să trăiască în mijlocul vacarmului şi al gălăgiei. Acest lucru evident nu este bine. Aceşti oamenii de mai multe ori ajung de se îmbolnăvesc. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă neliniştea şi vacarmul la un anumit nivel au efecte negative auspra omului.[82]

Iată ce ne spune Sfântul Isihie Sinaitul depse isihasm: „inima ajunsă la linişte prin cunoaştere va vedea abis înalt, iar urechea liniştii va auzi de la Dumnezeu lucruri nespus de fericite." (Filocalia 4). Iată prin urmare că isihia este un lucru care ne face să ne vedem pe noi înşine şi vom vedea ceea ce este sufletul nostru. Sufletul nostru este o entitate care este pusă să există în această lume între două entităţi: raiul şi iadul. Ţine de alegerea lui în spre ce v-a opta. Acest lucru este aşa fiindcă sufletul omului este o entitate liberă. Prin urmare, este bine să ştim că ishasmul este un lucru care se adresează sufletului. Isihasmul este cel care face ca sufletul nostru să se liniştească prin contemplaţie şi mai ales prin rugăciunea lui Iisus. Acest lucru este unul dintre faptele fundamentale ale isihasmului. Este bine să ştim ceea ce este şi modul în care este defiinit isihasmul fiindcă acest lucru ne spune că în cele din urmă isihasmul este ceea ce defineşte liniştea noastră. Suntem într-o lume în care de mai multe ori se poate exista o frică de linişte. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în mentalitatea populară liniştea este asociată cu singurătatea. A trăi în linişte trebuie să spunem că nu este tot una cu a fii singur. Aceste două noţiuni sunt cât se poate de complementare în mentalitatea populară. Este bine să ştim că a duce o viaţă duhovnicească este un lucru care ne duce la isihasm. Sunt mai mulţi care au spus acest lucru. Viaţa isihastă este un lucru frumos şi este acea tăcere de care avem nevoie pentru a ne ruga, pentru a privii flacăra candelei sau pentru a asculta slujba de la biserică. Este de amintit aici că nici o slujbă de la biserică nu are loc în gălăgie. Gălăgia este un lucru care ajunge în mai multe situaţii să caracterizeze lumea noastră. În marile metropole acest lucru este fără doar şi poate o mare realitate. Se aud claxoane de maşini, scârţâituri de şine de tramvai, strigăte, frânări bruşte, vorbe şi uneori chiar bubuituri. Acest lucru este găsit uneori cât se poate de inconvenient de mai multă lume.[83]

Prin urmare, ishasmul are funcţia de ne duce în spre contemplare şi la fel de bine de a ne liniştii. Avem nevoie de linişte fiindcă acest lucru este ceea ce defineşte la un anumit nivel trăierea şi tot ceea ce simţim noi ca şi persoane. Este în acest sens adevărat că sunt mai mulţi oamenii duhovniceşti care în lume se simt cât se poate de singuri şi parcă sunt în pustie fiindcă îşi dau seama de deşertăciunea la mai multe lucruri care ocupă viaţa de zii cu zii a semenilor noştrii. Aici ar ajunge să amintim că sunt mai mulţi semeni de ai noştrii care sunt cât se poate de mult influenţaţi de jocuri de noroc şi la fel de bine unii sunt beţivi, alţii sunt interesaţi să profite cât mai mult de pe semenii lor pentru a îşi mării averile şi la fel de bine alţii sunt interesaţi numai de a

82 Dan Popovici, *Marea tăcere* (Bucureşti, 2013).

îşi împlinii plăcerile instinctuale de oridin sexual. Aceste lucruri sunt cele care ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu lumea din jur fiindcă nu tot ceea ce primim de la lumea din jur este bine.

Ceea ce ne spune isihasmul este că nu putem ajunge la contemplaţie în stare de vacarm şi de nelinişte. Acest lucru este aşa fiindcă în aceste situaţii suntem cât se poate de departe de noi înşine şi de cine suntem noi cu adevărat. Este de interes aici că diavolii sunt entităţi în care numai există linişte de loc ci un fel de mistuire continuă în vacarm. Acest lucru este cea ce îi face ca la fel de bine să instige în mai multe situaţii ceea ce este neliniştea şi angoasa în lumea noastră. Iată ce ne spunea Baruh Spinoza despre linişte: „în adevăr, omul ignorant, pe lângă că este tulburat în multe chipuri de cauzele externe şi nu ajunge niciodată la adevărata linişte sufletească, trăieşte aproape neştiutor de sine, de Dumnezeu şi de lucruri, aşa încât încetează de a suferi numai atunci când încetează de a nu mai fi. Înţeleptul, dimpotrivă, întrucât îl considerăm ca atare, aproape că nu se tulbură sufleteşte, ci fiind printr-un fel de necesitate eternă conştient de sine, de Dumnezeu şi de lucruri, nu încetează niciodată să existe şi să se bucure totdeauna de adevărata linişte sufletească.” Prin urmare, Sapinoza era de părere că neliniştea este cea care îl face pe om să se piardă pe sine însuşi. Acest lucru este aşa fiindcă neliniştea este cea care îl împrăştie pe om. Ca şi fiinţe create de Dumnezeu avem nevoie de linişte şi la fel de bine avem nevoie de un fel de raţionalitate a tot ceea ce înseamnă starea de odihnă sufletească. Este cât se poate de adevărat că în mai multe situaţii putem fii odihniţi trupeşte fără să fim liniştiţi sufleteşte. Acest lucru este simţit de mai multă lume. Sunt mai mulţi care ne spun că liniştea sufletească este un lucru care este identic cu liniştea trupească. Acest lucru evident este un lucru fals. Atunci când omul a făcut un lucru rău: a furat, a jefuit, a violat sau a minţit el simte în el un fel de nelinişte care îl mustră. Acest lucru are loc chiar dacă omul este odihnit trupeşte. Este prin urmare bine să ştim că ceea ce liniştele sufletul nostru este contemplaţia. În acest sens, isihasmul este întotdeauna un reper pe care îl putem folosii în spre folosul nostru.[84]

Se spune că a existat un comerciant care ducea bunuri în locuri depătate de pe pământ. Soarta i-a fost favorabilă. El a început să se îmbogăţească. Era ca şi cum tot ceea ce atingea el devenea aur. Aşa se face că el s-a extins şi a devenit extrem de bogat. La un momnent dat stătea la discuţie cu un prieten.

- Aş dorii să te întreb un lucru, a spus prietenul.
- Ce lucru?
- Cum se face că ai devenit aşa bogat?

---

83 Sunt mai mulţi care ne spune că în realitate ei nu sunt deranjaţi de aglomeraţia marilor metropole mai ales dacă ei s-au născut în asemenea locuri. Acest lucru este ceea ce ne spune că aceşti oamenii fără să vrea au fost într-un anume fel puşi să trăiască viaţa lor în vacarm şi în gălăgie. Pentru ei acest lucru ne spun că este firesc. Acest lucru nu este chiar aşa. Ceea ce s-a putut vedea este că în cele mai multe situaţii omul metropolintan ajunge să fie afectat de ceea ce este şi de modul în care are loc acest mod de viaţă. Acest lucru este aş fiindcă acest mod ajunge să depoziteze în subconştientul său toate strările de tensiune pe care le trăieşte atunci când e stă în vacarm. Prin urmare, la un moment dar aceste lucruri vor izbugnii în exterior şi vor duce la depresie sau de nevroză. Aceste lucruri au fost atestate de psihologia şi psihiatria modernă.

84 John Meyendorff, *Byzantine hesychasm* (Variorum, 1974).

- Este foarte simplu.
- Mai exact?
- Este din cauza talentului meu, a muncii grele şi a bunei mele judecăţi. Am ştiut exact unde şi când să investesc, a răspuns comerciantul plin de mândrie.

Mai apoi comerciantul şi-a investit banii într-o nouă afacere. De această dată el nu a reuşit. A fost din cauza judecăţii sale. Un vapor s-a scufundat, un altul a fost ros de şoareci şi marfa lui nu s-a vândul din cauza schimbărilor de pe piaţă. Comerciantul a pierdut tot ceea ce a cîştigat. Prietenul comerciantului l-a întrebat din nou:

- Cum ai pierdut toţi banii şi toată bogăţia ta?
- I-am pierdut fiindcă nu am avut noroc.

Întâmplarea de mai sus este una care ne învaţă un lucru fundamental. În cele mai multe situaţii când avem succes în viaţă şi în ceea ce facem tindem să susţinem că suntem singurii responsabili pentru tot ceea ce am reuşit. Acest lucru este aşa fiindcă mai ales omul modern este un om care este înclinat în spre mândrie. Atunci când nu avem succes omul este departe de a se învinovăţii pe sine şi ajunge să îşi găsească tot felul de scuze. Sunt în acest sens mai mulţi care încep o viaţă duhovnicească dar nu se ţin de ea. La fel de bine au existat mai mulţi în istorie care au început să fie interesaţi de isihasm şi de viaţa isihastă dar şi-au dat seama că nu pot să ducă la îndeplinire ceea ce cere isihasmul.[85] Prin urmare este adevărat că există o legătură strânsă dintre viaţa ishastă şi contemplaţia creştin ortodoxă. Poate cei mai contemplativi din tot creştinismul ortodox sunt insihaştii. Ei sunt în zilele noastre o categorie de oamenii care sunt pe cale de dispariţie. Acest lucru este aşa fiindcă isihaştii sunt din ce în ce mai rar întâlniţi. Trebuie să ştim că atunci când cineva îşi propune să ducă o viaţă de contemplaţie sau mai bine spus să contempleze mai mult acest lucru nu este pe placul diavolilor. Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus contemplaţia este un lucru care duce la unirea cu Dumnezeu. Evident diavolii fac orice pentru a îl separa pe om de Dumnezeu. Prin urmare, în creştinismul ortodox trebuie să ştim că contemplaţia nu este un scop în sine ci ea este un lucru care ne duce în spre unirea cu Dumnezeu. Prin urmare, nu contemplaţia în sine este scopul vieţii creştine ci mai mult unirea cu Dumnezeu. Este adevărat în acest sens că contemplaţia este o formă de a ne unii cu Dumnezeu. În mai multe alte religii orientale contemplaţia este un scop în sine. Acest lucru nu este acceptat de creştinism. Prin urmare, atunci când ne decidem că dorim să contemplăm trebuie să ştim care este motivaţia pe care o avem în a contempla. Contemplăm fiindcă dorim să ne unim cu Dumnezeu. Acesta este scopul principal al contemplaţiei. După cum am spus, contemplaţia este un lucru care aduce cu sine şi alte

85 Idealul este un lucru pe care îl întâlnim nu numai în viaţa de zii cu zii ci la fel de bine este un lucru pe care îl întâlnim şi în viaţa duhovnicească. Există mai multe idealuri duhovniceşti şi poate unul dintre cele mai cunoscute este de a duce o viaţă isihastă sau mai bine spus o viaţă de linişte. Acest lucru este bine să fie ştiut într-o lume în care sunt foarte puţini oamenii care sunt motivaţi de idealuri. Este bine să avem idealuri dar mai ales este bine să ducem aceste idealuri la îndeplinire. A avea un ideal este în mai multe sensuri identic cu a fii cât se poate de angajat în ceea ce faci. Acest lucru nu este străin de viaţa isihastă. Viaţa isihastă are idealul de a îl unii pe isihast cu Dumnezeu. Acest lucru este cel mai mare ideal pe care îl are isihastul. La fel de bine isihastul este cel care face tot ceea ce trebuie pentru ca acest ideal al lui să fie realizat sau mai bine spus să fie dus la îndeplinire. Isihasmul este cel care face în mai multe cazuri ca viaţa să fie dominată de un scop contemplativ. Isihastul este prin execelnţă un contemplativ şi pentru acest motiv contemplaţia este un lucru cât se poate de firesc în viaţa lui.

lucruri bune în viaţa noastră dar ea nu poate fii seaprată sau mai bine spus diferenţiată de Dumnezeu şi de viaţa în Dumnezeu. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumi care nu are ca şi sens primar viaţa cu Dumnezeu şi viaţa în Dumnezeu. Aceste lucruri au primit cea mai bună formă în isihasm. Isihastul este un om care ştie că ceea ce doreşte mai mult este unirea cu Dumnezeu şi pentru acest motiv este bine să fim angajaţi în acest mod de viaţă. Aceste lucruri sunt cele care ne spun că trebuie să fim convinşi că unirea cu Dumnezeu este bunul cel mai de preţ pe care îl poate câştiga un om. Sunt mai mulţi care evident nu sunt convinşi de acest lucru. Unirea cu Dumnezeu este un lucru care ne duce la înţelegerea sensului vieţii isihaste. Este bine să ştim acest lucru fiindcă sunt mai mulţi care au ajuns să interpreteze greşit ceea ce ne învaţă isihasmul.[86]

Sfântul Isaac Sirul spunea la un moment dat că: „nu orice om care petrece în linişte este smerit cugetător, dar orice smerit cugetător petrece în linişte.” După cum am spus, sunt mai mulţi oamenii care ajung să ducă o viaţă în linişte dar acestora le lipseşte un lucru fundamental: smerenia. Este bine să ştim că nu este frumos să ne mândrim cu realizările noastre ascetice şi contemplative. Sunt mai mulţi care odată ce au ajuns la contemplaţie devin oamenii plini de orgoliu şi de mândrie. Ei se gândesc că nu mai este nimeni ca şi ei şi la fel de bine că ei au ajuns la o concepţie de viaţă superioară. În acest sens înţelegem de ce Sfântul Isaac Sirul ne spune că trebuie să dublăm liniştea sufletească cu smerenia. Acest lucru este fundamental şi este bine să îl cunoaştem. Viaţa duhovnicească este prin urmare cea care are şi efecte asuptra vieţii trupeşti. Sunt mai mulţi care ne spune că cel care ajunge la liniştea sufeltească trăieşte mai mult fiindcă metabolimsul lui funcţionează mai bine. Este bine să ştim că în isihasm atunci când dorim să ştim cum este să fii un isihast ne ajută foarte mult rugăciunea. Pentru a face o rugăciune eficentă este nevoie să ne concentrăm şi la fel de bine să ajungem într-o stare de contemplaţie. Aceste lucruri sunt prin urmare unele pe care este bine să le ştim. Viaţa duhovnicească este o realitate cât se poate de ampli şi sunt mai multe lucruri care sunt cuprinse în ea. Unul dintre aceste lucruri este şi contemplaţia. Trebuie să ştim să contemplăm şi acest lucru este un fapt pe care în tradiţia duhovnicească creştin ortodoxă ar trebuie să îl deprindem la la părintele nostru duhovnicesc. Părintele nostru duhovnicesc este cel care ne duce în spre ceea ce este contemplaţia şi la fel de bine de la el trebuie să învăţăm ceea ce este acest lucru. În zilele noastre sunt mai mulţi care trec cu vederea acest lucru şi pentru acest motiv este foarte greu să gădim părinţi duhovniceşti care duc o viaţă contemplativă. Acest lucru este aşa fiindcă în mare părinţii duhovniveşti din zilele noastre consideră că singurul lucru pe care ei îl au de făcut este să ne ierte păcatele. A fii un părinte duhovnicesc adevărat prespune să fii cât de cât instruit şi în viaţa de comtemplaţie.[87]

Sfântul Ioan Hrisostom spunea la un moment dat că: „acolo unde este linişte, este şi slavă; iar, acolo unde este slavă, este şi linişte.” Ce să înţelegem din acest lucru? Din acest lucru înţelegem că nu putem să îl luădăm pe Dumnezeu sau mai bine spus nu putem să aducem mărire lui Dumnezeu dacă nu suntem în linişte. Acest lucru este aşa fiindcă în sens iniţial noi ar trebuie să ne concentrăm nu pe mai multe lucruri ci mai mult pe un singur lucru: pe Dumnezeu. Contemplaţia lui Dumnezeu este un lucru care aduce în noi liniştea. Acest lucru este aşa fiindcă este greu să credem că viaţa în Dumnezeu este o viaţă a vacarmului şi a neliniştii. Prin urmare este foarte logic că liniştea este un sentiment care ne leagă de Dumnezeu. Evident, acest lucru este contestat de mai mulţi care ne spune că în sine nu contează unde trăieşti cât timp îţi

86 Arhimandrit Vasilios, *Frumuseţe şi isihie în vieţuirea aghioritică* (Editura Epifania, 2008).

faci loc pentru Dumnezeu în viaţa ta. Este adevărat că sunt mai mulţi cei care trăiesc în hrămălaie şi la fel de bine şi ei spun că se gândesc la Dumnezeu dar ceea ce trebuie să ştim este că gândirea sau concentrarea lor în spre Dumnezeu este numai una parţială. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă trebuie să ştim că nu putem în nici un fel să fim centraţi şi pe Dumnezeu şi pe lucrurile din jur. Prin urmare, ceea ce ne spunea Sfântul Ioan Hrisostom în rândurile de mai sus este că pentru a contempla pe Dumnezeu pentru a contempla mărirea lui Dumnezeu avem nevoie de linişte şi la fel de bine de odihnă. Sunt mai mulţi care evident contestă acest lucru şi ne spune că în realitate Dumnezeu este prezent oriunde şi la fel de bine El poate fii contemplat oriunde. Contemplaţia adevărată a lui Dumnezeu aşa cum a fost făcută de isihaşti este un lucru care nu poate avea loc oriunde şi oricum. Ea este un lucru care trebuie să fie făcut în anumite condiţii şi respectând anumite reguli. Este bine ca în programul nostru zilic dacă nu suntem prea aglomeraţi să ne facem timp şi să spunem contemplativ rugăciunea lui Iisus de 100 de ori, de 200 de ori sau de 300 de ori. Acest lucru este aşa fiindcă în sine noi avem nevoie de liniştea sufletească pe care ne-o aduce contemplaţia.[88]

Se spune că un înger păritor avea de grijă de un cuplu recent căsătorit. Cu timpul îngerul a ajuns să fie extrem de ataşat de ei. Findcă îi iubea îngerul şi-a propus să stea cu ei cât mai mult. Diavolii au văzut acest lucru şi nu le-a plăcut. Au adus mai multe gânduri în mintea bărbatului de a alunga pe îngerul lor păzitor. Într-o zii bărbatul l-a chemat pe îngerul păzitor:

- Am să îţi spun un lucuru.
- Ce lucru?
- Nu mai vreau să stai cu mine
- De ce?
- Fiindcă am nişte rude în Norvegia care a nevoie de ajutor.
- Doreşti să merg să îi am pe ei în grijă?
- Da.
- Dar eu vreau să stau cu voi să vă păzesc.
- Ne putem păzii şi singuri.
- Bine. Înţeleg că nu mai doreşti să stau cu voi. Înainte de a pleca îţi voi îndeplinii trei dorinţe pe care le ai.
- Ceea ce vreau eu este să am mulţi bani şi multe averi.

---

87 Paternitatea duhovnicească este un lucru cât se poate de frumos şi ea este un lucru care pleacă de la relaţia sau mai bine spus de la legătura pe care a avut-o Domnul Iisus Hristos cu sfinţii apostoli. Cu toţii avem nevoie de un fel de ucenicia duhovnicească atunci când ajungem să ne interesăm de viaţa duhovnicească. Prin urmare, sunt mai mulţi părinţi duhovniceşti care sunt extrem de bine instruiţi în viaţa duhovnicească şi la fel de bine ei ştiu ceea ce este contemplaţia. Nu este greşit dacă părintele duhovnicesc îl îndrumă pe fiul său duhovnicesc în spre contemplaţie. Acest lucru este aşa fiindcă în zilele noastre omul ajunge să fie bulversat de cea ce vede şi de ceea ce are loc în jurul său. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine este un fapt care aduce linişte sufletească celui care este angajat în acest proces. Într-un anume fel acest lucru se aseamănă că ceea ce spunea Plaut la un moment dat: „o dispoziţie sufletească bună într-o situaţie rea face ca răul să fie pe jumătate.”

88 Dan de la Rarău, *Rugăciunea lui Iisus: unirea minţii cu inima şi a omului cu Dumnezeu* (Editura Panaghia, 2014).

Dorinţa i s-a îndeplinit pe loc. Ceea ce nu a prevăzut omul a fost că bogăţia i-a atra cu sine atenţia hoţilor şi la fel de bine auzind că este bogat regele a dublat impozitele pentru el. Bogatul devenii nefericit. Atunci a cerut a doua s-a dorinţă: să fie un om simplu şi obişnuit din nou. Îngerul l-a făcut din nou un om obişnuit. Mai apoi ultima s-a dorinţă a fost: înţelepciunea, pacea minţii şi o viaţă fără de griji.

Morala pildei de mai sus este că linştea este în cele mai multe cazuri mult mai de preţ decât cele mai mari comori pe care le am putea avea şi la fel de bine decât banii pe care îi dorim atât de mult. La ce folos să avem toţi banii din lume dacă suntem extrem de neliniştiţi şi toate grijile sunt pe noi? Acest lucru este un fapt care are loc de mai multe ori în lumea noastră. Sunt foarte mulţi oamenii care atunci când ajung să deţină mari averi sunt atât de prinşi de aceste lucruri că nu mai au timp nici pentur familia lor. Este bine să ştim că chibzuim aceste lucruri. Prin urmare, în viaţa duhovniecască contemplaţia este un lucru care este extrem de bun pentru noi.[89] Prin urmare contemplaţia este ceea ce aduce în interiorul nostru liniştea sufletească. Iată ce spunea filosotul Platon în acest sens: „binele suprem constă în armonia sufletească, iar virtuţile se vor afla în mod necesar acolo unde este acord şi unitate: dezacordul însoţeste viciile.” Este prin urmare adevărat că atunci când omul îşi pierde liniştea sufletească el este într-un anume sens lipsit de interes faţă de viaţa sufletului şi la fel de bine faţă de virtuţi. Acest lucru este un mare adevăt pe care trebuie să îl avem în vedere. Viaţa duhovnicească este un lucru care este centrată pe virtuţi. Pentru a ajunge să cultive virtuţile omul are nevoie sau mai bine spus el este bine să se concentreze mai mult asupra contemplaţiei. Aceasta este cea care armonizează virtuţile din interiorul omului. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc şi cele care susţin ceea ce este şi modul în care este trăită viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care ne face să trăim în armonie. Această armonie duhovnivcească este alcătuită de contemplaţie. După cum am spus mai sus, au trecut mulţi ani din secolul al XIV-lea în care au apărut primii isihaşti. Sunt mulţi care nici nu ştiu nimic despre isihaşti. Ceea ce trebuie să ştim este că experienţa isihastă este un lucru care este valabil şi pentur zilele noastre. Sunt mai mulţi care atunci când ajung să studieze isihasmul ne spune că acesta este un lucru care a fost specific evului mediu şi în prezent nu mai poate fii nimic actual pentru zilele noastre. Ceea ce trebuie să ştim este că au fost mai mulţi isihaşti care şi-au găsit mântuirea în isihasm şi acest lucru eventual ni se poate şi nouă potrivii. Este bine să ştim că isihasmul este un lucru care nu şi-a pierdut din actualitate în zilele noastre fiindcă scopul lui a rămas identic. Este vorba despre mântuirea omului. Omul doreşte să se mântuiască însă este mai greu pentru el să îşi asume lucrurile pe care trebuie să le facă pentru a se mântui. Acest fapt este unul asupra căruia trebuie să medităm mai mult. După cum ne spune isihasmul, contemplaţia nu este un fel de stare

89 Thomas Mann spunea la un moment dat că „timpul linişteşte, timpul lămureşte. Nici o stare sufletească nu poate să rămână neschimbată de-a lungul timpului.” Este foarte adevărat că timpul este cel care în mai multe situaţii schimbă starea noastră sufletească. Acest lucru are loc fiindcă în interirul nostru sau mai bine spus în subconştientul nostru au loc mai mult schimbări. Aceste schimbări pot modifica la nivel destul de mic ceea ce este liniştea şi pacea sufletească dar ele nu pot să facă la liniştea sufletească să diapră de tot din viaţa noastră. Este bine să ştim acest lucru fiindcă ceea ce ne ajută în acest proces al nostru de a ne înduhovnicii este contemplaţia. Atunci când omul ştie ce este contemplaţia şi la fel de bine are foarte bine definită contemplaţia el ajunge la ceea ce am putea denumii ca şi liniştea duhovnicească. Prin urmare când liniştea sufletească este pierdută ea poate fii din nou reinstalată în sufletul nostru prin contemplaţie.

abstractă care duce la sterilizarea minţii ci mai mult este o stare care pune în mişcare sufletul şi la fel de bine îi armonizează toate funcţiile. Acest lucru este un mare bine pe care contemplaţia în face pentru noi. Sunt printre noi şi oamenii care doresc să contempleze şi acest lucru este bine să îl avem în vedere.[90]

CAPITOLUL 5

CONTEMPLAŢIA ÎN LUMEA DE AZI

Lumea de azi este o lume a contrastelor. Acest lucru este aşa fiindcă în ea se postuelază mai multe ideologii, curente culturale, filosofii, concepţii şi preconcepţii pe care este foarte greu să le armonizăm. S-a spus de unii că în realitate nu mai trăin îm modernitate ci într-o epocă postmodernă. Pentru mai multă lume epoca modernă s-a încheiat. Este în acest sens de interes în spre ce direcţie o apucă lumea noastră. Este foarte bine să ştim că trăim într-o lume liberă. Prin urmare este bine să ştim că acest lucru este lăsat pentru ca lumea să crească. Este adevărat că lumea noastră este într-un continuu proces de devenire. Devenim din copii adulţi, din elevi studenţi, din funcţii mici ajungem în funcţii mari, din oamenii simplii ajungem uneori oamenii cunoscuţi. Acest lucru ne face conturul unei lumi cât se poate de dinamice. Este adevărat că nu întodeauna lumea noastră este dinamică. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl ştim mai ales fiindcă în zilele noastre sunt mai mulţi oameni răi care nu vor ca lumea să avanseze. Este adevărat că lumea noastră în sens generic se împarte în două categorii. Este vorba de a fii o lume bună şi la fel de bine de fii o lume rea. Acestea sunt în mare principalii poli în jurul cărora gravitează lumea noastră. Sunt mai mulţi care sunt cât se poate de pesimişti în ceea ce priveşte lumea noastră. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în lumea noastră există extrem de multă suferinţă şi moarte. Vedem moarte în marile noastre metropole şi acest lucru îi face pe mai mulţi să considere că nu are nici un rost să trăim în lume fiindcă totul este o mare absurditate. Este adevărat că există moarte şi suferinţă în lumea noastră dar la fel de bine în lumea noastră există şi viaţă şi bucurie. În cele din urmă ţine de noi ceea ce dorim să vedem din lumea în care trăim.[91]

În lumea noastră care de mai multe ori pendulează între un activism aprig şi o delăsare totală contemplaţia este un lucru care nu îşi găseşte locul în mai multe situaţii. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în mentalitatea colectivă sau

---

90 Dumitru Stăniloae, *Ascetica şi mistica Bisericii Ortodoxe* (Bucureşti, 1992).

91 Ortodoxia consideră că în ceea ce priveşte lumea şi la fel de bine în ceea ce priveşte creaţia lui Dumnezeu omul a fost creat ca şi o cunună a creaţiei sau mai bine spus el este vârful creaţiei şi al lumii. În sine lumea ar fii inconştientă de propria ei existenţă fiindcă lumea nu are conştiinţă în sine. Omul este în acest sens conştiinţa lumii şi a creaţiei lui Dumnezeu. Acest lucru ne spune că omul este extrem de important pentru lume dar el nu este mai important decât Dumnezeu. Aceste lucruri trebuie să le afirmăm în contextul unei realităţi care ne spune că nu trebuie să acordăm prea multă atenţie omului atunci când îl raportăm la lume. După cum am spus, prin om lumea devine conştientă de existenţa sa şi acest lucru trebuie să o facă ca să se autoperfecţioneze sau mai bine spus să devină mai bună. Este bine să ştim acest lucru în contextul unei lumii care este departe de dorinţa de a devenii mai bună. Sunt mai multe entităţi cât se poate de rele care fac din lumea noastră un loc urât şi rău.

mai bine spus în mentalitatea populară există crezul că lumea nu poate avansa decât numai prin acţiune. Pentru acest motiv cei care au tendinţe contemplative nu sunt bine văzuţi în lumea de azi. Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus, omul crede că numai acţiunea şi faptele sunt cele care vor face ca lumea să meargă înainte. Acest lucru este afirmat uneori atât de categoric în lumea noastră că uneori este un fapt categoric sau în termenii lui Imanuel Kant, un *imperativ categoric.* După cum am vorbit în rândurile de mai sus este adevărat că lumea are nevoie de acţiune pentru a avansa dar acest lucru nu înseamnă că nevoia de contemplaţie a omului trebuie suprimată definitiv şi total. La fel de bine omul are nevoie şi de contemplaţie. Contemplaţia este un lucru care ne spune că trebuie să avem grijă ceea ce ajungem să contemplăm în lumea noastră. Acest fapt este un lucru şi o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Este bine să ştim că în timpurile noastre contemplaţia este o noţiune care lipseşte aproape în întregime din lumea noastră. Ceea ce ajunge să conducă sau mai bine spus să guverneze lumea noastră este în primul rând plăcerea sau mai bine spus principiul plăcerii. Acest fapt poate fii văzut extrem de bine în zilele noastre. Omul caută plăcerea mai mult decât contemplaţia fiindcă în cele din urmă ni se spune că contemplaţia nu aduce nici un fel de plăcere. Ceea ce trebuie să ştim este că lumea noastră este centrată în spre o concepţie hedonistă a plăcerii. Pentru acest motiv ni se spune în zilele noastre că lumea noastră nu este compatibilă cu contemplaţia. La ce bun să contemplăm, pe cine să contemplăm şi cum să contemplăm? Aşa se face că încet, încet contemplaţia a fost scoasă din lumea noastră şi trimisă cu călugării în pustie. Călugării sunt cei care evident nu mai fac parte din lumea noastră ca şi unii care au părăsit-o şi la fel de bine s-au desprins de ea.[92]

Se spune că la un moment dat a existat o tânără care era foarte frumoasă. Ea şi-a spus:

- Ar fii bine să mă căsătoresc. Mă voi căsătorii cu un bărbat frumos, bogat, inteligent, şarmant, cu o poziţie socială înaltă, politicos, calm şi care să mă susţină în tot ceea ce voi face.

Aşa se face că la această tânără au venit mai mulţi peţitori. A intrat primul peţitor.

- Ce doreşti? L-a întrebat femeia.
- Aş dorii să fi soţia mea.
- Nu se poate
- De ce?
- Fiindcă ai nasul prea lung.

A intrat al doilea peţitor.

- Ce doreşti? L-a întrebat tânăra.
- Aş dorii să fii soţia mea.
- Nu se poate.
- De ce?
- Fiindcă ai nastul prea scurt.

A intrat al treilea peţitor:

- Ce doreşti?
- Aş dorii să mă căsătoresc cu tine.
- Nu se poate.
- De ce?
- Fiindcă eşti prea nătâng.

---

92 Cristian Bădiliţă, *Călugărul şi moartea. Eseu despre imaginea şi faptul morţii în monahismul egiptean* (Editura Polirom: Iaşi, 1998).

În acest fel tânăra a resping toţi peţitorii. Ea se gândea:

- Nu trebuie să îmi fie ruşine că am respins pe peţitori fiindcă în cele din urmă eu sunt una dintre cele mai frumose femei.

Timpul a trecut şi frumuseţea tinerei s-a dus şi ea. Atunci ea a devenit disperată. Căuta să se mărite dar nu găsea pe cine. În cele din urmă a găsit un handicapat locomotor cu care s-a căsătorit.

La un anumti nivel aceasta este concepţia lumii noastre de azi referitor la contemplaţie. Ni se spune de mai multe ori că este prea plictisitor să contemplezi, că acest lucru este prea învechit, că nu are nici un rost, că în sine contemplaţia nu este bună la nimic şi la fel de bine că ea se adresează numai celor nătângi şi visători. Auzim mai multe voci care ne spune că în sine contemplaţia este un lucru care se adresează visătorilor.[93] Prin urmare trebuie să ştim că cei care ne spune că contemplaţia nu este compatibilă cu lumea noastră se înşală. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este un lucru care de mai multe ori are în centru chiar lumea. Ceea ce ne spune ortodoxia este că lumea noastră poate fii contemplată. La fel de bine trebuie să ştim că lumea noastră nu poate fii contemplată oricum şi în orice mod ci mai mult ea trebuie contemplată ca şi creaţie a lui Dumnezeu. Atunci când privim cerul trebuie să Îl contemplăm pe Dumnezeu care l-a făcut. Atunci când privim pământul de sub picioarele noastre trebuie să contemplăm pe Dumnezeu care este Cel care l-a întins. Atunci când contemplăm mările şi oceanele trebuie să Îl contemplăm pe Dumnezeu care le-a umplut. Când vedem oamenii din lumea noastră trebuie să Îl contemplăm pe Dumnezeu care le-a dat viaţă. Acest lucru este un fapt cât se poate de fundamental în ceea ce priveşte modul în care ne raportăm la lumea din jurul nostru. Lumea din jurul nostru este un fapt şi un lucru cât se poate de profund şi de frumos fiindcă este o operă sau mai bine spus creaţie a lui Dumnezeu. Contemplarea creaţiei lui Dumnezeu este un lucru care ne duce în cele din urmă la Dumnezeu. Este bine să ştim aceste lucruri şi la fel de bine să le avem în vedere. Contemplaţia este un lucru cât se poate de frumos şi de plăcut. După cum am spus în rândurile de mai sus contemplaţia este cea care ajunge să ne armonizeze cu lumea din jur. Avem nevoie să trăim în armonie cu lumea din jur şi acest lucru evident îl facem şi prin contemplaţie.[94]

Adevărul este că deşi marea majoritate a oamenilor îşi doresc să trăiască într-o lume mai bună, să aibă condiţii de viaţă mai bune, să ducă o viaţă mai lipsită de griji şi la fel de bine să fie persoane ale liniştii sunt puţini cei care sunt realmente interesaţi de lumea noastră. În ceea ce priveşte lumea şi problemele ei în zilele noastre sunt foarte

93 După cum putem să ne dăm seama lumea noastră este în cele mai multe cazuri un fel de alteraţie dintre pragmatism şi materialism. Acest lucru este aşa fiindcă se consideră că numai aceste lucruri sunt cele care aduc beneficii şi rezultate imediate. Este bine să ştim că acest lucru este fals. Ceea ce trebuie să ştim este că în zilele noastre contemplaţia este un lucru cât se poate de frumos şi la fel de bine folositor. Ea este cea care ne ajută să ne vedem pe noi înşine şi la fel de bine să ştim cine suntem noi şi ce avem de făcut pentru a fii pe placul lui Dumnezeu. Este foarte adevărat că în lumea noastră se fac mai multe lucruri care nu sunt pe placul lui Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă în sine omul modern sau omul postmodern este un om care nu se gândeşte că trebuie să ducă o viaţă care să fie pe placul lui Dumnezeu. Contemplaţia este un lucru care este pe placul lui Dumnezeu fiindcă prin ea ajungem într-un anume fel să Îl cunoaştem pe Dumnezeu şi să fim cât se poate de uniţi cu El.

94 Georges Florovsky, *Creaţie şi răscumpărare* (Belmont MA, 1976).

mulţi care dau vina pe alţii cum că ei sunt vinovaţi de crizele prin care trece lumea noastră. Este adevărat că trăim într-o lume a crizelor. În lumea noastră se cunosc crize fincaciare, sociale, economice, culturale, etnice şi la fel de bine globale. Acest lucru culminează în ceea ce secolul al XX-lea a denumit ca şi criza ecologică. Este cât se poate de adevărat că mediul nostru începe să se denatureze. Acest lucru este aşa fiindcă în mai multe situaţii omul nu se vede pe sine ca fiind pus să trăiască în armonie cu lumea vegetală şi cu cea biologică ci mai mult el se vede pe sine în antiteză. Acest lucru a putut fii văzut de mai multe ori în zilele noastre şi este bine să nu ne facem iluzii în ceea ce priveşte raportul omului cu mediul înconjurător. Lumea de azi este o lume cât se poate de nepăsătoare faţă de mediul în care trăieşte. Mai mult decât atât, există o metalitate expolatatoare care ne spune că tot ceea ce trebuie să facem este să profităm de pe mediul înconjurător: trebuie să culegem cât mai multe roade, să găsim lemne cu care să ne încălzim, să recoltăm cât mai mult grâu şi cucuruz etc. Acest lucru ne pune în postura unor profitori de pe natură. În cele din urmă natura nu mai este un lucru care a fost creat de Dumnezeu ci ea este în cel mai bun caz un mod de a ne îmbogăţii. Omul este interesat de natura care îl înconjoară numai atunci când are de profitat de pe ea. Acest gen de mentalitate este unul cât se poate de interior şi la fel de bine departe de ceea ce ne învaţă experinţa contemplaţiei. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este cea care ne spune că fiecare arbore, fiecare fir de oarbă şi fiecare animal este produsul voinţei lui Dumnezeu. Este bine să ştim acest lucru şi să îl avem în vedere în contextul unei lumii care ne spune că nu trebuie să fie prea interesaţi de mediul în care trăim. Aşa se face că în lumea noastră se fac mai multe defrişări de păduri care evident nu sunt bune. Contemplaţia creştin ortodoxă este cea care ne spune că tot ceea ce există în lumea noastră este creaţia lui Dumnezeu: mări, oceane, fluvii, râuri, lacuri şi pământ sunt toate produsul unei voinţe care denotă bunătate. Este bine să ştim acest lucru într-o lume care îl neagă în cele mai multe situaţii.[95]

După cum am spus pentru cei care sunt necugetaţi şi fără de minte lumea din jur nu poate în nici un fel ajutată şi îmbunătăţită de contemplaţia creştin ortodoxă. Acest lucru este aşa fiindcă ne spun ei că acţiunea este cea care poate face lumea mai bună şi mai frumoasă. Evident acest lucru este fals. Trebuie să ştim că lumea din jurul nostru este o carte deschisă în care putem citii inteţile lui Dumnezeu. Evident acest lucru nu este valabil pentru toată lumea. Sunt mai mulţi care sunt extrem de ostili în ceea ce priveşte lumea din jur. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă ne spun ei că acesta este un răspuns la condiţiile de viaţă pe care ni le oferă lumea din jur. Ostilitatea faţă de lumea

95 Deşi pare cumva exagerat pentru auzul omului modern este bine să ştim că contemplaţia creştin ortodoxă este pentru o concepţie ecologică a vieţii. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă pe cale contemplativă omul poate să îl vadă pe Dumnezeu în natură şi în mediul înconjutător. Acest lucru este un fapt care este trecut cu vederea de cei care ne spune că nu există nici un fel de legătură dintre contemplaţie şi ecologia. Contemplaţia este prin urmare pentru o modalitate ecologică de a ne raporta la natură şi la mediul înconjurător fiindcă acestea au fost create de Dumnezeu. Este bine să ştim aceste fapte şi la fel de bine să le explicăm şi celor care nu le înţeleg. Ce legătură poate exista între ecologie şi contemplaţie? Este adevărat că există o legătură cât se poate de strânsă şi de unitară. Contemplaţia este cea care ne face să vedem mediul natural ca şi unul care este transparent revelaţiei lui Dumnezeu. Ce înţelegem din acest lucru? Din acest lucru înţelegem că Dumnezeu este Cel care a creat tot ceea ce există şi este bine să păstrăm natura aşa cum a lăsat-o Dumnezeu şi să nu dorim să o modificăm.

din jur este un lucru cât se poate de evident şi de palpabil. Ei ne spune că în lumea noastră sunt cutremure, uragane, inundaţii, mişcări tectonice care ne fac într-un anume fel să fim ostili faţă de lumea din jur. Aceste fenomente naturale care de mai multe ori sunt împotriva omului trebuie să ştim că sunt modalităţi prin care natura se autoreglează. Ceea ce trebuie să facem noi nu este să fim într-o stare de ostilitate cu lumea din jur ci mai mult să fim într-o stare de armonie cu lumea din jur. Acest lucru nu este o concepţie ieftină pe care o susţinem ci mai mult o realitate de care trebuie să ţinem cont. Trebuie să fim în armonie cu natura din jur şi să nu facem din această natură un lucru ostil nouă. Sunt mai mulţi care tot ceea ce văd în natură este ostilitatea. Este bine să ştim că în sine lumea nu a fost creată de Dumnezeu să ne fie ostilă dar prin căderea omului care a venit prin păcat natura sa degradat şi unii o văd ostilă. Este foarte adevărat că pentru omul care vede natură ostilă nu poate exista nici un fel de contemplaţie a naturii. Acest lucru este aşa fiindcă natura este o realitate care vine de la Dumnezeu şi la fel de bine ea trebuie să ne ducă tot la Dumnezeu. Pentru cei care ştiu să contempleze natura ca şi o creaţie a lui Dumnezeu lumea devine mediul de dialog dintre Dumnezeu şi om. În acest sens, contemplaţia creştin ortodoxă este mai mult decât toate un dialog pe care îl are omul cu Dumnezeu. Mediul acestui dialog este natura care ne înconjoară.[96]

Se spune că la un moment dar un băieţel mergea pe stadă. Aici a putut vedea un om care avea cu el o colivie cu mai multe păsări.

- Vai de ce păsări frumoase.
- Îţi plac?
- Da foarte mult.
- Mă bucur.
- Dar de unde le-aţi făcut rost?
- De peste tot. Adun de mult la ele.
- Şi ce o să faceţi cu ele?
- Ei, o să le enervez cu mai multe beţişoare şi ele se vor omorî în bătaie. Pe cele care rămân în viaţă o să le ucid eu.

  Copilul a putut vedea pe faţa omului extrem de multă cruzime.
- Pot să te întreb un lucru? A continuat copilul.
- Ce lucru?
- Nu ai vrea să le vinzi?
- Depinde cât oferi pe ele.
- Îţi dau 500 de lei.
- 500 de lei şi geaca de pe tine.
- Bine.

Copilul a dat banii şi a luat păsările. A mers cu ele acasă şi în cele din urmă le-a eliberat pe toate. Păsările au zburat bucuroase spre cer.

Morala pildei de mai sus se potriveşte lumii noastre. Omul cu colivia este Satan sau diavolul. Ele este cel care ne prinde în capcana sa prin droguri, băutură, patimi, iubirea de bani, mânie sau ură. După ce Satan ne-a prins în aceste lucruri el ajunge să ne provoace să ne distrugem unii pe alţii cum o facem de mai multe ori prin violenţă şi război. În cele din urmă Satan este cel care îi v-a distruge pe cei care au mai rămas. Hristos este băieţelul care a cumpărat colivia cu preţul jerfei Sale şi ne-a eliberat din viaţa de păcat şi din robia patimilor.

---

96 Adrian Lemeni, *Sensul eshatologic al creaţiei* (Editura Asab, 2007).

Ceea ce ne-au spus mai mulţi sfinţi este că pentru această lume să dă o mare luptă această luptă este cea care doreşte să stăpânească la un anumit nivel tot ceea ce există. Lupta care se dă în lumea noastră este lupta dintre bine şi rău şi la fel de bine lupta dintre virtute şi viciu. Suntem liberi să optăm între o lume a iubirii sau o lume a urii. Acest lucru ţine de noi.[97] Ceea ce se poate vedea cel mai des în lumea noastră este faptul că există două extreme: sunt uni care sunt în criză de timp şi au timp prea puţin şi sunt unii care au prea mult timp şi ne spun că nu fac altceva decât să piardă timpul. Acest lucru este un fapt care poate fii văzut în lumea noastră. Ceea ce trebuie să ştim este că timpul este un lucru pe care îl putem folosii cum dorim noi. În cazul celor care au prea mult timp liber şi se plâng că timpul trece fără să poată face nimic este cât se poate de bine ca ei să se apuce şi să contepleze. Acest lucru este un fapt care ne spune că timpul liber pe care îl avem îl putem folosii în spre a contempla şi la fel de bine în spre a ne îndrepta spre Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă evident timpul ne permite. Dacă vom sta mai mult şi vom analiza vom vedea că cu toţii avem timp liber. Acest lucru este un fapt care nu poate fii contesta. Timpul liber care uneori este foarte mult este bine să îl folosim pentru a contempla. Ce să contemplăm mai exact? Să Îl contemplăm pe Dumnezeu, pe sfinţi, pe Sfânta Maria sau la fel de bine mai putem contemnpla în linişţea catedralelor şi a bisericilor. Acest lucru este un fapt cât se poate de evident. În cele din urmă este foarte adevărat că în bisercii şi catedrale putem să conteplăm. Ele sunt într-un anume fel un fel de case de contemplaţie. Este bine să vedem aceste lucruri aşa cum sunt ele şi să nu facem din biserici şi catedrale altceva decât sunt ele. Acest lucru ne spune că contemplaţia este un lucru care aduce în sine lumea noastră şi la fel de bine ne face să trăim în armonie unii cu alţii. Acest lucru este ceea ce avem nevoie şi la fel de bine ceea ce trebuie să ne concentrăm mai mult atenţia.[98]

Ceea ce vom insista mai mult este un lucru pe care l-a afirmat scriitorul Miguel de Unamuno: „cu cât fugi mai mult de moarte, cu atât mai mult te apropii de ea. La fel trec zilele de ocupaţii absorbante ca şi zilele de contemplaţie calmă.” După cum ştim în zilele noastre omul nu doreşte să piardă timpul. Sunt mulţi care evident consideră că contemplaţia este o pierdere de timp. Alţii care sunt mai puţini deschişi ne spun că ei ar contempla dacă ar avea posibilitatea. Sunt mai mulţi care ne spune că nu au timp să contempleze fiindcă contemplaţia este un lucru care ne duce în spre un fel de stare de inactivitate. Omul din zilele noaste este cât se poate de oboşnuit cu tot ceea ce este activitatea şi tot ceea ce ţine de activitate. Atunci când omul are activitate i se pare că timpul trece mai repede în timp ce atunci când contemplează i se pare că timpul trece

97 Este foarte adevărat că în miejul lumii noastre stăp un mare contrast. Este contrastul dintre bine şi rău. Acest lucru poate fii la fel de bine contemplat. Este bine să ştim că putem să ajungem că contemplăm rău şi binele şi la fel de bine să ştim modul în care aceste două principii îşi dispută supremaţia în lumea noastră. Este adevărat că răul vine la noi de mai multe ori deghizat sau mai bine spus mascat şi noi nu putem să îl discernem foarte bine. În timp ce binele este sincer întodeauna răul este departe de a fii sincer. Pentru a depista răul avem nevoie de contemplaţie. Contemplaţia este cea care ne ne face să privim la esenţa profundă a lucurilor şi la fel de bine să ne dăm seama de unde prin aceste lucruri. Prin urmare contemplaţia este cea care ne ajută să ne dăm seama cum ajunge răul să ne înşele. Sunt mai mulţi oamenii în timpurile noastre care sunt înşelaţi de ceea ce este rău şi de tot ceea ce înseamnă răutatea.

98 Hieroteos Vlahos, *Cugetul Bisericii Creştin Ortodoxe* (Editura Sophia: Bucureşti, 2000).

mai încet. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în cele din urmă activitatea şi contemplaţia sunt lucruri care aduc cu sine o percepţie proprie asupra timpului. Aceste lucruri ne spun că este mai greu să contemplăm decât să fim în activitate. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în contemplaţie ajungem să ne confruntăm cu noi înşine. Contemplaţia este cea care ne face să ne vedem pe noi înşine aşa cum suntem: cu multe păcate, cu mai multe patimi cu care trebuie să luptăm, cu mai multă rugăciune pe care o facem. Este bine să ştim prin urmare care sunt urmările contemplaţiei. Contemplaţia este cea care ne face să ne cunoaştem pe noi înşine aşa cum sunt şi la fel de bine să ne dăm seama unde mai tebuie să insitim în viaţa noastră. Acest lucru l-a făcut pe Ralph Waldo Emerson să spună că: „Rugăciunea este contemplarea faptelor vieţii din cel mai înalt punct de vedere.” După cum am spus, este foarte adevărat că în mai multe situaţii avem nevoie să ne întoarcem în spre noi înşine şi să ne vedem pe noi înşine aşa cum suntem. Acest lucru este aşa fiindcă trebuie să ştim că fără doar şi poate contemplaţia este un lucru care ne face să ajungem să avem o imagine mai bună despre noi înşine. Sunt foarte mulţi care ştiu în zilele noastre multe lucruri despre cei din jurul lor dar ştiu foarte puţine lucruri despre sine sau mai bine spus despre cine sunt ei cu adevărat. Contemplaţia este un lucru care ne deschide în spre noi înşine şi acest lucru este bine să îl ştim. Avem nevoie să ştim ceea ce este în interiorul nostru fiindcă în acest fel vom ajunge în cele din urmă să ştim cum putem să ne îmbunătăţim mai bine viaţa duhovnicească.[99]

Meister Eckhart spunea la un moment dat că: „ceea ce plantăm în solul contemplaţiei este ceea ce vom culege în recolta acţiunii.” Prin urmare, ceea ce ne spune Eckhart este că în sine acţiune şi contemplaţia trebuie să fie două lucruri care sunt în strânsă legătură una cu alta. Acest lucru este negat de mai multă lume care ne spune că în realitate nu trebuie să fie nici un fel de legătură dintre acţiune şi contemplaţie. Este bine să ştim că de ceea ce vorbim aici nu este în nici un fel contemplaţia duhovnicească ci mai mult ceea ce este contemplaţia naturală. Acest lucru este bine să fie înţeles. Există mai multe grade ale contemplaţiei şi acest lucru a fost negat de mai multe ori. Contemplaţia este un lucru care ne spune că trebuie să vedem ceea ce este natural din nou în legătură cu valorile profunde ale vieţii care nu pot să nu fie altele decât cele religioase. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Atunci când meditām sau mai bine spus gândim profund ajungem la un moment dat să contemplăm. Acest gen de contemplaţie este unul cât se poate de natural. Prin urmare este bine să facem o distincţie dintre contemplaţia naturală şi cea duhovnicească. Acest lucru este un fapt care este mai greu de înţeles pentru unii dar ceea ce trebuie să ştim este că există o diferenţă sau mai bine spus o separaţie dintre contemplaţia duhovnicească şi contemplaţia naturală. În acest sens trebuie spus că la

99 Iată ce spunea în acest sens Sfântul Ioan Hrisostom: „cerceteaza inima ta, ispiteşte-ţi conştiinţa şi dacă vei afla ceva de care să-ţi pară rău - şi negreşit vei afla - suspina atunci întru mărturisirea păcatelor, plânge întru rugăciune şi îngrijeste-te de moartea cea adevărată, adică de osânda sufletului; caieşte-te de păcatele tale (...) pentru vindecare. (Sfântul Ioan Gura de Aur) Prin urmare, atunci când omul ajunge la contemplaţie el este cât se poate de mult conştient de cee ace sunt păcarele din interiorul său. Acest lucru este un fapt pe care conemplaţia îl face în noi. Contemplaţia este cea care ne face conştienţi de păcatele din interiorul nostru. Este bine să avem acest lucru în vedere pentru mai multă lume care consideră că nu trebuie să vedem ceea ce este în interiorul nostru. Acest lucru este fals şi evident trebuie să îl avem în vedere. Contemplaţia este un lucru care devine firesc atunci când voim să ştim unde ne aflăm în raport cu Dumnezeu.

contemplaţia naturală ajung mai mulţi dintre noi şi acest lucru nu poate fii negat în nici un fel. Aristotel era de părere că: „valoarea ultimă a vieţii depinde de conştiinţă şi de puterea contemplaţiei mai mult decât de simpla supravieţuire.” În acest sens sunt mai mulţi oamenii care în sens real sunt atât de lipsiţi de conştiinţa de sine că ei consideră că nu trăiesc în adevăratul sens al cuvântului ci mai mult ei se află într-o stare de supravieţuire. Acest lucru este un fapt care ne spune că atunci când contemplăm ne dăm seama că în acestă viaţă nu supravieţuim fiindcă Dumnezeu este Cel care veghează auspra noastră. De mai multe ori acest lucru este uitat şi trecut cu vederea.[100]

Se spune că o femeia avea două vase pe care le punea pe umeri legate de un băţ. Cu acest băţ ea mergea şi aducea apă. Într-o zii unul din vase s-a spart de jumătate. Femeia nu l-a înclocuit. La un moment dat vasul nespart i-a spus vasului spart.

- Ei uită-te la tine.
- Ce să mă uit?
- Tu nu vezi cum eşti?
- Cum sunt?
- Eşti spart.
- Şi ce este cu asta?
- Eu sunt întreg şi aduc mai multă apă ca şi tine.
- Şi eu aduc apă.
- Tu nu aduci câtă apă aduc eu.

Vasul spart nu a mai zis nimic. Timp de 2 ani femia a adus apă cu ambele vase. La un moment dat vasul spart i-a spus femeii.

- Am să îţi spun un lucru.
- Ce lucru.
- Dar să nu te superi.
- Nu mă surpăr.
- De ce nu mă repari?
- Mai exact.
- Tu nu vezi că sunt spart?
- Ştiu că eşti spart.
- Şi atunci de ce nu mă repari?
- Fiindcă dacă te-ai uitat pe de partea ta cu care aduc apă ai fii văzut mai multe flori.
- Ce este cu florile?
- Eu am ştiut că tu eşti spart.
- Ai ştiut?
- Da. Am avut nevoie de un vas ca tine să pot să ud florile.
- Pentru ce îţi trebuie florile?
- Pentru ca să le pot pune pe masă în casă.

Ceea ce trebuie să fim este că în această lume suntem chemaţi mai mult să ne găsim punctele comune decât punctele de divergenţă.[101] Ceea ce trebuie să ştim este că ţine de noi dacă dorim să cultivăm înţelegerea sau mai bine să cultivăm punctele de divergenţă. Este foarte adevărat că în zilele noastre sunt mai mulţi care consideră că sunt foarte multe puncte de divergenţă între noi încât trebuie să fim străini unii faţă de alţii. Evident acest lucru este un lucru rău şi este bine să ştim şi să îl evităm. Trebuie să ajungem la o stare de armonie cu cei din jurul nostru şi acest lucru îl putem face numai dacă ajungem să ne contemplăm pe noi înşine. Atunci când ne cotemplăm pe noi înşine

100 *Patericul Egiptean*, (Alba Iulia, 1991).

vom ajunge să vedem că avem nevoie de cei din jurul nostru. Prin urmare contemplaţia duhovnicească este de mai multe ori un fel de reconciliere cu cei din jur şi la fel de bine o recunoaştere mai bună a lor. Sunt mai mulţi oamenii care doresc să contempleze pe Dumnezeu, pe sfinţi şi marile adevăruri ale ortodoxiei. Acest lucru îi duce în cele din urmă pe aceşti oamenii la concluzia că este bine să fie împreună. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ştim. Contemplaţia este un lucru care neagă ura. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă omul care ajunge să Îl contempleze pe Dumnezeu îşi va da seama că Dumnezeu este iubire. Din moment ce obiectul pe care El îl contemplează este iubire omul nu poate să nu devină şi el la fel de bine iubire. Acest lucru ne spune că în contemplaţia creştin ortodoxă ne deschidem în spre iubire.[102]

Ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia este un lucru care ne poate ajuta în lupta contra păcatului. Acest lucru este aşa fiindcă sunt mai mulţi oamenii din zilele noaste care nu au noţiunea păcatului. Acest lucru este aşa fiindcă în sens adevărat sunt puţini oamenii din zilele noastre care sunt orientaţi în spre viaţa duhovnicească. Acest lucru ne spune că trebuie să fim cât se poate de conştienţi de ceea ce este păcatul şi la fel de bine de modul în care se manifestă păcatul. Păcatul este un lucru care ajunge de în sens real desigurează sufletul nostru. Atunci când omul ajunge de se împătimeşte păcatul devine ca un fel de a doua natură în om. Este bine să ştim că atunci când omul este stăpânit de păcat el se spune că este împătimit. Este adevărat că omul se poate despătimii. Acest lucru el îl poate face dacă are la fel de bine unele garaţii în acest sens. Aceste garanţii sunt că el v-a avea o altă activitate atunci când se va despătimii. Când se v-a despătimii omul va ajunge la ceea ce este contemplaţia sau mai bine spus la modul de viaţă contemplativ. Prin urmare, timpul pe care omul îl folosea pentru a îşi duce la îndeplinire patimilor acum acelaşi om ajunge să îl folosească pentru a contenpla. Prin urmare, este foarte adevărat că conteplaţia este un lucru care poate fii înlocuit sau mai spus reopotrivit prin contemplaţie. Contemplaţia este un lucru care se foloseşte de acelaşi om care mai înainte trăia un mod de viaţă pătimaş. La fel de bine contemplaţia este un lucru care ajută pe om şi pe credincios în drumul despătimirii. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă în timpul cât este împătimit omul este departe de energiile necreate a lui Dumnezeu. Aceste energii necreate a lui Dumnezeu au o funcţie catarctică sau mai bine spus curăţitoare. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine să îl avem în vedere.[103]

Faptul că lumea noastră este cât se poate de centrată pe activitate nu este un lucru nou. Acest lucru se poate simţii din tot ceea ce face omul care este un mare

101 Este bine să ştim că în sens adevărat în viaţa duhovnicească fiecare dintr-o noi avem păcate. În acest sens sunt mai mulţi care în loc să se ajute unii pe alţii în lupta împotriva păcatelor sunt cât se poate de ironici la adresa păcaetlor celorlalţi din jur. Trebuie să fim în acest sens uniţi în a lupta împotriva păcatelor şi la fel de bine să ştim că cu toţii păcătuim. Sunt mai mulţi care se consideră pe sine oamenii ai virtuţii şi când aud că cineva a căzut în păcat în descosidenră total. Prin urmare, lupta împotriva păcatului este mult mai uşoară atunci când o facem în comun. Acest lucru este un fapt de care trebuie să ţinem mai mult cont în zilele noastre în care suntem supuşi la tot felul de mentalităţi individualiste. Nu avem nimic de pierdut dacă ne deschidem unii faţă de alţii şi luptăm împotriva păcatelor. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl ştim şi să îl avem în vedere.

102 Dumitru Stăniloae, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea* (Bucureşti, 2012 reeditare).

inventator. Acest lucru este de mai multe ori negaţi de anumite persoane destul de înţelepte din istorie. Aristotel spunea la un moment dat că: „contemplaţia este cea mai înaltă formă de activitate.” Prin urmare, deşi unii consideră că contemplaţia nu este în nici un fel de activitate acest lucru este fals. Contemplaţia este activitate şi după Aristotel este cea mai înaltă formă de activitate. Acest lucru este aşa fiindcă după cum ne spune experinţa contemplaţia este ceea ce ne duce în spre esenţial. În zilele noastre sunt mai mulţi care doresc să ajungă la esneţial şi la fel de bine la originea lucrurilor dar acest lucru ei nu îl fac fiindcă ştiu că acest lucru nu este bine sau mai bine spus nu este conform modului lor de viaţă. Morala creştină ne spune că contemplaţia este o formă de faptă bună. Printre faptele bune pe care le poate face un om la fel de bine una este şi contemplaţia. Este adevărat că acest lucru este mai greu de înţeles pentru mai mulţi fiindcă sunt mai mulţi care nu fac nici un fel de difeneţă dintre contemplaţie şi rugăciune. Rugăciunea şi contemplaţia după cum am spus se aseamănă dar ele nu sunt identice. Acest lucru este un fapt pe care îl afirmă morala creştin ortodoxă.

Gabriel Marcel spunea că: „contemplaţia şi înţelepciunea sunt cele mai mari realizări şi omul este cât se poate de familiar cu ele.” Sunt mai mulţi care ne spune că în realitate este greu să te familiarizei cu contemplaţia din moment ce contemplaţia nu este nici un fel de activitate. După cum am spus, contemplaţia este activitate şi ea este cea care descooperă părţile de întuneric sau mai bine spus păcatul care există în noi. De mai multe ori suntem inconştienţi de care sunt cauzele păcatului care există în interiorul nostru fiindcă nu ştim cu exactitate de unde pleacă păcatul. Contemplaţia este cea care ne face să localizăm cauzele păcatului şi a patimilor care întunecă viaţa noastră. În acest sens Thomas Merton spunea că: „acţiunea este cursul apei în timp ce contemplaţia este izvorul.” Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus contemplaţia este cea care ne deschide în spre noi înşine. Este adevărat că în lumea noastră acest lucru este negat de mai multe ori. Ceea ce trebuie să ştim este că în viaţa de zii cu zii avem nevoie de claritate şi la fel de bine de o judecată cât se poate de lipede. Iată ce spunea Cicero în acest sens: „contemplaţia lucrurilor cereşti îl v-a face ce om atât să vorbească cât şi să gândească mai sublim şi mai magnificent atunci când se coboară în lucrurile omeneşti.” Iată prin urmare că contemplaţia este un lucru folositor dar trebuie să ştim la fel de bine şi care sunt limitele contemplaţiei. Acest lucru este un fapt care este negat de mai multe ori în zilele noastre. După cum ne putem da seama contemplaţia nu este o rezolvare la toate problemele noastre. În această carte am vorbit despre ce rază de probleme intră sub incidenţa contemplaţiei. Prin urmare este bine să ştim care sunt limitele contemplaţiei.[104]

---

103 Purificarea este un lucru care pe care evident îl face contemplaţia. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este cea care îl centrează pe om pe Dumnezeu şi se ştie că în Dumnezeu nu este nici un fel de păcat. Prin urmare, este bine să ştim că contemplaţia este un lucru care ne face să ne vedem mai bine şi la fel de mult să vedem care este cauza păcatelor şi a patimilor noastre. Contemplaţia este în acest sens o întoarcere în spre interior sau mai bine spus spre ceea ce este omul în viaţa sa interioară. Adevărul este că de cele mai multe ori suntem interesaţi de viaţa celor din jur fără să fim interesaţi de viaţa din interiorul nostru. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl ştim şi la fel de bine să îl avem în vedere. Contemplaţia este un lucru care evident ne ajută în lupta de purificare şi la fel de bine de curăţire de păcare. Contemplaţia este cea care ne arată unde trebuie să ne curăţim şi la fel de bine unde trebuie să insistăm mai mult în spre sănătatea sufletului nostru.

Se spune că era un om extrem de hapsân. Tot ceea ce făcea el era să adune bani. Acest lucru el l-a făcut multă vreme. Când a simţit că i se aproprie sfârşitul el a venit la soţia lui şi i-a spus:

- Draga mea, simt că mi se aproprie sfârşitul.
- Vai de mine, ce spui dragul meu.
- Ba da, aşa este. De acum sunt un om bătrân.
- Nu mai vorbii aşa.
- Nu am ce să fac. Dar să ştii că mai am un lucru să îţi cer.
- Ce lucru?
- Mai înainte de a murii vreau ca tu atunci când voi murii să iei toţi banii şi să îi pui cu mine în sicriu.
- De ce?
- Fiindcă vreau să duc cu mine toată bogăţia pe care am agonisit-o.
- Bine, dacă aşa doreşti.
- Îţi mulţumesc draga mea.

  La puţin timp omul a murit şi s-a adeverit presimţirea lui. A fost pus într-un copârşeu şi dus la groapă.

Când era să fie pus în groapă soţia a venit un o mică cutie şi le-a spus celor care se pregăteau să înmormânteze pe soţul ei.

- Aşteptaţi, a strigat femeia.
- De ce?
- Vreau să pun cutia aceasta în copârşeu.
- Bine. Dacă aşa doreşti.

Femeia a pus cutia în copârşeu şi mai apoi sicriul a fost astupat. Un prieten de al familiei a venit şi i-a spus femeii:

- Cred că ai fost atât de deşteaptă să nu pui banii în sicriu.
- Auzi eu sunt o femeie credincioasă.
- Vrei să spui că ai pus toţi banii în sicriu?
- Bineînţeles, am făcut un cec cu toţii banii şi l-am pus în sicriu. Dacă poate să îl încaseze va putea să cheltuiască toţii banii.

Adevărul este că în această situaţie este şi lumea noastră. Lumea noastră este o lume care îi are la mare cinste pe cei care sunt putrezi de bogaţi. Marea majoritate a celor care sunt bogaţi sunt la fel şi oameni extrem de celebrii. Acest lucru este aşa fiindcă în ceea ce îi priveşte pe cei bogaţi în lumea noastră există un fel de crez că ei trebuie să fie la fel de bine faimoşi. Într-un anume fel este cât se poate de adevărat că lumea noastră se dă în vânt după bogăţie. Tot ceea ce este aur, argint, diamant sunt lucruri care sunt extrem de căutate în zilele noastre.[105] Prin urmare este bine să ştim că totul în această lume trebuie făcut cu măsură. Adevărul este să simţăul măsurii lipseşte de mai multe ori în zilele noastre. Acest lucru este aşa fiindcă omul este extrem de preocupat cu tot ceea ce poate câştiga şi la fel de bine cum se poate îmbogăţii mai mult. După cum arată mai toate statisticile este foarte adevărat că în zilele noastre omul este orinetat mai mult în spre a avea decât în spre a fii. Acest lucru face ca pentru marea majoritate a contemporanilor noştrii să nu fie de mare importanţă contemplaţia. Acest lucru este aşa fiindcă vrem nu vrem trebuie să spunem că lumea noastră este într-o profundă criză spirituală. Această criză spirituală se manifestă în cele mai multe cazuri

104 Sf. Ioan Casian, Scrieri alese, Așezămintele mânăstirești, Convorbiri duhovnicești, col. PSB 57, trad. Vasile Cojocaru, David Popescu, prefață, studiu introductiv și note de Nicolae Chițescu, (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990).

prin goana după cât mai multe averi dar la fel de bine şi pe o criză a discernământului în problemele vieţii de zii cu zii. Este bine să ştim acest lucru şi a fel de bine nu trebuie să ne facem mari iluzii în acest sens. Goana după bani şi averi a celor mai mulţi dintre noi face ca să trăim într-o lume disfuncţională în care unii se lăfăie în cele mai luxoase maşini şi locuinţe în timp ce alţii nu au ce să pună pe masă. Este foarte clar că acest lucru este o mare discrepanţă care denotă o lipsă de discernământ la nivel de persoane sau mai bine spus la nivel de umanitate.[106]

Platon a fost cel care a spus în antichitate că „comtemplaţia frumuseţii din lume îi dă aripi sufletului." Adevărul este că în lumea noastră există destul de multă frumuseţe. Acest lucru poate fii văzut dacă suntem mai atenţi cu ceea ce are loc în jurul nostru. Acest fapt ne spune că trebuie să fim deschişi în spre frumos. Este adevărat că sunt mulţi care văd numai urâtul şi grotestul din lumea noastră. Acest fapt trebuie negat. Trebuie să ne învăţăm să devenim imuni la urâţenie şi la fel de bine să devenim deschişi în spre tot ceea ce este frumos. Acest fapt este o realitate pe care sunt puţini ce vor să o ia în considerare. Depinde de noi ceea ce dorim să vedem: dorim să vedem frumuseţea din lume şi din lucruri sau mai bine dorim să vedem ceea ce este urât şi la fel de bine ceea ce este rău din jurul nostru. Ceea ce au spus mai mulţi filosofi este că atunci când omul se află în faţa frumuseţii el devine contemplativ. Cu cât mai mult nu v-a devenii omul contemplativ în momentul în care se află în faţa frumuseţii absolute care este Dumnezeu? Acest lucru are loc de mai puţine ori în zilele noastre. Acest lucru este aşa fiindcă omul este încă separat de Dumnezeu şi la fel de bine atunci când Îl vede pe Dumnezeu nu are tărie să recunoască exisetnţa lui care este frumuseţea deplină sau mai bine spus frumuseţea totală. Iată de ce în antichitate Platon spunea că frumuseţea şi contemplarea ei este ceea ce îi conferă sufletului aripi. Acest lucru este aşa fiindcă frumuseţea este întotdeauna dublată de idealuri înalte şi sublime.[107]

Iată ce spune în acest sens despre contemplaţie Edgar Allan Poe: „este mai mult decât probabil că nu înţeleg, dar îmi este cât se poate de teamă că nu voi putea să aduc în faţa minţii cititorului obişnuit, o idee potrivită despre acea intensitate nervoasă a interestului cu care, în cazul meu, puterile meditaţiei [ca să nu vorbesc tehnic] au devenit prea ocupate şi au ajuns să se stopeze, în contemplaţia celor mai obişnuite fenomene ale universului." Este prin urmare adevărat că pentru Edgar Allan Poe contemplaţia este un lucuru care îl scoate pe om din contidian sau mai bine spus din obişnuit. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Contempaţia este într-un anume sens o altă dimensiune a existenţei noastre. Acest lucru este bine să fie ştiut. În contemplaţie în cele mai multe situaţii ne deschidem în spre ceea ce este mistic

---

105 Goana după bani şi bogăţii este o constantă a lumii în care trăim şi acest lucru nu poate fii în nici un fel negat. Acest fapt ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu noi înşine şi să ne dăm seama că nu merită să ne vindem sufletele pentru averi şi pentru bogăţii. Sunt mai mulţi în lumea noastră care fac acest lucru. După cum am spus contemplaţia este un lucru care este străin oamnelilor bogaţii fiindcă tot ceea ce sunt ei preocupaţi este să îşi extindă cât mai mult averile şi banii pe care îi au. Este bine să avem în acest sens un simţ al dreptei cumpătări şi la fel de bine să ştim ceea ce este cumpătarea în goana după bani şi averi. Mai ales în lumea occidentală acest lucru este un fapt care poate fii văzut. Sunt mai multe state occindetale care au un adevărat cult al banului şi al averilor.

106 Radu Teodorescu, *Discernămâmntul duhurilor în pnevmatologia creştin ortodoxă* (Cugir, 2016).

sau mai bine spus în spre ceea ce doreşte Dumnezeu să ne comunice. Nu se poate să nu ajungem să contemplăm atunci când În vedem pe Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este cea care ne face să fim extrem de bine conştienţi că nu există frumuseţe mai mare decât Dumnezeu. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere. Avem un univers imens în care mai înainte de a dorii să îl cucerim prin avasarea omului în spaţiu este mai bine să îl contemplăm ca şi creaţie a lui Dumnezeu. Poate că acesta este sensul sau unul dintre sensurile universului. În sine ştim că universul nu are nici un fel de conştiinţă de sine. Omul este cel care prin contemplaţia universului la un anumit nivel aduce acea conştiinţă de sine de care are nevoie universul. Aceste afirmaţii pot părea pentru unii cât se poate de grandioase dar ceea ce trebuie să ştim este că ele nu sunt departe de a fii grandioase ci în termenii lui Edgar Allan Poe sunt cât se poate de obişnuite. Adevărul este că am uitat să contemplăm frumuseţea universului, a stelelor, a constelaţiilor şi a boltei cereşti. Acest lucru este aşa fiindcă de mai multe vreme omul nu vedere în ele lucrara lui Dumnezeu ci mai mult un fel de produs al evoluţiei. Acest lucru este cât se poate de fals. Universul nu este în nici un fel produs al nici unui fel de evoluţie. Este bine să ştim acest lucru mai ales pe fondul unei lumii care este departe de a vedea pe Dumnezeu în natură şi în mediul înconjurător. Prin urmare, ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia nu este o închidere în spre lumea din jur ci mai mult ceea ce am putea spune o deschidere faţă de lumea din jur dar acest lucru la un nivel superior. Acest lucru ne spune că în timp ce omul care nu este contemplativ are o înţelegere cât se poate de superficială a realităţilor lumii din jur omul care este contemplativ ajunge la o înţelegere mult mai profundă a lumii din jur.[108]

Se spune că un fermier avea un cal şi o capră. Aceste animale au crescut împreună. La un moment dat calul s-a îmbolnăvit şi nu mai putea merge. A venit venterinarul. După ce i-a făcut o consultare calului i-a spus fermierului:

- Ceea ce trebuie să faci este să îi administrezi timp de trei zile medicamentul pe care ţi-l voi recomanda eu. Dacă în trei zile copalul nu îşi revine înseamnă că nu mai este nici o şansă pentru el.

A venit prima zii şi fermierul a mers şi i-a adminstrat medicametul calului. Capra a început să strige către cal:

- Ai prietene te rog ridică-te. O poţi face. Hai încearcă.

Toate încurajările au fost fără de nici un succes. A venit a doua zii şi fermierul i-a administrat din nou medicamentul calului. Capra a început să strige din nou:

---

107 În acest context este bine să spunem că contemplaţia apare îmn om şi atunci când el ajunge să contemple sau mai bine spus să se întâlnească cu sublimul. Sublimul este frumuseţea desăvârţită care este simţit şi trăit de om în mai multe feluri şi în mai multe aspecte. Acest lucru ne spune că este bine să ştim să conteplăm şi la fel de bine că este bine să ne deschidem în spre ceea ce este sublim. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere într-o lume care este în mai multe situaţii cât se poate de departe sau fără o noţiune exactă a ceea ce este sublim. Trăim într-o lume care este din ce în ce mai opacă la ceea ce este frumos şi la fel de bine la ceea ce este sublim. Trebuie să ştim să recunoaştem sublimul şi la fel de bine să ajungem să în contemplă. Acest lucru este ceea ce ne înnobilează şi la fel de bine ceea ce ne face mai buni.

108 Jean Danielou, *Reflecţii despre misterul istoriei* (Bucureşti, 1996).

- Prietene ridică, hai că poţi, încearcă.

Nici de această dată calul nu s-a mişcat. A treia zii a venit din nou veterinarul. Acesta i-a spus fermierului că dacă nici în acea zii calul nu se v-a ridica în cele din urmă el v-a trebui să fie tăiat. Medicamentul i-a fost administrat calului şi fermierul şi veterinaul au plecat. Capra a început din nou să îşi încurajeze camaradul.

- Prietene, poţi să te ridici şi să mergi. Haide înceracă: unu, doi trei...aşa vezi că poţi. Hai cu mai multă forţă.

  În cele din urmă calul s-a ridicat şi zburda prin fermă. Când l-a văzut fermierul a spus:

- Extraordinar calul meu s-a însănătoşit. Ca să facem un ospăţ vom tăia capra.

Morala pildei de mai sus este că de mai multe ori noi nu suntem cu adevărat atenţi la ceea ce se întâmplă cu adevărat în jurul nostru. Acest lucru este ceea ce ne face ca în mai multe situaţii să fim cât se poate de nepăsători faţă de cei care realmente ne-au ajutat în viaţa noastră. Prin urmare, am putea spune că este cât se poate de adevărat că contemplaţia este cea care ne face să fim cât se poate de deschişi faţă de cei din jurul nostru şi la fel de bine să îi vedem în profunzimea lor.[109]

Filosoful german Josef Pieper este cel care spunea la un moment dat că: „ceea ce distinge – în ambele sensuri ale cuvântului – contemplaţia este mai mult: cunoaşterea care este inspirată de iubire. *Fără de iubire nu ar fii nici un fel de contemplaţie.* Contemplaţia este un fel de antaşament iubitor al ceea ce este conştiinţa. Este intuiţia obietului iubit. Acest lucru ne spune că nu se poate vorbii de o stare de contemplaţie fără de iubire. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. În cele mai multe cazuri în zilele noastre oamenii sunt de părere că nu trebuie să fie nici un fel de legătură dintre iubire şi contemplaţie. Ce legătură există sau mai bine spus ar putea exista dintre iubire şi contemplaţie? Adevărul este că există o legătură cât se poate de firească între contemplaţie şi iubire. Această legătură este ceea ce am putea denumii faptul că în cele mai multe situaţii nu puntem să contemplăm atunci când în sufletul nostru avem ură. Adevărul este că există extrem de multă ură în lumea noastră: ură socială, etnică, comunitară, demografică, statală sau uneori chiar globală. Atunci când dorim să contemplăm nu se poate să fim stăpâniţi de sentimetul urii. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă ura este un lucru care nu este compatibilă cu contemplaţia. Acest lucru pare mai puţin credibil pentru mai multă lume. Contemplaţia este un lucru care ne deschide mai mult în spre universalitatea iubirii şi acest fapt este bine să fie cunoscut de cât mai multă lume. Atunci când contemplăm la un anumit nivel ne deschidem în spre iubire. Ne deschidem în spre iunirea lui Dumnezeu şi mai apoi ne deschidem în spre iubirea semenilor noştrii. Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că pentru lumea din zilele noastre contemplaţia este un lucru

109 A fii profund în zilele noastre este un lucru care ţine mai mult de lumea psihologiei. Sunt mai mulţi care ne spun acest lucru că cu cât suntem mai profunzi suntem mai mult psihologi. Ceea ce trebuie să ştim este că psihologia nu este în nici un fel de un lucru care ne duce la profunzime. Adevărul este că există mai multe psihologii şi este adevărat că contemplaţia este un lucru care este legat de psihologie. Există după cum ne spun uni psihologi un fel de psihologie a abisurilor. Prin urmare, este bine să ştim că deşi există o dimensiune psihologică în contemplaţie acest lucru nu este în nici un fel ceea ce se poate denumii faptul că contemplaţia este pur şi simplu a face psihologie. Psihologii ne spune că unii sunt mai predispuşi la contemplaţie în funcţie de temperament. Acest lucru este destul de reprobabil fiindcă s-a dovedit că sunt mai mulţi care se deşteaptă la contemplaţie de mai multe ori şi acest lucru nu are nimic ce a face cu temperamentul lor.

care este cât se poate de folositor fiindcă ea este cea care ne aduce la conştiinţa faptului că trebuie să trăim în profunzime şi la fel de bine în iubire. Aceste două lucruri sunt cele care sunt cât se poate de întâlnite atunci când ne avântăm în lumea contemplaţiei. Contemplaţia este un lucru care ne face să ne dăm seama cine suntem noi în profunzime şi la fel de bine în ce direcţie trebuie să ne îndreptăm în legătura cu Dumnezeu. Iată prin urmare suficente motive să credem că avem nevoie de contemplaţie în lumea noastră şi la fel de bine nu trebuie să îi privim cu dispreţ pe cei care contemplează.[110]

CONCLUZIE

Având în vedere care sunt pasiunile şi hobbyuriule omului modern este foarte adevărat că această carte este neobişnuită. Trebuie să precizăm însă care este audienţa acestei cărţi. Această carte se adresează în primul rând creştinului ortodox obişnuit care doreşte să ducă o viaţă cât se poate de înduhovnicită sau mai bine spus care doreşte să se înduhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este fără doar şi poate o metodă de a ne înduhovnicii. Prin urmare în al doilea rând cartea se adresează clericilor, elevilor seminarişti, studeţilor teologi şi la fel de bine călugărilor. Acest lucru este aşa fiindcă există şi între ei unii care doresc să reflecteze şi să insiste mai multe pe problema şi tematica contemplaţiei. După cum am vorbit în rândurile acestei cărţi contemplaţia este un lucru care se adresează în primul rând celor care sunt avansaţi în viaţa duhovnicească. Sunt însă şi mai mulţi credincioşi evlavioşi care doresc să ştie ceea ce înseamnă a contempla. Considerăm că nu este bine să le tăiem din avânt şi la fel de bine este cazul să le facem o prezentare asupra contemplaţiei. Contemplaţia este un lucru frumos şi la fel de bine el este benefic pentru noi. Acest lucru îl afirmăm în faţa unei lumii care în cele mai multe situaţii găseşte copntemplaţia ca şi un lucru cât se poate de nepotrivit şi la fel de bine care nu are mari implicaţii pentru lumea duhovnicească. Ceea ce am dorim să arătăm în această carte este că viaţa duhovnicească a creştinului ortodox trebuie să fie un fel de alteraţie dintre contemplaţie şi activitate. Sunt mai mulţi în zilele noastre care ne spun că tot ceea ce avem noi nevoie în zilele noastre este de acţiune. Acţiunea prin urmare este un lucru care exclude ceea ce cunoaştem ca şi contemplaţia creştin ortodoxă. Este bine să ştim că acest lucru este fals. Omul are nevoie atât de activitate cât şi la fel de bine contemplaţie. Acest lucru îl afirmăm pe fondul unei lumii confuze care face o mare gafă atunci când nu ştie exact în ce direcţie să o apuce. Contemplaţia este un lucru care atunci când este practicată nu face decât să îl scoată pe om din confuzie.[111]

În rândurile de mai spus am vorbit despre faptul că contemplaţia este un lucru care nu face nimic altceva decât să ne îmbogăţească sufleteşte. Acest lucru este aşa fiindcă omul are nevoie de pace duhovnicească. Acest lucru el ajunge să îl dobândească prin contemplaţie. Este bine în acest sens să ştim că contemplaţia este un lucru cât se poate de frumos şi la fel de bine ea nu face decât să îi pacifice funcţiile interne ale omului. După cum am arătat în rândurile de mai sus, contemplaţia este ceea ce ajunge în cele din urmă să ne facă să înţelegem care este adevărata ierarhie a valorilor din lumea noastră. Sunt mai mulţi oamenii superficiali care la drept vorbind nu au nici un fel de ierarhie a valorilor şi atunci când o au este una cât se poate de superficială sau mai bine spus de suprafaţă. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine este de

110 Sfântul Nectarie al Eghinei, *Despre descoperirea lui Dumnezeu în lume. Tâlcuiri la sfânta scriptură* (Editura Egumeniţa: Galaţi, 2011).

interes pentru noi să ştim cum se manifestă contemplaţia în viaţa de zii cu zii. Omul este adevărat că în cele mai multe situaţii este prins într-un torent de evenimente care se leagă de viaţa lui de familie, de locul de muncă, de evenimentele mondene sau de venitul pe care îl are. În acest torent de evenimente este cât se poate de adevărat că sunt mai mulţi dintre noi care ne pierdem pe sine sau mai bine spus nu mai ştim care este adevăratul nostru eu. Acest lucru are loc de mai multe ori în lumea noastră şi este un fapt cât se poate de adevărat. În acest torent de evenimete care au loc în jurul său este adevărat că omul are nevoie de reculegere. Ceea ce este reculegerea pentru om, este contemplaţia pentru creştinul ortodox. La fel de bine creştinul ortodox este cel care prin contemplaţie nu face nimic altceva decât să se deschidă în spre Dumnezeu. Această deschidere este un lucru care este benefic şi duce în cele mai multe cazuri la rezultate. Este bine să ştim acest lucru şi la fel de bine este de folos să insistăm mai mult asupra lui. Contemplaţia este un lucru care îl scoate le liman pe omul care este obosit de ceea ce vede în jurul său. Acest lucru este aşa fiindcă trăim într-o lume în care sunt foarte puţine momentele de adevărată odihnă. Deşi omul se odihneşte noaptea, sufleteşte el nu are timp să se odihnească fiindcă este chemat să răspundă la datoriile sale zilnice. Atunci este contemplaţia cea care îi aduce linişte omului.[112]

Se spune că împăratul Iosif al II-lea al Austriei la un moment dat se plimba ca şi un simplu domn pe stradă. Nu era îmbrăcat ca şi împărat şi prin urmare erau puţini cei care îl puteau recunoaşte. La un moment dat s-a întâlnit pe stadă cu un băieţel care era foarte trist.

- Ce faci tu aici? L-a întrebat împăratul.
- Stau şi caut bani.
- Eşti un cerşetor?
- Nu. Tatăl meu este ofiţer în armata Austriei. Dar a murit şi mama acum este bolnavă. Eu vin şi stau aici căutând muncă fiindcă mai am doi fraţii.
- Unde este mama ta?
- Acolo la clădirea aceea, a spus băieţelul arătând în spre o casă din împrejurare.
- Uite cum o să facem. Eu îţi voi da mai mulţi bani şi tu vei merge şi vei găsii un doctor. El o v-a consulta pe mama ta şi mai apoi tu îl vei plătii.
- O domnule sunteţi foarte amabil.

Băieţelul a plecat, în timp ce împăratul s-a îndreptat în spre casa pe care i-o arătase. Acolo când a intrat i-a spus femeii care stătea în pat bolnavă:

- Domană sunt un doctor şi am venit să vă consult.

Împăratul i-a pus mai multe întrebări după care a luat o hârtie şi a scris pe ea.

111 Ceea ce trebuie să afirmăm este că în zilele noastre sunt foarte mulţi oamenii confuzi. Aceşti oamenii nu ştiu care este scara de valori pe care trebuie să îşi clădească viaţa. Aşa se face că unii apucă pe căi străine ne ortodoxie şi ajung să practice tot felul de surogate spirtuale pe care le pune în faţa lor lumea secularizată. Confuzia religioasă şi la fel de bine confuzia spirituală vine în noi pe fondul unei lumii secularizate care a renunţat de mai multe ori la valorile religioase. Aşa se face că sunt foarte mulţi oamenii care ajuns să nu mai vadă nici un rost în Biserica Creştin Ortodoxă şi la fel de bine şi în tradiţia ei. Acest lucru este bine să îl ştim şi să îl avem în vedere mai ales în zilele noastre în care sunt destui de mulţi care susţin secularismul ca şi un mod de viaţă.

112 Gheorghe Remete, *Cunoaşterea prin tăcere 5 volume* (Editura Paideia, 2008).

- Domnă, ceea ce trebuie să faceţi este să ţineţi această reţetă şi sper să vă vindeacţi.

  Mai apoi împăratul care se dăduse doctor a plecat. La puţin timp a venit şi băiatul cu un doctor.
- Mamă am adus un doctor.
- A fost deja un doctor aici.
- Cum?
- Da. El mi-a dat această reţetă.

  Băiatul a luat şi a citit reţeta.
- Mamă aceasta este cea mai bună reţetă.
- De ce?
- Fiindcă este un ordin de pensionare care este semnat de înseşi împăratul.

  Atunci băiatul şi mama şi-au dat seama că străinul fusese chiar împăratul Austriei.

Întâmplarea de mai sus evident ne spune că atunci când facem binele este bine să fim cât se poate de discreţi. La fel de bine această întâmplare ne mai spune că atunci când suntem extrem de aglomeraţi în viaţă cel mai bine este să căutăm liniştea şi la fel de bine să ne dăm la o parte din faţa aglomeraţiei. Aglomeraţia în probleme de viaţă nu este bună şi acest lucru este bine să îl ştim.[113] La fel de bine am vorbit în rândurile de mai sus că contemplaţia are şi o funcţie purificatoare sau mai bine spus catartică. Acest lucru este aşa fiindcă ea ajunge să intre în sufletul nostru şi să facă ordine în el. Este bine să ştim că prin contemplaţie ajungem în cele mai multe situaţii să ne facem ordine în suflet şi la fel de bine să ştim ceea ce este în sufletul nostru. Acest lucru este aşa fiindcă trebuie să ştim că contemplaţia este un fapt care ne duce în spre tot ceea ce este bine. Sunt mai mulţi care ne spun că atunci când contemplăm nu facem nimic altceva decât să ne ramolim. După cum am spus, în această viaţă omul nu are nevoie numai de activitate ci la fel de bine de are nevoie şi de linişte. Am vorbit în rândurile de mai sus despre isihasm care a fost o mişcare duhovnicească ce a apărut în secolul al XIV-lea. Această mişcare este încă actuală şi pentru zilele noastre pentru cei care doresc să ducă o viaţă de linişte. Acest lucru este aşa fiindcă iisihasmul este ceea ce ne defineşte şi la fel de bine ceea ce ne face să fim cât se poate de liniştiţi. Liniştea este un lucru de care avem nevoie atunci când dorim să contemplăm. Prin urmare nu se poate să contemplăm în gălăgie şi în vacarm. Acest lucru evident este un fapt pe care nu toată lumea îl ştie.[114]

După cum am arătat în rândurile de mai sus contemplaţia a fost definită etimologic în unele limbi şi ca şi vedere a lui Dumnezeu. Acest lucru este aşa fiindcă în sine contemplaţia este un lucru care ne leagă de Dumnezeu. Este bine să ştim acest

---

113 Adevărul este că în lumea noastră sunt mai mulţi care ne spune că modul de viaţă cu adrenalină este un lucru cât se poate de bun şi la fel de bine o realitate de care trebuie să ţinem cont. Viaţa intenstă şi cu foarte multe evnimente este frumoasă pentru unii dar adevărul este că ea ajunge să ne obosească. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine este şi mai bine să ştim când să ne oprim. Sunt mai mulţi în zilele noastre care la drept vorbind nu au ceea ce se poate spune discernământ şi sunt într-o activitate continuă şi acest lucru îi face să fie cât se poate de neliniştiţi. S-a spus de mai multe ori că ceea ce caracterizează timpurile noastre este angoasa şi vacarmul. Acest lucru este un fapt care nu este deloc compatibil cu contemplaţia.

114 Vasile Andru, *Psihoterapia isihastă* (Piteşti, 2006).

lucru pe fondul unei lumii care crede numai ceea ce vede. Acest fapt este un lucru asupra căruia au fost mai mulţi sfinţi care au vorbit despre el. Contemplaţia este prin urmare o deschidere în spre Dumnezeu şi la fel de bine un mod de viaţă profund. Se resimte în zilele noaste nevoia de profunzime şi la fel de bine nevoia de a fii cât se poate de avasaţi în viaţa duhobvnicească. Acest lucru este aşa fiindcă omul nu este mulţumit cu o viaţă fără de semnificaţii spirituale. Sunt mai mulţi care resimt în ei neovia de o spiritualitate şi implict nevoia de a contempla. Nu spunem că contemplaţia este o nevoie a omului la fel cum este nevoia de a mânca şi a bea dar ceea ce spunem este că în orice caz contemplaţia este un lucru care aduce mari beneficii omului. Acest lucru este aşa fiindcă în contemplaţie omul se deschide nu numai spre Dumnezeu ci la fel de bine şi în spre semenii lor. În zilele noastre în care omul are mult timp la dispoziţie este bine ca o parte din acest timp să îl dedicăm contemplaţiei. Acest lucru noi îl facem atunci când n primul rând ştim ceea ce este contemplaţia şi la fel de bine ştim cum să contemplăm. Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este că sunt puţini cei care ştiu ceea ce este contemplaţia şi la fel de bine sunt puţini cei care ştium cum să contempleze. Acest lucru este aşa fiindcă este adevărat că în timpul de azi contemplaţia este un subiect periferic al societăţii. Sunt extrem de puţini cei care ştiu ceea ce este contemplaţia şi la fel de bine cum se manifestă ea. Acesta a fost unul dintre motivele principale care ne-a făcut să purcedem la scrierea unei astfel de cărţi. După cum am spus, cei care au mai multe întrebări despre ceea ce este contemplaţia sperăm să îşi facă o imagine despre ceea ce este ea. Nu trebuie să ne facem speranţe deşarte. Sunt destul de mulţi oamenii care deşi sunt împătimiţi cu mai multe păcate nu vor face mare efort pentru a ajunge să înveţe ceea ce este contemplaţia. După cum am spus în rândurile de mai sus contemplaţia este un lucru care îi este benefic omului fiindcă omul ajunge prin ea de se uneşte cu Dumnezeu. Este evident că scopul contemplaţiei este unirea cu Dumnezeu. În sine nu poate exista deziderat mai mare decât unirea cu Dumnezeu.[115]

În rândurile de mai sus am vorbit mai mult despre faptul că contemplaţia se leagă foarte mult de noţiune de frumuseţe. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia în primul rând nu poate exista fără de frumuseţe. Este bine să ştim aceste lucruri şi la fel de bine să le avem în vedere. Este frumos să contemplăm dar la fel de bine nu putem să contemplăm ceea ce este urât. Acest lucru trebuie să fie bine înţeles. Atunci când conteplăm natura în cele mai multe cazuri ceea ce vedem este frumuseţea ei. Putem contempla un apus sau un răsărit de soare şi în acest sens ceea ce vedem este cu Dumnezeu este Cel care face să răsară sau să apună soarele. La fel de bine mai putem contempla frumuseţea mărilor şi a oceanelor şi putem să Îl vedem pe Dumnezeu cel care le-a făcut. Putem contempla frumuseţea pădurilor lor la fel de bine putem vedea

115 Mistica creştin ortodoxă ne spune că sunt trei mari etape în procesul vieţii duhvniceşti: 1. Curăţirea de patimi sau despătimirea, 2. Ilumirea şi 3 unirea cu Dumnezeu. Aceste etape sunt cât se poate de contemplementare una alteia şi nu pot exista una fără de alta. Prin urmare este bine să ştim că există o legătură dintre contemplaţie şi mistică. Ca şi etapă contemplaţia este cea care se leagă cel mai mult de iluminare. Acest lucru este aşa fiindcă prin iluminare omul ajunge să îşi lumineze sau mai bine spus să îşi clarifice tot ceea ce ţine de viaţa lui duhovnicească. Trebuie să spunem că în sine contemplaţia este comună atât misticii cât şi vieţii duhohvniceşti. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Viaţa duhovnicească este un lucru cât se poate de profund şi acest lucru este făcut prin contemplaţie. Contemplaţia este foarte mult o trăire în profunzile a vieţii în care sensurile ascunse ale ei ajung să fie descoperite şi cât se poate de bine definite.

pe Dumnezeu cel care le-a făcut să răsară. Putem contempla frumuseţea lanurilor de grâu de pe câmp şi putem să Îl vedem pe Dumnezeu care este Cel care le face să se coacă. Aceste lucruri ne spun prin urmare că nu se poate face o separaţie dintre noţiunea de frumos şi noţiunea de contemplaţie. Contemplăm numai ceea ce este frumos şi la fel de bine în acest fel în cele mai multe cazuri ajungem să de rafinăm noţiunea noastră de frumos. Este adevărat că în orice om există noţiunea de frumos numai că în mai multe cazuri ea variază şi la fel de bine în mai multe alte cazuri ea este un lucru cât se poate de inspid. Este foarte adevărat că contemplaţia este cea care ne face să fim deschişi în spre ceea ce este frumos şi la fel de bine ea rafinează noţiunea noastră de frumos. De ce spunem că contemplaţia ajunge să rafineze noţiunea noastră de frumos? Ea face acest lucru fiindcă sunt mai mulţi care ajunge să înveţe din mers sau mai bine spus ajunge să se deschidă în spre frumos mai greu. Rafinarea concepţilor noastre despre frumos este un lucru care se face prin contemplaţie. Acest lucru a fost mărturisim de mai mulţi sfinţi părinţi care ne-au vorbit mai pe larg de acest lucru. Este bine să avem o concepţie cât mai rafinată a frumuseţii fiindcă în acest fel ajunge să de dăm seama de ceea ce este contemplaţia.[116]

Se spune că la un moment dat un om credincios s-a dus la frizer. A intrat în discuţii cu frizezul în timp ce acesta în tundea.

- Ştiţi ceva? A spus frizerul
- Ce?
- Eu nu cred că Dumnezeu există.
- De ce?
- Este destul să te pilimbi pe stadă şi să îţi dai seama că Dumnezeu nu există.
- De ce?
- Fiindcă vei vedea că există atât de multă suferinţă, copii abandonaţi şi al fel de bine atât de multă sărăcie.

Clientul s-a gândit că este mai bine să nu răspundă pentru ca să nu înceapă o sfadă cu frizerul. Când a fost terminat de tuns el a plecat. Imediat în faţa frizeriei a venit un om cu barbă mare şi care nu era tuns deloc. Clientul frizerului a văzut acest lucru şi s-a întors la frizer şi i-a spus:

- Ştii ceva?
- Ce?
- Eu cred că nu există frizeri.
- Cum să nu? Chiar eu sunt frizer.
- Dacă ar exista frizeri nu ar mai fii oameni ca acela nebărbierit şi netuns.
- A nu. El nu vrea să se tundă şi să se bărbierească.
- Exact. La fel de bine Dumnezeu există dar sunt puţini cei care îi cer ajutorul atunci când trec prin greutăţi.

Se spune că frizerul a rămas fără nici o replică.

Întâmplarea de mai sus ne spune un fapt fundamental. Este adevărat că sunt mai mulţi care ajung să contempleze lumea din jurul lor dar ceea ce ajung ei să contempleze este foarte mult ceea ce am putea spune un fel de negativitate a tot ceea ce văd în jurul lor. Acest lucru este bine să fie ştiut şi la fel de bine trebuie să fie cât mai mulţi care să devină conştienţi de el.[117] Este prin urmare cât se poate de adevărat că contemplaţia se

116 Radu Teodorescu, *Rafinamentul în viaţa duhovnicească creştin ortodoxă* (Cugir, 2015).

117 După cum am spus în lumea noastră sunt mai multe lucruri pozitive şi la fel de bine sunt şi lucruri negative. Acest fapt este în cele din urmă ceea ce face că omul să îşi definească fiinţa lui

leagă foarte mult de conştiinţă. De ce este acest lucru aşa? Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia trebuie să fie un lucru care este aprobată de conştiinţa noastră. Sunt mai mulţi care ne spune că în realitate conştiinţa este numai o simplă sugestie. Ceea ce trebuie să ştim este că în mod instinctual conştiinţa este prezentă în fiecare dintre noi. Atunci când omu doreşte să ducă o viaţă morală este cât se poate de adevărat că conştiinţa este un lucru care se lărgeşte. Este bine să ştim acest lucru pe fondul unei lumii care în mai multe situaţii neagă orice rol conştiinţei. Ceea ce ne oferă contemplaţia este cât se poate de mult descoperirea faptului că avem conştiinţă. Prin contemplaţie este adevărat că conştiinţa devine într-un anume sens conştientă de sine. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este cea care ne face să privim în noi înşine şi la fel dee bine ea este cea care ne face să vedem ceea ce este în noi înşine. Trebuie să ştim acest lucru şi să în avem în vedere mai ales pe fondul unei lumii care priveşte numai psihologic tot ceea ce ţine de conştiinţa omului. Trebuie să spunem că conştiinţa nu este un lucru care ţine exclusiv numai de conştiinţă. Conştiinţa este un lucru care poate fii contemplat. Ea este cea care în cele mai multe cazuri ajunge să se umple singură fie cu energii negative sau cu energii pozitive. Acest fapt este un lucru pe care ni-l certifică contemplaţia. După cum am spus în rândurile de mai sus, contemplarea este un fel de radiografie a conştiinţei. Este bine să ştim acest lucru pe fondlul unei lumii care neagă că am avea conştiinţă ci tot ceea ce este în interiorul nostru este numai factorul biologic. Prin urmare, ceea ce trebuie să ştim este că contemplaţia nu este un fel de psihologizare a eului ci mai mult ea este o pătrundere în interiorul eului şi la fel de bine o vedere a ceea ce este eul în sine. Sunt mulţi care ne spune că tot ceea ce este contemplaţia este un fel de psihologie persoanlă. Este adevărat că în contemplaţie ne lovim de elementul psihologic sau mai bine spus ne întîlnim cu elementul psihologic. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia este un lucru care are loc în sufletul nostru sau mai bine spus cu sufletul nostru. Este bine să ştim acest lucru fiindcă problema este confuză pentru mai multă lume. Contemplaţia prin urmare se leagă de psihologie dar ea nu este psihologie. Acesta este unul dintre lucrurile asupra cărora am insistat mai mult în rândurile de mai sus fiindcă el nu este extrem de clar celor mai mulţi dintre noi.[118]

În rândurile de mai sus am insistat mai mult pe care este legătura dintre sufletul omului şi contemplaţie. Este foarte adevărat că există o legătură dintre sufletul omului şi contemplaţie care se manifestă prin vederea sufletului. Ştim în acest sens că sufletul omului este un lucru nevăzut. Deşi el este nevăzut el poate fii simţim prin sentimente, voinţă sau gânduri. Acest lucru ne spune prin urmare că sufletul este un lucru care există în interiorul nostru şi el este miezul fiecărei persoane. Trebuie să mai precizăm că acest suflet al nostru este o entitate care la fel de bine are nevoie de acţiune şi de odihnă. Când sufletul omului este supus la mai mulţi stimuli externi [muzică, pictură,

---

ca şi una a libertăţii. Omul este liber să aleagă între pozitiv şi negativ şi la fel de bine el trebuie să ştie ceea ce este pozitiv şi negativ. Sunt mai mulţi care din nefericire optează în spre ceea ce este negativ în noi şi acest lucru este un fapt care îi înrăieşte. Prin urmare, ţine de noi ceea ce dorim să alegem din jurul nostru, ceea ce este bun şi frumos sau ceea ce este urât şi rău. Ceea ce trebuie să ştim este că în timp ce în ceea ce priveşte binele şi frumosul poate exista contemplaţie în ceea ce priveşte răul şi urâtul nu poate exista deloc contemplaţie. Acest lucru este aşa fiindcă răul şi urâtul nu au ce să ofere decât distrugerea şi hidosul.

118 Hierotheos Vlachos, *Psihologia existenţialistă şi psihoterapia ortodoxă* (Iaşi, 2011).

arhitectură, mişcare etc] el ajunge să îşi piardă odihna. Prin urmare el are nevoie să se relaxeze sau mai bine spus să se odihnească. Acest lucru sufletul omului îl face prin contemplaţie. Sunt mai puţini cei care ştiu că sufletul ajunge să se odihnească prin contemplaţie. Acest fapt este unul care ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenţi cu sufletul nostru fiindcă atunci când el nu este lăsat să se odihnească el clachează. Ceea ce trebuie să ştim este că în cazul omului sufletul omului nu se odihneşte decât numai parţial. De ce spunem acest lucru? Acest lucru îl spunem fiindcă visele sunt un lucru care ţin tot de suflet. Deşi trupul nostru se odihneşte, prin vise ne putem da seama că sufletul nu i-a parte la odihna trupului. Ceea ce ajunge în cele mai multe situaţii să odihnească sufletul nu este somnul ci mai mult rugăciunea şi pe lângă rugăciune mai putem adăuga şi contemplaţia. Ce se întâmplă atunci când sufletul nu ştie ceea ce este contemplaţia sau mai bine spus atunci când omul nu contemplează de loc? Este foarte adevărat că acest lucru duce la un proces de atrofiere al sufletului. Au fost mai mulţi sfinţi care prin viaţă duhovnicească au ajuns să vadă propriul lor suflet. Acest lucru ne spune că sufletul poate fii văzut prin contemplaţie. Ceea ce ne-au spus aceşti sfinţi părinţi este că atunci când sufletul este pe calea binelui şi a faptelor bune el este luminos şi atunci când el este pe calea răului el este întunecat. La fel de bine contemplaţia este cea care ne spune că sufletul este bolnav sau nu. Acest lucru evident nu se leagă sub nici o formă de sănătatea trupească.[119]

Cartea noastră se doreşte mai mult o invitaţie pe care o adresăm tuturor celor care sunt interesaţi de viaţa duhovnicească. Acest lucru este aşa fiindcă contemplaţia se leagă de viaţa duhovnicească. Oamenii duhovniceşti sunt oamenii care ajung să contempleze şi la fel de bine ei ajung mai apoi să îi îndrume în drumul contemplaţiei şi pe ce din jurul lor. Sunt mai mulţi sfinţi care au ajuns la contemplaţie. La fel de bine sunt mai mulţi care cred că contemplaţia este o stare de extaz. Este adevărat că există o legătură dintre contemplaţie şi extaz dat aceste două stări sunt cât se poate de diferite sau mai bine spus de sperate una faţă de alta. În extaz omul este total răpit de obiectul care îl aduce în extaz. El este în aşa măsură răpit încât devine cât se poate de inconştient de ceea ce este în jurul său. Este prin urmare adevărat că există o legătură strânsă dintre contemplaţie şi exataz dar nu trebuie să confundăm aceste lucruri care în sine sunt diferite şi la fel de bine separate. Pentru a face o precizare în acest sens este bine să ştim că contemplaţia este starea care întotdeuna precede extazul. După cum ştim există mai multe feluri de extaze. Există un extaz care este stimulat de droguri. Evident acesta este un extaz fals. Se cunoaşte în acest sens şi ceea ce este extazul duhovnicesc sau mai bine spus extazul religios. Acest gen de extaz a fost trăit de doi mari sfinţi ai Noului Testamnt. Sfântul Ioan Teologul ne spune că de mai multe ori „a fost răpit în duh” sau mai bine spus a căzut în extaz în timp ce era pe insula Patmos din Grecia unde a avut descoperirea cărţii Apocalipsei care ne spune despre cum se v-a

119 Existenţa sufletului este un lucru care este amplu dezbăzut în zilele noastre. Sunt mai mulţi care nu cred că omul are un suflet şi acest fapta dus la tot felul de teorii care mai de care mai superficiale. Fiindcă sufletul nu poate să fie văzut sunt mulţ care evident îi neagă existenţa. Ortodoxia susţine că omul se naşte cu un suflet care creşte sau descreşte în funcţie de acţiunile omului. Prin urmare, sufeltul este într-un anume fel de ceea ce este esenţa cea mai profundă a unui om. Este adevărat că existenţa sufletului nu ţine de lumea biologică ci mai mult de lumea spirituală. Sufletul a mai fost denumit şi spirit. Acest lucru este aşa fiindcă el ţine mai mult de această lume după cum am spus. Este bine să ne întrebăm mai multe lucruri despre sufletul nostru şi să vedem sufletul mai mult în raport cu Dumnezeu. Acest lucru este ceea ce conferă claritate şi deschidere acestuia.

termina lumea. Un alt sfânt care a căzut în extaz este Sfântul Apostol Pavel care ne spune că a fost răpit până la al treilea cer şi nu ştie dacă acest lucru a fost în trup sau în afară de trup. Prin urmare am enunţat două cazuri de sfinţi care au ajuns la extaz. Acest lucru ei au ajuns să îl facă prin contemplaţie. Este adevărat că există o legătură profundă dintre extaz şi contemplaţie dar este bine să nu confundăm aceste două noţiuni care sunt cât se poate de separate una faţă de alta. Pentru a ajunge la exataz este nevoie să contemplăm. Acest lucru este un fapt pe care l-au afirmat toţi sfinţii părinţi. Prin urmare acum ne putem da seama de care sunt toate implicaţiile contemplaţiei. Ne putem da seama că contemplaţia este un lucru mult mai vast decât ceea ce am crezut noi despre ea. Cu cât vom ajunge să contemplăm mai mult, cu atât mai mult vom descoperii noi şi noi sensuri duhovnceşti fiindcă aceste lucruri sunt cele care vin de la Dumnezeu. Sperăm să fii oferit cititorului o lectură reconfortantă referitoare la cum este văzută contemplaţia în creştinismul ortodox.[120]

120 Frank Schaeffer, *Dans de unul singur. Căutarea credinţei ortodoxe în era falsei religii* (Alba Iulia, 2006).